LETO XXIV. ŠT. 9 (1119) / TRST, GORICA
ČETRTEK, 7. MARCA 2019

www.noviglas.eu

SETTIMANALE
Poste Italiane S.p.a. - Spedizione in abbonamento postale
D.L. 353/2003 (conv. in L. 27/02/2004 n. 46)
art. 1, comma 1, NE/PD
ISSN 1124 – 6596

TAXE PERCUE - TASSA RISCOSSA
UFFICIO POSTALE GORIZIA - ITALY

NOVI GLAS

CENA 1,20 EVRA

NOVI GLAS JE NASTAL Z ZDRUŽITVIJO TEDNIKOV KATOLIŠKI GLAS IN NOVI LIST 11. JANUARJA 1996

Slavnostni koncert "zlate" revije

Primorska poje v Portorožu

foto mč

Dan žena 2019

Jožica Ličen

Vsiljena ženska svoboda

Pred kratkim me je novinarka vprašala: "Kaj je svoboda"? Vprašanje je bilo zelo nedolžno, vendar sem začutila, da se gospa želi pogovarjati o pravicah žensk, splavu, enakopravnosti, o... skratka o tem, kar vsako pomlad vrabčki čivkajo. Ker je pred vrati 8. marec - dan žena, sem se, preden sem odgovorila, malo poučila. Ker spadam med starejšo generacijo, smo ta dan preprosto poimenovali AFŽ in nepoučena sem v duhu črednega nagona mislila, da je ta praznik nastal leta 1945. Ne bom pisala, kako je bilo, iskreno pa priznam, da mi je žal, da v tistih letih ni bilo 'strica googla', da se ne bi pustila zaradi rdečega nageljna imeti za norca.
In 'stric google' pravi, da 8. marec praznujemo v 100 državah sveta, praznujemo pa ga predvsem v nekdanjih komunističnih državah in da so ga prva leta praznovali 19. marca... Ojoj, kaj ima pri tem sveti Jožef, res ne vem. Kakorkoli, bili so drugi časi in je bilo potrebno povzdigniti glas; nemška socialistka Clara Zetkin se je za enakopravnost žensk začela bojevati že davnega leta 1889, ki je kasneje na Mednarodni konferenci socialističnih žensk dala pobudo in leta 1911 so ga prvič praznovali v Avstriji, Nemčiji in na Danskem, v Sloveniji pa prvič v Trbovljah. Mednarodni dan žensk (originalno 'dan delovnih žena') se na 8. marec praznuje od leta 1917 in sovpada z nastajanjem Oktobrske revolucije. Resnično so bili časi, ko je bil boj za enakopravnost žensk nujen.

/ str. 3

Iva Koršič

Nič novega pod soncem!

V zraku že lebdi slutnja nežnega koraka in diha prihajajoče večne mladenke vesne, ki bo razgrnila svoj pisani plašč in prekrila naravo s tisočerimi barvami in opojnimi vonjavami, v nas pa vsaj za trenutek prižgala svetilko upanja, da se bo morda vendarle kaj spremenilo tudi v naši zavoženi družbi. Prvi s soncem obžarjeni marčni dnevi prinašajo v sto ali več državah trdno zakoreninjen praznik, dan žena. Resnici na ljubo ne vem, koliko pomeni zares za nas ženske ta dan. Za nekatere verjetno prav nič. Daleč so že tisti časi, ko so v bližnjih jugoslovanskih republikah ženske na ta dan "norele" na množičnih veseljačenjih. Kot vselej se bodo sicer tudi letos cvetličarne napolnile z vabljivimi, rumenimi, močno dišečimi cvetovi mimoze. Po njih bodo gotovo spet segle moške roke, da bi jih podarile svojim "boljšim polovicam". S to vljudno, galantno gesto, morda še s povabilom na romantično večerjico, bodo moški prepričani, da so storili vse, kar je treba, da bi razveselili svoje žene ali "partnerke". Do naslednjega 8. marca bodo tako imeli mirno vest! Še zdaleč jih ne bo prešinila misel, da si ženska želi vsak dan kakšno drobceno pozornost, ki ne stane prav nič: majhno pomoč pri hišnih delih, pri vzgoji in negi otrok, prijazno, spodbudno besedo, ko se je zaradi službenih ali družinskih skrbi loteva malodušnost... Včasih se res zdi, da imajo moški neko posebno varovalko v možganih, ki jih "zavaruje" pred vsemi temi majcenimi prijaznimi gestami, s katerimi bi lahko najlepše življenjskim sopotnicam izpovedali svojo ljubezen.

/ str. 3

Predsednika SSO in SKGZ v Rimu

Predstavitev brošure Mi, Slovenci v Italiji

foto Stefania B.

Predstavitev informativne brošure *Mi, Slovenci v Italiji*, ki je potekala v četrtek, 28. februarja, v prestižni dvorani, posvečeni padlim v Nassiryji v palači Madama v Rimu, je bila povod, da se še enkrat spregovori o vprašanju slovenske zastopanosti v rimskem parlamentu. Na predstavitvi so sodelovali oba predsednika krovnih organizacij SSO in SKGZ, Walter Bandelj in Rudi Pavšič, slovenska senatorka Tatjana Rojc, ki je tudi vodila omizje, ter senator Gianclaudio Bressa, ki je pred kakšnim tednom v dogovoru s SSk predstavil amandma za ustavno zagotovitev slovenske zastopanosti v poslanski zbornici in senatu.

/ str. 3

Na vzhodni italijanski meji

Še ne razčiščene travme

Prvi zarodki zla na stičišču med romanskim in slovanskim svetom (Gorica, Trst, Istra, Kvarner) so se začeli npr. že sredi 19. stoletja z ustanovitvijo Kraljevine Italije (1861) in spremljajočim vzponom gibanja "Italia irredenta", ki je pozivalo k boju za osvoboditev "še neodrešenih ozemelj": najprej italijanskih izpod Avstro-Ogrske in kasneje tudi drugih sosednih, večnarodnostnih ali celo neitalijanskih (nemških, slovenskih, hrvaških). Opogumljeni s svojim zmotnim prepričanjem, da gre pri vzhodnih sosedih (Slovencih in Hrvatih) za brezoblične plemenske množice, ki naj bi se same od sebe postopoma asimilirale v Italijane, so ideologi iredentizma začeli ustanavljati svoja društva in gospodarska ter finančna združenja tudi zunaj meja Kraljevine Italije, predvsem na Južnem Tirolskem in v Julijski krajini.

/ str. 13

Milan Gregorič

Občine

Društvo Finžgarjev dom je imelo v gosteh igralca Gregorja Čušina z monodramo o Kristusovem življenju

11

Gorica / Iskrivi smeh na ustih vseh

V Kulturnem centru L. Bratuž so otroci igrivo uvedli letošnji niz gledaliških ljubiteljskih predstav

16

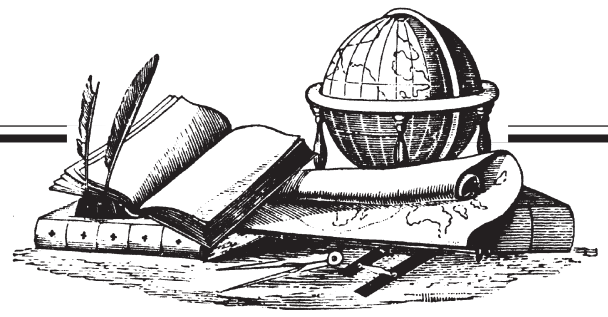

Med Slovenci na peti celini

Pogled v današnji čas (3)

Osamosvojitveni proces še vedno odzvanja v spominih ljudi

Vse slovenske skupnosti po svetu se z velikim navdušenjem spominjajo osamosvajanja Republike Slovenije. To je skupnosti poživilo, jim dalo energijo in zagon, da so se poenotili in poskušali s svojimi močmi, predvsem z nabiranjem sredstev, seznanjanjem javnosti v državah svojega bivanja, reagiranjem na napačne novice v medijih in lobiranjem pri politikih pomagati domovini. V Avstraliji pa sem to navdušenje zaznal še bolj kot drugje. Število njihovih demonstracij in pobud je bilo res veliko, zborovanja so bila ganljiva in se jih še danes radi spominjajo. Med drugim so premierju poslali 13.000 dopisnic z zahtevo, naj Avstralija prizna samostojno Republiko Slovenijo. Na obisku pri številnih Slovencih v Avstraliji so mi vsi kazali albume s fotografijami iz tistega obdobja. Ponosni so tudi na rezultat: Avstralija je bila prva neevropska država, ki je priznala samostojno Republiko Slovenijo – 16. januarja 1992. (Na isti datum je Slovenijo priznala tudi Argentina, že dan prej, 15. 1., pa Kanada, a ju je Avstralija dejansko, glede na časovne razlike med pasovi, prehitela).

Zanimiva podrobnost pa je, da je, tudi na pritiske avstralskih Slovencev, avstralska vlada že kmalu po osamosvojitveni vojni izdala navodilo, da si posamezniki na ozemlju Slovenije lahko dokumente urejajo na avstralskem veleposlaništvu na Dunaju in ni potrebno iti več v Beograd. Šlo je torej za de facto priznanje, da ne priznavajo več jugoslovanske suverenosti nad ozemljem Slovenije. Razsežnosti te geste se takrat verjetno nista zavedala ne Beograd ne Ljubljana.

To dogajanje je pomenilo tudi spravni proces za nazorsko različna slovenska društva pod južnim križem. V Sydneyju so se tako na primer v klub Triglav, ki je veljal za Jugoslaviji bolj naklonjenega, takoj včlanili Dušan Lajovic, Ljenko Urbančič in Alfred Brežnik, vidni člani Slovenskega (narodnega) društva Sydney, ki je veljalo za protikomunistično. A tudi to ni enoznačno. V Slovenskem društvu Sydney je postavljen Prešernov doprsni kip, ki je bil dar Slovenske izseljenske matice. Pogled v zgodovino sicer pove, da je najprej obstajalo le Slovensko društvo Sydney, nato pa ga je del članstva zapustil in ustanovil Triglav. Ali je pri tem šlo za ideološka vprašanja ali osebna nesoglasja, pa je predmet različnih interpretacij akterjev.

Spomini na veselje ob osamosvajanju Slovenije in njenem priznanju s strani Avstralije

Središče dogajanja so misijoni

V slovenskih domovih je bilo takrat še precej življenja. Vsak dom je imel sobotno šolo slovenščine z več deset učenci in številne druge dejavnosti; delovali so mladinske folklorne skupine in pevski zbori. Žal je potrebno zapisati, da skoraj nič od tega ni dočakalo današnjega dne. Folklornih skupin ni več, v Sydneyju občasno deluje zbor Južne zvezde, v Melbournu zbor Planika, v Adelaidi pa klubski zbor, poleg cerkvenih zborov. Od nekoč več gledaliških skupin danes deluje še ena, v Melbournu, ki vsako leto pripravlja novo igro. Slovenci v Avstraliji so izdali tudi precej knjig, tako leposlovnih kot strokovnih, ki so obravnavale različne vidike njihovega življenja.

V slovensko sredino v Avstraliji se je asimilacijski proces zajedel hitreje kot kjerkoli drugje. Zdi se, da je bila vsa ta mogočna infrastruktura in vse te ure prostovoljnega dela le za eno generacijo. Druga generacija se je po osnovanju svojih družin, velika večina zakonov je mešanih, oddaljila od skupnosti. V Argentini je značilnost, da tudi druga in tretja generacija še vedno vse konce tedna preživljata v slovenskih domovih. V ZDA in Kanadi sem pa opazil, da mlajše generacije živo vez s skupnostmi ohranjajo z redkejšimi obiski, pogosto le vsakih nekaj mesecev, ko jim čas dopušča in ko so zanje zanimive vsebine ter se za skupno udeležbo dogovorijo z mladostnimi prijatelji iste generacije. Tudi v Avstraliji poteka realnost v tej smeri, udeležbe mladih pa so zaradi velikih razdalj, mešanih zakonov in manjše kritične mase mogoče še redkejše – le nekajkrat ali enkrat letno. Mlad sogovornik, sicer aktiven v skupnosti v Melbournu, mi je to tudi tako pojasnil: "Če pridem v klub, se želim tam predvsem družiti s prijatelji, spiti pivo in kaj povedati. A starejši takoj pristopijo k nam, nam povedo, kaj vse bi bilo potrebno narediti, in prosijo za pomoč, ker sami ne zmorejo. Tako s prijatelji sploh ne preživimo nič časa skupaj, saj moramo delati v klubu. Tako pa večkrat raje niti ne grem tja".

Cerkev sv. Cirila in Metoda v Melbournu

Dejansko središče slovenskega življenja v Avstraliji so danes tako postali slovenski katoliški misijoni. Prvi slovenski frančiškani so v Avstralijo (iz ZDA) prišli leta 1951 in ostali do danes. V Melbournu so Slovenci zgradili cerkev sv. Cirila in Metoda, tam delujeta dva frančiškanska patra, v Sydneyju je cerkev sv. Rafaela, kjer deluje en pater, v Adelaide pa v cerkvi sv. Družine nimajo več svojega duhovnika, ampak jih enkrat mesečno za dve nedelji obišče pater iz Melbourna. Poleg nedeljskih maš se ljudje enkrat mesečno zbirajo na družinskem kosilu, večino nedelj po maši pa na kavi. Tukaj potekajo priprave na zakramente in tudi razna praznovanja.

/ dalje

Dejan Valentinčič

Izšla je prva številka revije Mladika v letu 2019

Sto let v italijanski državi

Prva številka tržaške revije Mladika v letu 2019 je izšla sredi meseca februarja. Obsežni Fokus se tokrat osredotoča na stoto obletnico življenja Slovencev v Italiji, namreč novembra 2018 je minilo natanko sto let od konca prve svetovne vojne in prihoda Italije v naše kraje. Benečija in Rezija sta sicer pripadali Kraljevini Italiji že leta 1866, za ostale pripadnike sedanje slovenske manjšine v Italiji pa se je leta 1918 začelo povsem novo poglavje v lastni zgodovini, ki zajema dramatično dogajanje, ki je globoko in nepopravljivo zarezalo v skupnost Slovencev. O stoletnici je v Fokusu pisalo več avtorjev z različnih področij, in sicer: zgodovinar Piero Purič, ki predstavlja stoletje demografskih in življenjskih razmer na Tržaškem in Goriškem, beneški javni delavec in sociolog Riccardo Ruttar, ki pripoveduje o dramatičnem izumiranju Benečije in Rezije, časnikar in javni delavec Luciano Lister pa poroča o dogajanju v Kanalski dolini; o slovenskem šolstvu v Italiji piše goriški javni delavec in šolnik Peter Černic, tržaški zgodovinar Tomaž Simčič poroča o spremembah v verskem in cerkvenem življenju, Majda Artač Sturman piše o jeziku, publicistiki in založništvu, glasbenik in publicist Aleksander Rojc pa predstavlja sto let v glasbi in likovni umetnosti. Fokus je tokrat zanimiv in aktualen, v aktualnost sega tudi uvodnik, ki je nastal izpod peresa šolnice Majde Sfiligoj, z naslovom *O slovenskem šolstvu nekoliko drugače*: v njem avtorica opozarja na nevarnost, da bo zaradi ves več neslovenske populacije na slovenskih šolah v Italiji slovenščina potisnjena na rob, če bomo to dovolili, in poudari, da slovenski jezik v šoli ni vse, pomemben je duh in odnos do pripadnosti.

V rubriki Ekologija je tokrat govor o človekovih pravicah, med katerimi je tudi temeljna pravica do zdravega življenja v čistem okolju, in o boju mlade, osemnajstletne Rafah Mohamed iz Savdske Arabije, ki je pred družinskim nasiljem pobegnila ter bila sprejeta v Kanadi.

Viktor Car je avtor zgodbe *Prvi ponedeljek v maju*, ki je bila priporočena na 46. literarnem natečaju revije Mladika, na istem natečaju so bile priporočene tudi pesmi Mateja Grudna. V rubriki Literatura je objavljena tudi pesem Marice Škorjanec *Oljčniki* v spomin na pesnico Ireno Žerjal.

V razdelku Kultura je objavljen intervju z Bojano Daneu Don, avtorico knjige avtobiografskih zapisov *Begunec nikdar*, ki je izšla lani pri založbi Mladika. V pogovoru Bojana Daneu pripoveduje svojo begunsko zgodbo v času fašizma, o očetu, ravnatelju Danilu Danevu, in življenju v povojnem Trstu. O umetnosti piše Mojca Polona Vaupotič, ki razkriva lepote cerkve Sv. Trojice v Hrastovljah, med drugim njen izjemni Mrtvaški ples. V rubriki Pričevanja Tomaž Simčič piše o vojaškem dnevniku Iva Brica, ki je pravkar izšel v knjižni obliki, ter o njegovi tragični usodi – leta 1943 so ga po naročilu partizanskega vodstva ubili, pred nedavnim je prišlo do sprave med njegovimi potomci in potomci tistih, ki so umor zagrešili.

Mitja Petaros piše o zbirateljskih evrskih kovancih vrednosti 3 evrov, ki jih je dala v obtok Banka Slovenija ob 100. obletnici konca prve svetovne vojne.

V Anteni so novice iz zamejstva in zdomstva ter nekaj občutenih slovesov, od beneških Čedermacev Lovra Petričiča in Maria Goriupa ter idrijskega kulturnega delavca Tomaža Pavšiča.

V mladinski prilogi RAST Karen Ulian v uvodniku piše o pomenu kulture in delovanja mladih v kulturi; Denise Frandolič, Ilaria Vitturelli in Svetlana Brecelj so ob valentinovem pripravile pogovor o ljubezni s štirimi znanimi zamejskimi pari mlajše generacije; Martina Sosič poroča o vsedržavni noči klasičnih licejev, pri kateri je sodeloval tudi slovenski klasični licej iz Trsta; Veronika Bordon je pripravila pogovor s tremi mladimi obetavnimi smučarji iz našega prostora – Katrin Don, Caterino Sinigoi in Matejem Kalcem; Giulia Černic je avtorica krajšega eseja o ljubezni v ljudski poeziji in Prešernovih verzih.

Protikorupcijski zakon

Slovensko narodno skupnost je v minulem tednu negativno presenetila vest, da je pred dvema mesecema parlament odobril protikorupcijski zakon. Ta vsebuje člen, ki bi dodatno obremenil delovanje naših društev. Organizacije, ki imajo v odborih politike in/ali člane vodilnih organov strank ali izvoljene na različnih upravnih ravneh, bodo podvržena enakemu finančnemu nadzoru kot stranke. Zakon je med drugim retroaktiven in velja za obdobje zadnjih desetih let. SSk in SSO sta se že aktivirala in skušata najti ustrezno rešitev.

Povejmo na glas

Ne bi je smeli pozabiti

Res ne bi smeli pozabiti Katalonije, te oddaljene in vendar bližnje pokrajine, ne bi smeli pozabiti njenega naroda z njegovim jezikom in kulturo, ne bi smeli pozabiti, ker so v igri demokracija in vrednote demokracije, ker gre za tisto željeno svobodo človeka, ki hoče svobodo v celoti in v prepričanju, da je dosegljiva in uresničljiva. V tem trenutku, ko bodo sodili zaprtim predstavnikom katalonske vlade, ki je razpisala in 1. oktobra 2017 izvedla referendum o neodvisnosti, vlade, ki je bila potem odstavljena in je bila kasneje z volitvami izvoljena nova, v tem trenutku se je mogoče spomniti, kako je na vsa ta dogajanja gledalo vodstvo Evropske unije. Izjave najvišjih predstavnikov so bile žal mučno presenetljive in v svojem jedru osupljivo hladne ter do pobude in želje sedem in pol milijonskega katalonskega naroda pravzaprav posmehovalne. Naj bi šlo zgolj za notranji problem Španije in da bi bila samostojna Katalonija veliko in preveliko breme za že tako zapleteno in naporno usklajevanje dejavnosti številne in kar preštevilne družbe evropskih držav. Ni najmanjšega dvoma, da je vodstvo Evrope pokazalo izjemno malo, bolje rečeno, nič posluha za bistvo in primerno pozoren pristop k demoraciji kot takšni, ki željo tega ali onega naroda po večji ali celo popolni avtonomiji, potemtakem svobodi, preprosto mora postaviti na vrh dnevnega reda svojih razmišljanj in nalog. Nemara je temu, milo rečeno, zares malomarnemu obravnavanju katalonskega primera botrovalo dejstvo, da so bili vsi koraki in ukrepi okrog referenduma popolnoma miroljubni, torej vzgledno demokratični, saj se niso posluževali sile in nasilja, to pa naj bi pomenilo, da vsa zadeva ni nevarna, ni pereča in posledično ne zahteva poglobljenega ukvarjanja z njo. S tem je bila mirna pobuda celo kaznovana oziroma je bilo in je iz vsega mogoče razbrati nauk, da na miren in civiliziran način ni mogoče ničesar doseči, nauk, po katerem je uporaba sile spet pridobila pomen. Istočasno se je osrednja španska vlada s kraljem na čelu obnašala in se še obnaša zelo ostro, do kraja brez razumevanja in na način, ki je dopuščal možnost, da bi v primeru diplomatskega poraza nemara zares uporabila silo. Nauk velja podčrtano ponoviti: miroljubne pobude nimajo nobene možnosti za uspeh, namigovanje s silo pa vedno - res klavrno obnašanje Evrope, ki je na ta način izgubila kar nekaj svoje verodostojnosti. Je bilo tega res treba in ali ni bilo mogoče Katalonijo vsaj moralno podpreti in predlagati Španiji, naj bo strpnejša? V vsakem primeru problem ostaja, pri čemer si kot verjetno najrazvitejša demokracija Evropa takšnih spodrsljajev ne bi smela več privoščiti. Demokracija, v kateri je dovolj prostora za vse, je namreč veliko upanje za svet v celoti, demokracija kot mirno izgrajevanje odnosov, kot brezpogojno spoštovanje pravice vsakogar do svobode in neodvisnosti, kar edino zagotavlja mirno in srečno sožitje.

Janez Povše

Poslanica svetega očeta Frančiška za postni čas 2019

Kajti stvarstvo nestrpno hrepeni po razodetju Božjih sinov (Rim 8,19)

Dragi bratje in sestre, vsako leto Bog po sveti materi Cerkvi "naklanja svojim vernikom, da se pripravijo z veseljem, očiščeni v duhu, na praznovanje Velike noči (...) in zajemajo iz skrivnosti odrešenja polnost novega življenja v Kristusu" (Postni hvalospev). Tako lahko hodimo od Velike noči do Velike noči k izpolnjevanju tistega odrešenja, ki smo ga že prejeli s Kristusovo velikonočno skrivnostjo: "Odrešeni smo bili namreč v upanju" (Rim 8,24). Ta skrivnost odrešenja, ki deluje v nas že med zemeljskim življenjem, je dinamičen proces, ki vključuje tudi zgodovino in celotno stvarstvo. Tako sveti Pavel pravi: "Kajti stvarstvo nestrpno hrepeni po razodetju Božjih sinov" (Rim 8,19). V tej luči vam želim ponuditi v razmislek nekaj izhodiščnih točk, ki nas bodo spremljale na poti spreobrnjenja v postnem času.

1. Odrešenje stvarstva

Praznovanje svetega tridnevja Kristusovega trpljenja, smrti in vstajenja, ki je vrhunec bogoslužnega leta, nas vedno znova vabi, da živimo pot priprave z zavestjo, da je naše življenje skladno s podobo Kristusa (prim. Rim 8,29), kar je neizmeren dar Božjega usmiljenja. Ko živimo kot Božji otroci, odrešene osebe, ki se pustijo voditi Svetemu Duhu (prim. Rim 8,14) ter znajo prepoznati in udejanjati Božji zakon –začenši s tistim, ki je vpisan v naše srce in naravo -, delamo dobro tudi stvarstvu in sodelujemo pri njegovem odrešenju. Zato stvarstvo, kakor pravi sv. Pavel, željno pričakuje razodetje Božjih otrok kot tistih, ki uživajo milost Jezusove velikonočne skrivnosti in v polnosti živijo sadove, ki so namenjeni, da dozorijo v telesu samem. Ko Kristusova ljubezen preoblikuje življenje svetnikov v njihovem duhu, telesu in duši, slavijo Boga. Po molitvi, kontemplaciji in umetnosti vključujejo vse ustvarjeno v isto hvalnico, kot je čudovito izraženo v *Hvalnici stvarstva* ali *Sončni pesmi* svetega Frančiška Asiškega (prim. okrožnica *Laudato si'*, 87). Toda harmonijo, izhajajočo iz odrešenja, v svetu še vedno ogroža negativna moč greha in smrti.

2. Uničujoča sila greha

Ko ne živimo kot Božji otroci, se pogosto do svojih bližnjih, do stvarstva in do sebe vedemo uničujoče. Tedaj se bolj ali manj zavestno odločimo, da bomo vse uporabljali po svoji volji. Zloraba tako postane gonilo našega delovanja. S svojim načinom življenja prekoračimo tiste meje človeškega življenja in narave, ki bi jih morali spoštovati. Živimo po nebrzdanih željah, ki jih Knjiga modrosti (prim. Mdr 2,1-11) pripisuje brezbožnim, torej tistim, ki iz svojega življenja izključijo Boga in upanje na prihodnost. Če ne hrepenimo po Veliki noči k zarji vstajenja, živimo tako, kot je izraženo v besedah "Hočem vse in hočem takoj"! in "Več ni nikoli dovolj"!

Vemo, da je vzrok za vsako zlo greh, ki vse od začetka človeštva prekinja občestvo z Bogom, drugimi in stvarstvom, s katerim smo povezani predvsem s svojim telesom. Prelom občestva z Bogom je popačil tudi harmoničen odnos z okoljem, v katerem smo poklicani živeti – vrt se je spremenil v puščavo (prim. 1 Mz 3,17–18). Gre za greh, ki človeka zavaja. Domišlja si, da je bog stvarstva in njegov absolutni gospodar, ter stvarstva ne uporablja z namenom, kot je želel Stvarnik, temveč za lastno korist in v škodo ustvarjenih bitij.

Ko se opusti Božja postava, postava ljubezni, se uveljavi zakon močnejšega nad šibkejšim. Greh, ki biva v človekovem srcu (prim. Mr 7,20–23) in se izraža kot zavist, hlastanje po izrednem blagostanju, nezanimanje za blagor drugih in pogosto tudi za lastni blagor privede do izkoriščanja stvarstva, oseb in okolja. Gre za nenasitno željo, ki se pojmuje kot pravica in ki prej ko slej pokonča tudi tistega, ki ga ima v lasti.

3. Zdravilna moč pokore in odpuščanja

Za stvarstvo je nujno potrebno, da se Božji otroci, ki so postali "nova stvar", razodenejo: "Če je torej kdo v Kristusu, je nova stvaritev. Staro je minilo. Glejte, nastalo je novo" (2 Kor 5,17). S tem lahko tudi stvarstvo *"praznuje Veliko noč"*: odpre se novim nebesom in novi zemlji (prim. Apd 21,1). Pot k Veliki noči nas spodbuja, da umijemo svoj obraz in prenovimo svoje krščansko srce ter s pokoro, spreobrnjenjem in odpuščanjem zaživimo vse bogastvo milosti velikonočne skrivnosti.

Ta "neučakanost", to pričakovanje stvarstva bo našlo svojo dopolnitev, ko se bodo razodeli Božji otroci: ko bodo kristjani in vsi ljudje odločno vstopili v proces spreobrnjenja. Vse stvarstvo je skupaj z nami poklicano, "da se /.../ bo iz suženjstva razpadljivosti rešilo v svobodo slave Božjih otrok" (Rim 8,21). Post je zakramentalno znamenje tega spreobrnjenja. Kristjane kliče, da bi velikonočno skrivnost še bolj intenzivno in konkretno utelesili v svoje osebno, družinsko in družbeno življenje, še posebej po postu, molitvi in miloščini. *Postiti se* pomeni naučiti se spremeniti svoj odnos do drugih in do ustvarjenih bitij: od skušnjave, da bi nasitili svojo požrešnost, preiti k sposobnosti trpeti zaradi ljubezni, ki lahko zapolni praznino v našem srcu. *Moliti*, da bi se znali odpovedati čaščenju samozadostnosti in lastnega jaza ter se znali predstaviti kot iskalci Gospoda in njegovega usmiljenja. *Dajati miloščino*, da bi izstopili iz nespameti živeti in kopičiti vse za nas same v utvari, da si zagotavljamo prihodnost, ki nam ne pripada. Tako bomo ponovno odkrili veselje Božjega načrta za stvarstvo in vsakega od nas, ki je v tem, da ljubimo Boga, svoje brate in sestre in ves svet ter v tej ljubezni najdemo svojo resnično srečo.

Dragi bratje in sestre, štiridesetdnevni "postni čas", ki ga je Božji Sin preživel v puščavi, ima za svoj cilj, da *puščavo* stvarstva ponovno spremeni v tisti vrt občestva z Bogom, kakršen je bil pred izvirnim grehom (prim Mr 1,12–13; Iz 51,3). Naj bo naš postni čas hoja po isti poti, da bi povrnili Kristusovo upanje vsemu stvarstvu, "da se bo /.../ iz suženjstva razpadljivosti rešilo v svobodo slave Božjih otrok" (Rim 8,21). Naj ta milostni čas ne izzveni v prazno. Prosimo Boga, da nam pomaga pri resničnem spreobrnjenju. Opustimo egoizem, pogled usmerjen vase, in se obrnimo h Kristusovi Veliki noči. Postanimo bližnji bratom in sestram v težavah, delimo z njimi svoje duhovne in materialne dobrine. Tako bomo sprejeli v svoje življenje Kristusovo zmago nad grehom in smrtjo ter v stvarstvo pritegnili njegovo moč, ki preobraža.

S 1. strani

Vsiljena ...

Samo podatek, da je prvi ženski časopis Slovenka začel izhajati l. 1897, leto kasneje je bilo ustanovljeno prvo žensko društvo, pomembna letnica je 1906, ko je prva Slovenka Marija Urbas doktorirala na graški univerzi. L. 1920 je bila pri nas uvedena volilna pravica na občinski ravni tudi za ženske in moške, ki so dopolnili 21 let; splošna volilna pravica pa je bila uzakonjena 1945, in to je tisto, kar ženski daje enakopravnost. Prav je tako, dolga pot, ki je žal, ostala brez kažipota. Prava ženska, mati, žena, delavka ne potrebuje kvot, ker sama ve, kje je njeno mesto.

In tako sem se počasi dokopala do spoznanja, kaj je svoboda. Vendar, ko sem dalje brala podatke, sem začutila, da marsikaj manjka in da se svoboda lahko udejanji med dobrimi ljudmi. Premalo je z zakonom zaukazati spoštovanje, pravico do dela, stanovanja, družine, šolanja in še marsikaj.

Zaradi moje svobode je svoboda drugega kar nekaj:

- V letu 1974 se je politiki zdelo potrebno, v zvezi z ženskim vprašanjem, v ustavo zapisati, da vsaka ženska svobodno odloča o rojstvu otrok. Svobodno? Kaj pa mož, partner, oče otroka? Za vsako rojstvo sta potrebna dva, torej moja svoboda ne priznava tvoje?
- Leta 1977 je bila uzakonjena pravica do umetne prekinitve nosečnosti. Spet vprašanje – koga ali kaj... moja pravica tepta pravico nekoga drugega. Tiste, ki smo pri ginekologu poslušale bitje srčka našega otroka, vemo, koga ali kaj.

Če so to edini problemi sodobne ženske, potem se sprašujem, kaj bo čez 10, 20 let pisalo o nas. Če hočemo, da bo naša slika lik pokončne, izobražene, samozavestne, dostojanstvene ženske, bo potrebno povzdigniti glas za življenje.

Po tehtnem premisleku sem pri svobodi in dobrih ljudeh modrovala: "Kdor postavlja zidove in ograje naravnim človeškim zakonom, postavlja pregrade sam sebi, kajti zid, ograja in zakon proti življenju krati svobodo na tej in na oni strani pregrade".

S 1. strani

Nič novega ...

Zdi se, da nekatere družinske na (d) loge pripadajo le nam, ženskam – materam. Dan žena naj bi nas spominjal na *ekonomske, politične* in *socialne* enakopravnosti in dosežke žensk, ki so jih težko pridobile ob koncu devetnajstega stoletja oz. v dvajsetem stoletju prejšnjega tisočletja. Tudi na Slovenskem so tedaj potekali boji za enakopravnost žensk, ki so jih kot drugod potiskali moški na rob družbenopolitične dejavnosti. Ženske so bile le spremljevalke, "okras", ki je pripadal uveljavljenim moškim. Gotovo so se možje v družbi že takrat radi postavljali z lepimi ženami. To še zmeraj počenjajo, predvsem tisti, ki imajo "veliko pod palcem", v sodobnem "elitnem" družbenem tkivu. Ženska figura je še zmeraj nepogrešljiva vaba na oglasnih plakatih, letakih in vseh mogočih revijah. V vseh teh letih se žal ni še znebila predznaka lepotice brez velikih intelektualnih zmožnosti, čeprav se je borila tudi proti temu.

Na Slovenskem so se začele ženske "prebujati" že konec 19. stoletja. Leta 1897 je začel izhajati ženski časnik *Slovenka*; prvo žensko društvo je bilo ustanovljeno l. 1898. Leto 1906 pa je za slovenske ženske še posebno pomembno: takrat je *Marija Urbas* kot prva Slovenka doktorirala iz *filozofije* na graški univerzi. Od tedaj je mnogo vode naše "bistre hčere planin" steklo pod krasnim kamnitim solkanskim mostom. Mnogo Slovenk je doseglo univerzitetni naslov in tudi visoke položaje, a vseeno premalo v primerjavi z moškimi. V Italiji je morda ta razlika še večja, čeprav je tudi tu ženska na boljšem kot pred nekaj desetletji. V določenih smislih pa je še zmeraj zapostavljena. Delodajalci v privatnem sektorju odmerjajo npr. ženskim uslužbenkam vedno nižjo plačo kot moškim. Tudi materinstvo ni preveč zaželeno, ker odteguje mlade matere od delovnega mesta. Med domačimi stenami je včasih za ženske zelo hudo. Črna kronika prepogosto navaja presunljive novice o zlorabljanju žensk, o možeh, ki nočejo sprejeti, da jih je ljubica ali žena zapustila. Zato jih stalno nadlegujejo, jim sledijo, jih tudi psihološko skušajo streti. Prepogosto se dogaja najhujše: umor. Koliko je že bilo takih primerov! Včasih se taki nasilneži znesejo tudi nad otroki, da bi ranili srce ženske, ki so ji nekoč obljubili ljubezen, zvestobo, spoštovanje. Kljub temu da smo že dve desetletji v novem tisočletju, ženska ni dosegla še 100 % enakopravnosti z moškim. Zato za veselo praznovanje dneva žena ni še nastopil pravi čas.

Odbornice in svetnice iz goriške občinske uprave, ki se zavedajo vsega tega, so se domenile, da bodo letos dan žena proslavile z branjem dramskega dela *Ekklesiazousai (Zborovalke)* , iz l. 392 pred Kristusom, grškega komediografa Aristofana (445-386 pred Kristusom). S klasično umetnino bodo poskušale opozoriti na današnje probleme, saj se v njej zrcali tudi sodobnost! Ob vsem tem lahko le z grenkobo v srcu sežemo po kozarčku žlahtne kapljice v upanju (spes ultima dea!), da bo nekoč res bolj rožnato tudi za ženske na vseh koncih sveta.

S 1. strani

Predstavitev brošure ...

Informativno brošuro *Mi, Slovenci v Italiji* sta skupno izdala SSO in SKGZ v sodelovanju s SLORI-jem. Gre za pomembno publikacijo, s katero želimo predstaviti našo narodno skupnost in njeno razvejeno organizirano delovanje širši javnosti. Vsi štirje govorniki so poudarili pomembno vsestransko vlogo, ki jo slovenska narodna skupnost odigrava na italijanski vzhodni meji. Prav zaradi tega bi bilo zelo negativno, če ne bi bilo več slovenskega predstavnika v parlamentu. Zato je primerno, da se to vprašanje reši med postopkom spremembe ustave za znižanje števila parlamentarcev.

Predstavitve so se udeležili številni ugledni gostje. Pozdrav sta izrekla veleposlanik Republike Slovenije pri Svetem sedežu Tomaž Kunstelj in namestnica ministra na veleposlaništvu Republike Slovenije v Rimu Mojca Nemec van Gorp.

Pred predstavitvijo informativne brošure je predsednika Bandlja (SSO) in predsednika Pavšiča (SKGZ) sprejela predsednica senatne zbornice Maria Elisabetta Alberti Casellatti. Sestanka se je udeležila tudi senatorka Rojčeva. Glavna tema pogovora je bila slovenska zastopanost v parlamentu. Predsednika krovnih organizaciji sta predsednici Casellattijevi poudarila potrebo po zagotovljenem predstavništvu in da je ravno postopek ustavne spremembe za znižanje števila parlamentarcev pravi trenutek, da se to uredi. Predsednica senata je izrazila razumevanje za vprašanje, pri tem pa dodala, da ima omejene možnosti v okviru svoje institucionalne vloge.

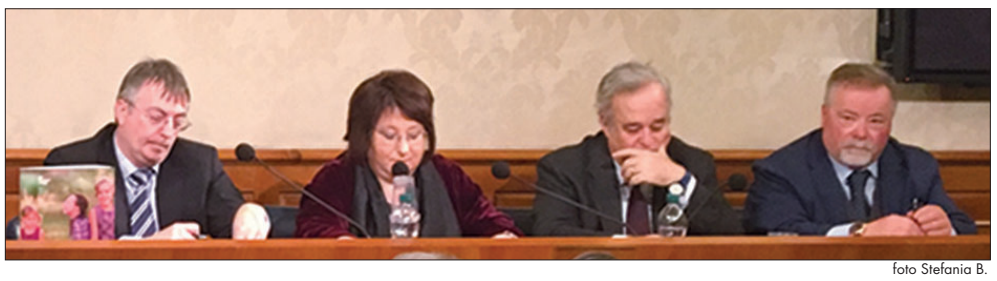

foto Stefania B.

Prejeli smo

Pojasnilo

Spoštovani odgovorni urednik časopisa Novi glas, gospod Jurij Paljk

V zvezi s prispevkom avtorja Janeza Juhanta "Justinov odhod k Bogu nas zavezuje k prisebnosti in odločnosti za resnico", objavljenim 2. marca 2019, prosim, da objavite moje nasprotno stališče:

Dr. Janez Juhant je v svojem razmišljanju ob smrti Justina Stanovnika napisal naslednje: "Nerazumljivo in zavržno je, da politiki demokratične Evrope spet ščuvajo in celo zanikajo dejanja fašizma kot Tajani in komunizma kot Janez Kocijančič".

Navedba dr. Juhanta je neresnična in zavajajoča, saj nikoli nikogar ne ščuvam, poleg tega pa sem bil do dejanj, ki so se dogajala v imenu komunizma, vedno dovolj kritičen. Tako še pomislim ne, da bi zanikal dejanja stalinizma ali pa Pol Pota v Kambodži. Vsekakor pa Juhantovo omenjanje fašizma in komunizma v istem stavku odraža njegov vrednostni pristop, saj na poseben način izenačuje obe ideologiji in oba sistema. Ob tem velja omeniti, da je fašizem slovenski narod podjarmljal, komunizem pa ga je v drugi svetovni vojni osvobodil.

Dr. Janez Kocijančič

Poslanica papeža Frančiška za 53. svetovni dan sredstev družbenega obveščanja 2019 (2)

"Saj smo med seboj deli enega telesa" (Ef 4,25)

"Saj smo med seboj deli enega telesa"

Odgovor lahko morebiti izpeljemo iz tretje prispodobe – *telesa in delov enega telesa* –, ki jo sveti Pavel uporablja za opis vzajemnega odnosa med ljudmi na temelju organizma, ki jih povezuje. "Zato opustite laž in govorite resnico vsak s svojim bližnjim, saj smo med seboj deli enega telesa" (Ef 4,25). Biti *del enega telesa* je velika spodbuda, s katero nas apostol poziva, da opustimo laž in govorimo resnico. Resnica se razodeva v skupnosti, laži pa so po drugi strani sebično zavračanje dejstva, da smo del enega telesa: če se ne želimo razdajati drugim, izgubimo edini način, da se najdemo. To nam pomaga, da ljudi ne vidimo kot potencialnih tekmecev, ampak da celo sovražnike vidimo kot osebe. Ne potrebujemo več nasprotnika, da bi vedeli, kdo smo, ker nas vseobsegajoči pogled, ki se ga učimo od Kristusa, vodi k odkrivanju bližnjega na nov način, kot sestavnega dela odnosa in bližine ter pogoja zanju. Prispodoba telesa in njegovih delov nas vodi k razmišljanju o naši identiteti, ki temelji na občestvu in na "bližnjem". Kristjani se pojmujemo kot deli enega telesa, katerega glava je Kristus.

Takšna zmožnost razumevanja in komunikacije med ljudmi temelji na občestvu ljubezni med Božjimi osebami. Bog ni samota, ampak Skupnost; on je Ljubezen in zato komunikacija, kajti ljubezen vedno občuje in se posreduje, da bi srečala bližnjega. Da bi se sporazumeval z nami in se nam posredoval, se je Bog prilagodil našemu jeziku in v človeški zgodovini vzpostavil pravi dialog s človeštvom (prim. II. vatikanski koncil, *Dogmatična konstitucija o Božjem razodetju*, 2).

Na podlagi dejstva, da smo ustvarjeni po Božji podobi, po podobi Boga, ki je skupnost in se nam posreduje, v srcu vedno nosimo hrepenenje po življenju v občestvu, po pripadnosti skupnosti. "Pravzaprav nič ni tako specifično za našo naravo kot dejstvo, da vstopamo v odnose z drugimi, naša potreba po bližnjem", je zapisal sveti Bazilij.

Današnje razmere nas pozivajo k vlaganju v odnose in potrditvi medosebne narave našega človeštva – tudi na internetu in po njem. Kristjani smo še toliko bolj poklicani k uresničevanju takšnega občestva, ki bo zaznamovalo našo versko identiteto. Vera je pravzaprav odnos, srečanje in ob spodbudi Božje ljubezni se lahko sporazumevamo, sprejemamo in razumemo dar bližnjega in se nanj odzovemo.

Občestvo v podobi Trojice je tisto, kar človeka loči od posameznika. Iz vere v Boga, ki je Troedini, izhaja dejstvo, da potrebujem bližnje, da bi lahko bil jaz. Resnični človek, resnična oseba sem le, če sem povezan z bližnjimi. Beseda "oseba" pravzaprav pomeni človeka kot "obraz", ki je obrnjen k bližnjemu in se mu posveča. Naše življenje postaja bolj človeško, kolikor naša narava postaja manj individualna in bolj osebna. To pristno pot v doseganju večje človeškosti lahko vidimo v človeku, ki *iz posameznika*, ki razume bližnjega kot tekmeca, postane *človek*, ki prepozna bližnjega kot sopotnika.

Od "všečka" do "amena"

Podoba telesa in njegovih delov nas opominja, da je uporaba *družbenega omrežja* dopolnilo konkretnemu srečanju, ki se uresničuje po telesu, srcu, očeh, pogledu in dihu bližnjega. Če se internet uporablja kot razširitev ali pričakovanje takšnega srečanja, potem koncept omrežja ne zavaja in ostaja vir za skupnost. Internet je vir, če ga družina uporablja, da bi bila bolj povezana, da bi se srečala za mizo in si zazrla v oči. Internet je vir, če cerkvena skupnost svoje delovanje usklajuje z njegovo pomočjo, da potem skupaj praznuje evharistijo. Internet je vir, če postane priložnost za izmenjavo zgodb in izkušenj o lepoti ali trpljenju, ki so fizično oddaljene od nas, da bi skupaj molili in skupaj poiskali dobro, da bi ponovno odkrili, kaj nas združuje.

Tako lahko preidemo od diagnoze k zdravljenju: odpiramo pot za dialog, za srečanje, za nasmehe, za nežnost... To je internet, ki ga želimo. Mreža, ki ni namenjena pastem, ampak osvobajanju, varovanju občestva ljudi, ki so svobodni. Že Cerkev sama je mreža, ki jo spleta evharistično občestvo, kjer enotnost ne temelji na "všečkih", ampak na resnici, na besedi "amen", s katero se vsakdo oklepa Kristusovega telesa in sprejema bližnje.

/ konec

Na Pustni iskrici za misijon p. Danila v Ugandi

Za zdravstveni center zbrali 95.000 evrov

foto: flickr Radio Ognjišče

Na Pustni sobotni iskrici 2. marca letos so s pomočjo poslušalcev Radia Ognjišče in udeležencev pustnega plesa v Zavodu sv. Stanislava zbrali več kot 95.000 evrov, ki jih bodo namenili misijonarju Danilu Lisjaku v misijonu Atede, ki želi zgraditi zdravstveni center za matere in otroke v, Ugandi.

Na pustno soboto sta Misijonsko središče Slovenije in Radio Ognjišče že tradicionalno pripravila dobrodelno akcijo. Tokrat bodo zbrana sredstva namenjena misijonu v Ugandi. Misijonar Danilo Lisjak pravi, da 35.000 ljudi s tega območja nima niti ambulante, zaradi različnih bolezni pa je umrljivost otrok in mater zelo visoka. Klic na pomoč je slišalo veliko dobrotnikov, do 15. ure so prek klicnega centra darovali več kot 95.000 evrov, so sporočili z Radia Ognjišče. V Športni dvorani Zavoda sv. Stanislava v Šentvidu v Ljubljani se je veliko maškar udeležilo dobrodelnega pustnega plesa, na katerem so za zabavo skrbeli Damjana Golavšek ter Toni Sotošek z družino in prijatelji.

ZAKAJ PRAV JEZUS? (59)

PRIMOŽ KREČIČ

Jezus in ženske

Jezus je oznanjal Kraljestvo, v katerem bodo ljudje bratje in sestre. Povedal je, da **so ženske osebe s svojim dostojanstvom**, ker jih Bog ljubi in spoštuje. Njegov odnos do žensk je bil tako drugačen in nov, da je pri nekaterih spodbudil pohujšanje in nestrinjanje. (Jn 4,27)

Jezus je srečal na poti svojega poslanstva mnoge ženske. Govoril je s Samarijanko na javnem mestu in ji vrnil dostojanstvo, (Jn 4,5-26) zavaroval je žensko, ki so jo obtožili prešuštva in bi morala biti kamenjana. Rekel ji je, naj več ne greši, (Jn 8,3-11) sprejel je grešnico, ki mu je v Simonovi hiši mazilila noge in brisala s svojimi lasmi. (Lk 7,36-50) Nekatere ženske so bile deležne njegovega ozdravljenja. Ozdravil je sključeno ženo, (Lk 13,10-16) Petrovo taščo, (Mr 1,29-31) ženo, ki je krvavela dvanajst let. (Mr 5,25-34) **Dosledno je sprejemal zapoved spoštovanja očeta in matere**, njegovi sodobniki so dajali prednost očetu. Posebno pozornost je posvetil otrokom, tako dečkom kot deklicam. (Mr 10,13-16) Ni se sprijaznil z zlorabami, ki so se dogajale pri ločitvah. Postavil se je proti moškim, ki so želeli na lahko odsloviti ženo in si prisvojiti drugo. (Mt 5,28)

Evangeliji poročajo, **kako je branil vdove**, ki so obubožale in bile porinjene na rob družbe. Sveti Marko govori o vdovi, ki je v templju darovala več kot bogati ljudje. (Mr 12,42-43) Jezus je obsodil učitelje postave, ker so izkoriščali vdove. (Mr 12,38) Sveti Luka predstavlja vdovo, ki je z vztrajno prošnjo prišla do pravice pri ravnodušnem sodniku. (Lk 18,1-8). Iz evangelijev je razvidno, da **ni imel ženske za obredno nečiste** in jim branil dostop do sebe. Ko ga je načelnik shodnice Jair prosil, da bi prišel ozdravit njegovo hčerko, se ga je dotaknila ženska, ki je bila zaradi svoje bolezni "trajno nečista". (Mr 5,25-34) Prav tako se ni držal obrednega pravila, ko se je dotaknil mrtve deklice in jo obudil. (Mr 5,21-42)

Vsi ti dogodki kažejo, **kako se je Jezus postavil za človeka pred raznimi pravili.** Ozdravil je obsedeno hčer sirofeničanske ženske (Mr 7,24-30) in Marijo Magdaleno. (Lk 8,2) Ženske so bile povezane s čudeži obuditve od mrtvih: obudil je hčerko načelnika shodnice Jairja, (Mr 5,21-24.35-43) sina uboge vdove iz Naima, (Lk 7,14) Lazarja, brata Marte in Marije. (Jn 11,1-44) Luka govori **o ženskah, ki so spremljale Jezusa in podpirale njegov misijon**: o Mariji Magdaleni, Ivani, ženi Herodovega oskrbnika Husa, Suzani in mnogih drugih. (Lk 8,1-2) Prav tako poroča, da sta angela po vstajenju povedala ženam, da Jezusa ni več v grobu, ker je bil obujen, kakor je govoril, ko je bil še v Galileji. (Lk 24,6) Te ženske niso bile le znanilke vstajenja, ampak tudi **pričevalke za vse, kar je Jezus delal** v času javnega delovanja. Marta ga je priznala za Gospoda in Mesija, ki je moral priti na svet. (Jn 11,27) V hiši Marte in Marije so sprejeli Jezusa na zelo gostoljuben način. (Lk 10,38-42) Marta je pripravila postrežbo, Marija pa se je usedla k njegovim nogam in ga poslušala. To je bila značilna drža za učenca, ki sedi pri nogah svojega učitelja in ga posluša.

V času tragičnega prijetja Jezusa **so ženske pokazale večji pogum in zvestobo kot moški.** Spremljale so ga pri njegovem križevem potu, bile so prisotne pri križanju in pri pokopu. Matej pravi, da so bile pri križanju ženske, ki so gledale od daleč: Marija Magdalena in Marija, mati Jakobova in Jožefova, ter mati Zebedejevih sinov. (Mt 27,55-56) Te ženske so bile tudi ob Mariji, Jezusovi materi, in jo tolažile.

Med Jezusom in Marijo Magdaleno je bil poseben odnos. Evangelist Luka pravi, da je Jezus iz nje izgnal sedem hudih duhov in ji ponovno vrnil življenje. Zato ga je tako čutila, ga spremljala v trpljenju in križanju ter globoko trpela bolečino njegove smrti. Toda s to smrtjo ni umrla njena ljubezen. Evangelist Janez pravi, da je Marija Magdalena prva prišla zjutraj h grobu in videla, da je kamen odvaljen. Prva se je srečala z Vstalim in mu izrazila svojo ljubezen ter navdušenje, Jezus pa ji je naročil, naj gre k učencem in jim pove, da je šel k svojemu in njihovemu Bogu. (Jn 20,17) Marija je tekla k učencem in jim sporočila, da je videla Gospoda in kaj ji je povedal. (Jn 20,18) Tu ni nobenega dvoma, da oznanilo o Jezusu ni prišlo le od učencev in apostolov, ampak tudi po učenkah. Ženske so bile prve izbrane priče velikonočnega dogodka. Zato vzhodna tradicija imenuje Marijo Magdaleno **'prva apostolka'.**

Skozi drugačno prizmo (4)

Hvalnica imigracije

Poznamo delo humanista Erazma Rotterdamskega z naslovom *Hvalnica norosti*, prav tako pa bi lahko ta naslov prevzeli tudi za to, kar se dogaja s tem tako velikim sponzoriranjem priseljevanja ali imigracije. Seveda zdaj ne smemo dajati nobenih predpon zadevam, ampak mora biti poimenovanje le še "migracije", strogo v množini, prišleki pa so "migranti", medtem ko očitno vlada določeni rasizem na tem področju, glede na to, da so kot migranti mišljeni zlasti in predvsem predstavniki ne-belih ras, belci pa v bistvu niti ne. Mnogi bi radi, kot pravi Fusaro, kar poenostavljeno te prišleke označili z Marxom kot "rezervno industrijsko vojsko", ki naj bi jo ti vse bolj sestavljali, tako pa znižali stroške delovne sile, obenem pa zadeva še bolj oslabi to isto delovno silo. Omenjeni filozof pravi, da gre za idealne sužnje, ker so podkupljivi, nimajo zavesti pripadnosti nekemu družbenemu razredu, poleg tega pa so pripravljeni na vse, da bi preživeli. Vendar pa je potrebno tu omeniti še neki drugi vzrok, ki je za vsem skupaj in očitno komu prija – imeti ljudi brez istovetnosti in korenin. Pripadnik te skupine ljudi se lahko z latinskim izrazom, ki je podoben tistemu razsvetljenskemu za označbo človeka, "homo sapiens", pa se glasi "homo migrans". Ta nima svojega lastnega teritorija, svoje lastne dežele, nima korenin, zato pa je vedno s kovčkom v roki in pripravljen, da se seli, kakor je pač potreba. Zato je neke vrste hinavščina in licemernost govoriti praktično le o temnopoltih "migrantih", po drugi strani pa praktično nič o drugih, niti tistih lastnih, ki so sicer res emigranti, po drugi strani pa morda tudi res migranti. Pustimo za zdaj razne vzhodnoevropske ali kitajske delavce, ki se ne znajdejo več v medijih, žalostno je morda bolj to, da se ne spopadamo ali spopadamo dovolj s težavo tega, prej omenjenega, vala emigracij iz naših domačih dežel, ki se vse bolj zdi prisiljena. Še pred nedavnim so hodili naši ljudje ven, ker so si to sami izbrali, ker so želeli poskusiti srečo v drugačnih resničnostih, bodisi v univerzitetnih ali delovnih krogih. Zatem je prišel čarobni program Erasmus, ki že lep čas prepričuje mlade, začenši s srednjo oz. višjo šolo (pač, odvisno, če govorimo o Sloveniji ali Italiji), kako lepo je iti na tuje in biti kozmopolitski. Prišli pa smo na koncu do resničnosti, ko naši sinovi in hčere najprej študirajo po naših šolah in univerzah, ki očitno že niso tako katastrofalne. Vendar pa morajo potem na tuje, ker na domačih tleh ne najdejo zaposlitve. Kar spremljamo v medijih, nam torej pove sicer, kako postajamo sever Afrike, kakor je to včasih veljalo za Slovenijo v oziru do drugih jugoslovanskih republik in za Severno Italijo v primerjavi z Južno. Nočejo pa govoriti o tem, kako tako Italija kot Slovenija in še katera druga podobna država postajajo Afrika Zahoda.

Erazem Rotterdamski

Andrej Vončina

Vabilo Slovenske karitas za postni čas 2019

Poglobimo naš odnos z Bogom

Post nas nagovarja k poglobitvi našega odnosa z Bogom, k odpovedi in sočutju z ljudmi v stiskah. Slovenska karitas je za letošnji post pripravila štiri povabila: preventivno spodbudo 40 dni brez alkohola, zbiranje sredstev za pomoč na območjih JV Evrope, vabilo k poglobitvi postnega časa z molitvijo ter postni koledar.

1. Preventivna spodbuda 40 dni brez alkohola

Tokratna postna spodbuda se bo začela na pepelnično sredo, 6. marca, in se končala na veliko soboto, 20. aprila 2019.

Letos spodbuda nosi podnaslov **"Za odgovoren odnos do alkohola"**. Geslo vsakega izmed nas vabi, da smo doma, na cesti, v službi pri delu in v družbi odgovorni brez alkohola in drugih drog. Želimo si lepih odnosov, zdravja, blaginje in pravega veselja v družinah. Radi bi varno prišli na cilj in pri tem ne ogrožali drugih. Svoje delo lahko odgovorno opravljamo, le če smo zbrani in razsodni in skupaj oblikujemo navade in vzorce v družbi.

Vsak dan in vsak korak šteje! Vsak lahko sodeluje osebno, z družino, kot skupina, župnija in v postu v znamenju solidarnosti z vsemi, ki trpijo zaradi alkohola, ne uživa in ne streže alkohola. Prosimo vas, da še posebej povabite ŽPS in člane drugih skupin.

Povabljeni ste tudi na dve romanji, ki bosta še posebej namenjeni v spodbudo vsem, ki sodelujejo v akciji 40 dni brez alkohola, in v podporo vsem, ki kakorkoli trpijo zaradi alkohola:

**** Brezje** – v soboto, 9. marca, s pričetkom ob 10.00 s sveto mašo, ki jo bo vodil dr. Christian Gostečnik. Po sv. maši bo predavanje dr. Christiana Gostečnika z naslovom Kako je možno premagati vzorec zasvojenosti v družini? Pričevali bodo zakonski par, duhovnik in samski moški z osebno izkušnjo odvisnosti.*

**** Sveta Gora** – v nedeljo, 31. marca, zbiranje ob 14.30 na prvi postaji križevega pota, ki ga bosta vodila Tomaž Kodrič in Vipavska DK. Nadaljevalo se bo s sveto mašo ob 16.00, ki jo bo daroval upokojeni koprski škof msgr. mag. Metod Pirih.*

2. Dobrodelna akcija za pomoč JV Evropi

Preko akcije *Ne pozabimo škofijske Karitas* namenjajo pomoč ljudem v stiski v JV Evropi.

V Gramshu v Albaniji podpiramo nakup zdravil in sanitarnega materiala za več kot 1.000 oseb, ki jim sestre pomagajo v ambulanti ali pa z nego na domu ter pri opremi hiš najrevnejšim družinam. Takšno pomoč je lani prejelo 16 družin. V Srbiji Karitas pomaga več kot 700 družinam s paketi s hrano in higienskimi pripomočki ter z nego starejših na domu. V BiH podpiramo delovanje ljudske kuhinje v Sarajevu za dnevni obrok več kot 160 oseb, pomagamo pri nakupu materiala in obnovi hiš revnim družinam ter podpiramo izvedbo taborov za otroke ob pomoči mladih prostovoljcev iz Slovenije. V Makedoniji pa pomagamo 650 gospodinjstvom z osnovnimi potrebščinami in podpiramo ljudsko kuhinjo.

3. Poglobimo postni čas

V letošnjem postu si želimo še posebej spremljati zgodbe današnjih staršev.

V ta namen smo na Slovenski karitas pripravili gradiva za oblikovanje svetih maš ob petkih ali drugih dneh posameznega tedna v postu z vabilom k možnosti, da osrečimo svoje srce, svojo družino, župnijo, da prižgemo lučke upanja tistim, ki so v temi, da dvignemo sklonjene glave in hromim opogumimo korak. Teme brošure pod uvodnim naslovom in spodbudo *Postni čas - Od petka do petka* se ujemajo s temami na postnem koledarju za otroke.

Na voljo bo posebej za to pripravljen križev pot današnjih staršev, ki se na svoji življenjski poti srečujejo z najrazličnejšimi križi. S križi težkih odločitev, križi neuspehov v vzgoji, odtujenih odnosov, družbe, ki obsoja, bolezni, smrti... Na voljo bosta tudi delavnici za vključevanje mladih v dejavnosti Karitas. Skupaj z mladimi bomo iskali možnost pomagati drugim.

4. Postni koledar

V sodelovanju z revijo Mavrica s postnim koledarjem pripravljamo izziv za otroke, mlade in starše. Teden nasmeha, teden skupne mize, teden molitve, teden zahvaljevanja, teden odpovedi in teden tišine je priložnost, da vsak dan v tednu udejanjamo povabilo na poti do Velike noči.

Vsa gradiva so v elektronski obliki na voljo tudi na www.karitas.si/post

Če potrebujete dodatna gradiva, se obrnite na 01/300 59 60 ali na info@karitas.si.

Vabim vas, da se odločite vsaj za eno akcijo in jo aktivno izvajate skozi ves postni čas. Odpoved, molitev in dobra dela naj nas peljejo po poti Jezusovega trpljenja do vstajenjskega jutra, ki naj nam okrepi vero in vlije novega upanja.

Mag. Cveto Uršič
Generalni tajnik Slovenske karitas

Postno pismo slovenskih škofov - 2. del

Vseživljenjska kateheza

Dragi bratje in sestre!

"Zato, moji ljubi bratje /in sestre/, bodite stanovitni, neomahljivi, nadvse uspešni v Gospodovem delu, saj veste, da vaš trud v Gospodu ni prazen" (1 Kor 15,58). O "Gospodovem delu", ki nam ga je zaupal kot trajno katehezo, smo razmišljali prejšnjo nedeljo. Ugotovili smo, da smo je potrebni kot naslovniki, a hkrati smo poklicani tudi biti kateheti, vsak v svojih okoliščinah. Vsi, ne le duhovniki in škofje ter katehistinje in katehisti.

Tudi današnje evangeljsko sporočilo lahko razumemo katehetsko: "Mar more slepi voditi slepega? /.../ Toda vsak, ki bo izučen, bo kakor njegov učitelj" (Lk 6,39.40). Najprej nas Jezus uči s svojim življenjem. Pot krščanske vere je postopno vstopanje v Božjo Skrivnost. Katehet kot Jezusov učenec prime v občestvu Cerkve drugega za roko in ga vodi v življenje v tej Skrivnosti, kar je velika milost za oba. Ta Skrivnost ni nasprotje razumskega vedenja, ampak daje novo luč vsem človekovim zmožnostim. Zato takšna kateheza ni nikoli končana, ker Skrivnost nima mej, vodi pa v vedno nova čudenja, ki preidejo v češčenje Božje navzočnosti. To postane človekova notranja drža.

Danes smo na koncu neke dobe, ki je trajala približno šest stoletij. Doživljamo velike kulturne spremembe, ki so prinesle s seboj tudi poplitvenje vednosti o veri in njenega doživljanja. Posledično na področju vere marsikdaj "slepec" "slepca" vodi. Zato je aktualno vprašanje, kako v teh razmerah oznanjati evangelij. Papež sv. Pavel VI. je v konstituciji O evangelizaciji zapisal: "Današnji svet potrebuje učitelje in pričevalce. Če pa posluša učitelje, jih posluša zato, ker so tudi pričevalci" (41). Živeti in oznanjati vero pa za krščenega ni nekaj izbirnega, je "ukaz" v Pavlovem smislu: "Gorje meni, če evangelija ne bi oznanjal" (1 Kor 9,16).

Jezus poudari: "Dober človek prinaša iz dobrega zaklada svojega srca dobro, /.../ iz preobilja srca govorijo namreč njegova usta" (Lk 6,45). Dobre nas dela Bog sam, ko se mu pustimo oblikovati – tudi po katehezi. Te besede vabijo vsakega izmed nas, da se zave, da je oznanjevalec – katehet v domači družini, v krogu prijateljev in znancev ... Starši otrokom, stari starši vnukom, prijatelj prijateljem, sosed sosedom, znanec znancem, v gospodarstvu, v družbi, šolstvu, skratka povsod. Ali ni imenitna kateheza, ko babica pokriža vnuka na poti mimo kapelice? Ali ko prijatelj prijatelju na zid na Facebooku napiše spodbudno svetopisemsko misel? Ali ko sosed pomirjujoče poda roko sosedu v spravo po dolgoletnih sporih za košček zemlje? Prav vsak od nas je povabljen, poklican in ima pravico, da "odmeva" Jezusovo besedo v svojem življenju – tako zelo, da bo ogreval srca svojih bližnjih. Ali kot sporoča Splošni pravilnik za katehezo: "Vera je osebno srečanje z Jezusom Kristusom; pomeni postati njegov učenec. To zahteva od človeka, da si nenehno prizadeva misliti kot On, presojati kot On in živeti, kot je On živel" (53). S posebno pozornostjo spodbujamo vas, dragi starši, z veseljem sprejmite svojo naravno in nadnaravno poslanstvo prvih katehetov svojim otrokom. Za spodbudo si sposojamo besede bl. škofa Slomška, ki je materine nauke imenoval "jutranja zarja", očetov pouk pa "jutranje sonce" človekovega otroštva: "Bodite pridni, vi očetje in matere ljube; v vaših rokah so otroci, žlahtne mladike Gospodove. Mati, ki malo dete dojiš, vtisni mu v srce gorečo ljubezen do Jezusa; in ko pozimi predeš na klopi sede, popevaj otroku svete pesmi in uči ga lepo moliti. Materin nauk je deci jutranja zarja. /.../ Pa tudi oče ne pozabi, da te je Bog otroku za prvega učitelja dal. Zvečer po dokončanem delu se usedi za mizo, pozovi deco in vprašaj, kaj so se učili, ali so molili lepo. Ob nedeljah in svetkih vodi otroke k službi božji, pelji jih popoldne na polje ali pa na vesele vinske vrhe, kaži jim božja čuda in dobrote, naj hvalijo Očeta, ki je dober in je brezkončno njegovo usmiljenje. Očetov nauk je deci jutranje sonce".

Čutite, dragi verniki, da je kateheza mnogo več kot le devet let verouka. Poglobili smo zavest, da smo vsi deležni poslanstva katehiziranja v moči krstne in birmanske milosti pa tudi po delovanju vseh drugih zakramentov. Papež Frančišek to pogosto naglaša z besedami Katekizma Katoliške Cerkve: "Božje ljudstvo je deležno Kristusove duhovniške službe, kolikor so krščeni posvečeni s Svetim Duhom, da darujejo duhovne daritve; deležno je njegove preroške službe, kolikor se z nadnaravnim verskim čutom neomahljivo oklepa vere, se vanjo poglablja in jo izpričuje; deležno je njegove kraljevske službe, ko posnema Jezusa Kristusa, ki je kot kralj vesoljstva postal služabnik vsem, zlasti ubogim in trpečim" (155). Novi katehetski načrt pa konkretizira: "To pomeni, da katehiziranec v konkretnih okoliščinah življenja zna skladno uporabiti versko znanje, svoje vrednote in notranje prepričanje; vse to na osnovi skupnega imenovalca – 'ravnanja iz osebne vere'. Verodostojen kristjan zna živeti 'preudarno kakor kače in nepokvarjeno kakor golobje' (Mt 10,16) " (17). Nedvomno je prvi oznanjevalec in prvi odgovoren za oblikovanje skupnosti v svoji škofiji krajevni škof, po njem v župniji župnik in nato tisti, ki so posebej poklicani v službo oznanjevalcev: katehisti, bralci Božje besede, pevci ter drugi liturgični in pastoralni sodelavci. Prisotnost manjših skupin v župniji je njeno življenje. A če razvejenost ni podkrepljena z znanjem in duhovnostjo, lahko kaj hitro zapade rutini in podleže skušnjavi tekmovalnosti, celo sektaštva. Župnik bo zato s svojimi katehisti in animatorji skrbel, da se bo v vsaki skupini ohranjal evangeljski duh služenja, molitve ter zglednega življenja. Zato naj bo na srečanju čas tudi za katehezo: za pevski zbor na primer med vsakimi pevskimi vajami. Na srečanjih župnijskega pastoralnega sveta razmišljate, kako omogočiti in ponuditi katehezo ljudem v vseh starostnih obdobjih. Izvajalci pa naj poskrbijo, da bodo sami napredovali na duhovnem in spoznavnem področju. Zanje sodelovanje na študijskih dnevih, duhovnih vajah, duhovnih obnovah ter drugih srečanjih ni le pravica, temveč tudi službena dolžnost.

Zato vas, dragi bratje in sestre v veri, v veliki skrbi za poglobitev vedenja o katoliški veri in še bolj življenja po njej močno spodbujamo k pričevanjski drži vašega življenja z novo gorečnostjo in novim izrazom, ki ga današnji človek dojema in sprejema.

Naj vas Božji blagoslov vodi, varuje in podpira na vaši pričevanjski poti vere!

Nepoznane afriške lepote in življenjski utrip velikega mesta Cotonou

Benin, dežela sonca in pisanih barv (1)

Po lanski izkušnji prostovoljstva v Etiopiji sem si želela spoznati še kakšno drugo afriško državo. Prijateljica mi je posredovala naslov škofa msgr. Rogerja Houngbedjija iz Cotonouja, največjega mesta v Beninu, obmorski državi v zahodni Afriki. Nekdaj znan kot mogočno kraljestvo Dahomey, od koder so po prihodu Evropejcev v 16. stoletju čez Atlantik v Novi svet odhajale ladje s sužnji ... Žalosten spomenik neštetim žrtvam trgovine s sužnji (tudi črnske in islamske) so danes Vrata nevrnitve v majhnem zgodovinskem mestu Ouidah. Ouidah je sicer mesto, znano po templju pitonov, svetem gozdu, muzejih, Poti sužnjev, spomenikih in Vratih vere ...

Z Dunaja sem preko Adis Abebe priletela v Cotonou. Tam sta me pričakala šofer in sestra Constance. Škof Roger je namreč zame našel skupnost sester sv. Avguština, ki so me prijazno sprejele medse. Pri njih sem ostala en mesec, najprej v Cotonouju in potem v mestu Allada. Sestre so leta 2018 slovesno praznovale zlati jubilej, 50. obletnico svojega obstoja. V duhu 2. vatikanskega koncila, ki je spodbujal k nastajanju avtohtonih skupnosti, je kongregacijo sester sv. Avguština leta 1968 ustanovil tedanji škof Cotonouja, Bernardin Gantin. Njihovo poslanstvo je predvsem zdravje in vzgoja. Imajo svoje vrtce, šole, ambulante in bolnišnice, sirotišnice, centre za invalidne otroke, pomagajo razvijati kmetijske in rokodelske dejavnosti.

Za nekaj dni sem bila gostja v njihovi hiši Saint Michel v Cotonouju. Poleg šole in internata imajo tu še ambulanto, pekarno, manjšo trgovino s kruhom in butik s spominki. Te stavbe obkrožajo prostrano dvorišče, kjer se na moje začudenje brez vsakega strahu sprehajajo pisani kuščarji, plezajo po zidovih ali iščejo senco med zelenjem. Zjutraj se sestre razkropijo po mestu, saj ima vsaka svoje delo. So učiteljice, vzgojiteljice, medicinske sestre. Zvečer se zberejo v kapeli, nato v jedilnici, in ko se spusti noč, na dvorišče postavijo plastične stole, sedijo v krogu, kaj zapojejo in malo poklepetajo. In ves dan so nasmejane.

Cotonou je največje mesto v Beninu in ekonomsko središče države. Ima vojašnico, pristanišče, zapore, veliko ambasad, predsedniško palačo, Francoski inštitut, šole, univerze, RTV, velik trgovski center, kjer nakupujejo tujci, veliko malih trgovin, bogato založeno knjigarno, katedralo, cerkve, mošeje, veliko odprto tržnico, spomenike, parke, tržnico s spominki, bolnišnice, tovarne, visoke poslovne stavbe, lepe stanovanjske vile in barake, bogate in čiste četrti, revne in umazane ulice. Je milijonsko mesto, kjer se skoraj vsi vozijo z motorji in je gneča na cestah nepopisna. Kljub gostemu prometu pa nisem videla nobene prometne nesreče. V Cotonou prihajajo na delo tudi iz drugih mest. Prav tako z motorjem. Za nas je prav nenavadno, kaj vse prevažajo s tem prevoznim sredstvom. Veliko ogledalo, cevi za vodovod, televizijo, omaro ... In na motor se spravi vsa družina. Tata je šofer, dojenček spi v vreči na maminem hrbtu, med mamo in očeta se stisneta še dva ali trije otroci. In zraven peljejo še "špežo" in kakšno kokoš. Redko kdo se na motorju vozi sam. Čelade nima skoraj nihče. Pot do službe lahko traja tudi eno uro ali več. In ker delajo do večera, se v silni gneči že v temi vračajo domov. Prehitevajo po levi in po desni in neprestano opozarjajo nase s trobljenjem. Smoga je seveda veliko. V Cotonouju se najdejo tudi posebna parkirišča za motorje. Kdor nima prevoznega sredstva, pa lahko pokliče mototaksi. Hitrejši je od avtobusa in še veter te prijetno hladi. Ko nimajo strank, se vozniki mototaksija zleknejo na motor in malo zadremajo v kaki stranski ulici, v senci stavbe ali drevesa ... Mototaksije menda večinoma vozijo mladi ljudje, ki so končali univerzitetni študij in nimajo dela. Tudi v Beninu žal poznajo brezposelnost ... Zato mladi odpirajo svoja mala podjetja, pisarne ali pa odhajajo v tujino.

/ dalje
Špela Pahor

Vrh Sv. Mihaela

Občni zbor sovodenjske sekcije krvodajalcev

V petek, 22. februarja, je imela v Lokandi Devetak na Vrhu Sv. Mihaela sovodenjska sekcija Združenja prostovoljnih krvodajalcev Posoške FIDAS redni občni zbor. Štefan Tomsič je v predsedniškem poročilu poudaril, kateri so bili glavni cilji delovanja v zadnjih štirih letih in kako so bil uspešno doseženi. Združenje je krepko povečalo število darovanj, predvsem gre omeniti leto 2018, v katerem se je odstotek darovanj zvečal kar za 38 %. Drugi cilj je bila zdravstvena vzgoja. Združenje je uspešno sodelovalo s Kulturnim društvom iz Sovodenj, s katerim je organiziralo zelo kakovostna in obiskovana predavanja, na katerih so poslušalci spoznali delovanje krvodajalcev in bili seznanjeni z raznimi zdravstvenimi vprašanji. Poleg tega, da so ljudje spoznali veliko zanimivosti, je združenje tudi povečalo občutljivost v skupnosti. Uspešne so bile tudi dobrodelne akcije krvodajalcev (dobrodelni večeri, baklade), na katerih so zbrali prispevke za bolnike v Avianu. Poročilu je sledila razrešnica odboru in izvolitev novega odbora, ki ga sestavlja osem odbornikov: Štefan Tomsič, Kristian Tommasi, Paolo Braini, Nerina Devetak, Mirjam Devetak, Vincenza Devetak, Sebastiano Menis, Alex Visintin. Združenje se je na koncu zahvalilo Branku Černicu, ki se je po več kot štiridesetih letih umaknil iz odbora. Bil je odbornik od vsega začetka ustanovitve sekcije in trideset let predsednik.

V četrtek, 28. februarja, so se novoizvoljeni odborniki že sestali. Za predsednika so potrdili Štefana Tomsiča. Podpredsedniško vlogo so zaupali Vincenzi Devetak, tajniško Kristianu Tommasiju in blagajniško Mirjam Devetak. / MČ

Ob zlatem jubileju Števerjanskega vestnika

Iskrene čestitke iz Vipavske

Gospodu Damjanu Klanjščku, glavnemu uredniku Števerjanskega vestnika, in njegovim sodelavcem iz društva Sedej iskreno čestitam ob zlatem jubileju izhajanja tega slovenskega vestnika na Goriškem. Vsi njegovi ustvarjalci so vložili v to delo veliko svojega znanja, volje, časa in truda, da je Števerjanski vestnik dočakal zlati jubilej. O ljudeh, ki so ga oblikovali in zanj skrbeli, sem veliko lepega prebrala v Novem glasu. Spoznala sem njegovo rojstvo in pisano števerjansko zgodovino, kdaj in kako je nastajal, kakšne težave je preživljal vse od svojega rojstva v letu 1969 pa vse do današnjih dni. Gotovo takega vestnika takrat ni imela ravno vsaka vas. Zato se tega jubileja tudi sama veselim. Posebej sem se ustavila ob novici, ki jo je na prvo stran prve številke vestnika zapisal njegov tedanji urednik Dominik Humar, in sicer "da je namen tega glasila, da bi čim bolj povezovali vse Števerjance. Z vestnikom v rokah se čutimo povezane s skupnostjo". Gotovo je bilo to takrat za Števerjance zelo pogumno in hvalevredno dejanje.

Ob tem zapisu sem se v spominu vračala k nastajanju našega Vipavskega glasa, ki je začel izhajati veliko kasneje kot Števerjanski vestnik, in sicer šele leta 1985 s strahom, "če si niso preveč upali". Tudi naš Vipavski glas se je rodil podobno kot Števerjanski vestnik. Izdajatelj našega glasila je bila na začetku Krajevna konferenca SZDL (Socialistična zveza delovnega ljudstva), ki je na prvi strani prve številke "ugotovila", da se vsi kar naprej jezimo, da ne vemo nič, kaj se v našem kraju dogaja. Prvo številko je pripravila le peščica ljudi. V naslednji številki pa upamo, da boste sodelovali vsi, ki v Vipavi živite in delate".

Pod tem besedilom je bilo napisano "Uredniški odbor" brez podpisa. In tako se je rodil Vipavski glas, ki je bil v tistem času redkost med tovrstnimi glasili. Iskrica je bila vržena med ljudi. Številke Vipavskega glasa so tako prihajale štirikrat letno. Vsaka je bila bogatejša, tako po vsebini kot tudi po obliki. Kasneje je postal Vipavski glas glasilo Krajevne skupnosti Vipava. Letos je izšla že njegova 125. številka. Zdaj ga prejemajo vsi občani občine Vipava in tudi tisti, ki so se razkropili po svetu. Na začetku je obsegal skromnih deset strani v ciklostilni tehniki, danes ima pa vsaka številka več kot 40 strani računalniško obdelanih besedil in fotografij. Na začetku so bili prispevki napisani na roko ali pisalni stroj in je bilo treba vsakega posebej prepisati, danes pa prihajajo po elektronski pošti in zamudnega prepisovanja ni več. Podobno pot je prehodil tudi Števerjanski vestnik, ki se je rodil že leta 1969.

Marsikaj se je spremenilo od začetkov nastajanja Števerjanskega vestnika in tudi Vipavskega glasa. Nekaj pa imata skupnega. Oba povezujeta ljudi na določenem območju v skupnost in nas učita, da prava vrednost človeka in kraja ni v denarju in materialnih dobrinah, temveč predvsem v njegovi kulturi, jeziku, narodni zavesti, njegovih koreninah in navadah. Zato združujeta ljudi vsak v svojem okolju, v katerem živijo, in jih povezujeta, da se počutijo pripadniki slovenskega naroda, ki živi v Italiji in Sloveniji. In resnica je, da, kar ni zapisano, ne obstaja nikoli. Zato naj še naprej oba vztrajata z Božjim blagoslovom v poslanstvu in povezovanju dobrega in lepega med ljudmi.

Magda Rodman,
sodelavka Vipavskega glasa

SD Sončnica / Naturopatinja Katja Kogej: "Poiščimo naravne poti do zdravja"

Mati narava nam nič slabega noče, sami smo odgovorni za svoje zdravje!

V dvorani Franca Močnika je v četrtek, 28. februarja, med drugim predavanjem v organizaciji Skupnosti družin Sončnica, o naturopatiji, o čustvenih odzivih in blokadah v energetskih pretokih spregovorila etnologinja in naturopatinja Katja Kogej, ki je diplomirala tudi na Šoli za evolutivno naturopatijo v Novi Gorici, v svoji trgovinici Zale&Pepe v Novi Gorici pa se posveča svetovanju, predvsem na področju zdrave prehrane in fitoterapije.

Na četrtkovem večeru je Katja Kogej predstavila načela biologike oz. biopsihokvantistike in delo nemškega zdravnika in teologa dr. Rykeja Geerda Hamerja, ki je v osemdesetih letih prejšnjega stoletja, po dramatični smrti svojega sina, začel preučevati in raziskovati resnične vzroke bolezni in izdelal sistem neke vrste "biološke matematike" oz. določil je pet bioloških zakonov. Hamer je ugotovil, da so glavni vzroki bolezni v človeških čustvih, stresu, nenadnih, nekontroliranih čustvenih odzivih in onesnaženem okolju, ki človeku škodijo in sprožijo spremembe, "releje" v možganih. Določil je povezavo med psiho, možgani in posameznimi organi. Na podlagi petih bioloških zakonov in z natančnim opazovanjem fizičnih simptomov je mogoče določiti, kateri duševni konflikti so sprožili fizično bolezen. Glavne vrste čustvenih odzivov spadajo v tri različne plasti: ektoderm, iz katerega se razvije celotni živčni sistem, kjer pride do separacije (človek, ki sam doživlja globoko in nepričakovano travmo, se skuša odtujiti, prekine stike, bližino, dotike in pretrga vezi), mezoderm, v katerem imamo določen zlom, poslabšanje samopodobe, občutek manjvrednosti, v entodermu pa je zalogaj, to se pravi trenutek, ko dobimo ali se znebimo nečesa, nujnega za preživetje. Različne vrste konfliktov (čustvenih odzivov ali bioloških čutov) sprožijo v človeškem telesu točno določene patologije in bolezni. Kogejeva je razložila idealno krivuljo, ki velja za večino obolenj: živimo v nekem normalnem stanju, v normotoniji, nato se zgodi neki problem, krizna situacija, ki nas vrže s tira, problem razrešimo, nato pa nastopi faza, razdeljena na dva dela: v prvem delu so vročina, bolečine, edemi, čiri – nastopi bolezen, v drugem se začnejo tkiva popravljati in ta traja približno čas aktivnega konflikta, vmes pa je trenutek, zelo nevarna faza, neke vrste krč, ko organizem preveri, ali je sposoben preiti v naslednjo, končno fazo. Z reševanjem notranjih konfliktov lahko razumemo sami sebe in pospešimo ozdravljenje. Hamer je razvil tabelo, v kateri lahko najdemo vzroke za vsako bolezen, vsak človek pa drugače reagira. V sodobnem svetu, ki je prepoln izzivov, konfliktov in stresa, se namreč človek prepogosto odtujuje od samega sebe in narave, zelo pomembno pa je, da spozna prave vzroke za slabo počutje in nastanek bolezni in se tako izogne večini težav. Ključno je, da se temeljito vprašamo, kaj je sprožilo določeno dinamiko dogajanja in še posebno kaj lahko naredimo sami. Preventiva za našo dušo temelji na določeni osnovi, kjer morajo biti iskreno veselje, zadovoljstvo, radoživost in sreča, ki je hrana za dušo. Znebiti se moramo petih najhujših strupov, ki so strah (uničuje ledvice), jeza (škodljiva za jetra), pohlep (negativno vpliva na srce in krvni obtok), žalost (kvari pljuča) in skrbi (s pretirano skrbjo škodimo sebi in energetsko negativno vplivamo tudi na naše bližnje), temeljito se moramo samoizpraševati in na koncu še rešiti probleme, ukrepati, ne bežati pred njimi. Za naše zdravje je zelo pomembna tudi preventiva za telo. Na osnovi so voda, ki je nujna za hidratacijo telesa, zrak in sonce. Pomembni sta spanje, ki je nujno za obnovo organizma, in gibanje, ki pospešuje kondicijo, predihanje in prebavo. Če pa do bolezni vseeno pride, se počutimo brezvoljni, imamo vročino, glivice, zaprtje, si lahko pomagamo na preprost, učinkovit in predvsem naraven način. Najprej ostanimo doma, premislimo o vzrokih naše bolezni, uživajmo malo hrane, podprimo samozdravilne procese, ob hujših simptomih (težave pri dihanju, krvavitve, motnje zaznavanja, poškodbe, zastrupitve) pa seveda obiščimo zdravnika. Samozdravilne procese lahko podpremo z različnimi metodami, kot so klistirji, uporaba Bachovih cvetnih esenc, fitoterapija (čaji, napitki, začimbe), aromaterapija, propoterapija (uporaba propolisa), akopunktna masaža, inhalacija ali kopeli z vodo in morsko soljo, uporaba magnezijevega klorida, vodikovega peroksida, gline, uživanje sirotke in skute.

foto dd

Naturopatinja Katja Kogej trdi, da zdravje ni kar tako, ni samo po sebi umevno in sami lahko naredimo veliko za svoje dobro počutje. Uporabljajmo naravne izdelke, eterična olja, rastline - vedeti moramo, kaj lahko hranimo doma v svoji "naravni" lekarni. Zelo dragocena je vrtnica, ki ima med cvetočimi rastlinami najvišjo izmerjeno t. i. biofrekvenco (320 megahertzov) in deluje na četrto energetsko središče, na srčno čakro. Vrtnica dviga razpoloženje, deluje kot antidepresiv, uravnava pri ženskah hormonski sistem, uravnava krvni sladkor, deluje adaptogeno – sama rastlina prepozna, kaj je treba v telesu popraviti. Človeškemu telesu zelo koristne rastline so tudi baobab, kruhovec, drevo, ki cveti ponoči in ga v Avstraliji in na Madagaskarju oprašujejo posebni netopirji, je prebiotik, deluje protivnetno, kot antidepresiv, znižuje holesterol in krvni tlak. Naturopatinja je svetovala, naj uporabljamo propolis in med zimo še posebno cimet, kurkumo in ingver. Med rastlinami je omenila koristne značilnosti čemaža, konoplje, šipka, melise (srčno zelje) in sivke (lavanda), za konec pa povzela glavno sporočilo predavanja: "Nihče drug ni odgovoren za naše zdravje kot samo mi sami"!

Katja Ferletič

KD SOVODNJE Gostovanje gledališke skupine iz Grgarja

Nora komedija z neverjetnim koncem

Dan slovenske kulture so v Kulturnem domu Jožef Češčut v Sovodnjah ob Soči obeležili s komedijsko predstavo *Kaj je videl batler?*, s podnaslovom *Pop-art burka (z bedasto srečnim koncem).* V goste je prišla dramska skupina Kulturnega društva iz Grgarja, ki je to noro komedijo uprizorila v režiji Radoša Bolčine, člana igralskega ansambla SNG Nova Gorica. Premierno so jo predstavili letos januarja v domačem kraju. Komedijo je napisal angleški dramatik Joe Orton (1933-1967), ki se je s pisanjem začel ukvarjati v 60. letih prejšnjega stoletja. Njegovo življenjsko pot in delo je usodno zaznamoval Kenneth Halliwell (1926-1967), s katerim sta se spoznala na kraljevi akademiji za dramsko umetnost v Londonu l. 1951 in imela ljubezensko razmerje. Halliwell je svojega ljubimca Ortona umoril, ker je bil ljubosumen na njegov uspeh in ker se je bal, da ga bo zapustil. Po tem krutem dejanju si je sodil še sam.

Ne ravno najbolj "naravno" in zdravo "umsko" okolje je gotovo imelo vpliv na vsebino komedije *Kaj je videl batler?* V njej je namreč očitno polno spolnih skomin in namigovanj na drzna, tudi homoseksualna ljubezenska razmerja. Povrhu vsega je dogajanje umeščeno v psihiatrično ambulanto oz. bolnišnico. Tu pa ni jasno, kdo je pravzaprav nor. Nerazsodno in bedasto se obnašajo vsi, od doktorja Prentica (Aleš Bremec), ki želi kandidatko za tajnico Geraldine Barkley (Ksaverija Plesničar) prej "strokovno", to se pravi golo in erotično, pregledati, če je primerna za to delo, do Prenticeve žene (Julija Ipavec), nimfomanke, ki se potika po hotelih v sli po ljubezenskih dogodivščinah, pa doktorja Ranca (Robert Cotič), psihiatričnega nadzornika, ki ni nič manj blazen in obseden s svojimi zdravniškimi metodami. "Čez les" sta tudi narednik Match (Matjaž Volk) in Nickolas Beckett (Matej Čubej), mladi hotelski strežnik, ki izsiljuje denar gospe Prentice zaradi vrste njenih nespodobnih fotografij, ki jih ima v lasti. Povsem "zmešana" komedija, ki jo podžigajo sprenevedanja, laži, preobleke, skrivalnice, katerih se grejo protagonisti, da bi jih ne odkrile nezaželjene oči, se konča z ravno tako nesmiselnim, nepričakovanim koncem, ki s potekom dogajanja pravzaprav nima kaj dosti vezi.

Igralci so tudi z gestikulacijo, mimiko ter "blaznimi" pogledi skušali opisovati te posebne "bolne" duše. Bolj ali manj jim je to tudi uspevalo. Prizori so se med natrpanimi scenskimi elementi v Bolčinovi režiji zvrščali kar tekoče, čeprav bi tu pa tam okrajšava teksta ne škodila celotnemu zapletanju trapastih zmešnjav.

Pred predstavo je v kratkem nagovoru predsednica društva KD Sovodnje Valentina Nanut spregovorila o kulturi. Kultura je širok pojem, ki zaobjema marsikaj, tudi naše obnašanje v skupnosti, je dejala. V zadnjih časih razni pametni telefoni, spletna družbena omrežja in še marsikaj trgajo tiste nekoč žive socialne vezi, ki so pripomogle k lepšemu življenju tudi s prisrčnim prijateljskim druženjem. Zdaj se zatekamo v nekakšne virtualne svetove in pozabljamo, kako lepo je se "realno" družiti. Da so te ugotovitve resnične, je pokazal tudi slabo zaseden sovodenjski Kulturni dom, v katerem bi se ob takih priložnostih moralo kar treti ljudi.

IK

SD Sončnica / Predavanja 2019

Tretje predavanje v organizaciji Skupnosti družin Sončnica bo v **četrtek, 7. marca 2019**, ob 20. uri v dvorani Franca Močnika v Gorici. Zakonski in družinski terapevt, predavatelj in kolumnist Domen Strmšnik bo govoril na temo "Življenje na avtopilotu ali kako prevzeti nazaj kontrolo nad svojim življenjem"? Četrto in zadnje predavanje bo 14. marca (Sanja Rozman: Zasvojenost z delom in zadolževanjem).

Trije posebni gostje na osnovni šoli Josip Abram v Pevmi

Praznik srčne kulture

foto dd

V mesecu, ko se spominjamo dneva slovenske kulture, so si v osnovni šoli Josip Abram v Pevmi zamislili širše zasnovan "dan človeške kulture", ki je na poseben način spodbudil kulturo srca in velikodušnost. V četrtek, 28. februarja, so v svojo sredino povabili dva mlada kenijska tekača, ki ju ima v gosteh in zanju na svojem domu v Fari skrbi - kot trener oz. nekak menedžer - Cesare Ballaben, velik tekaški navdušenec, ki je v mladih letih tudi sam kar uspešno tekel (leta 1987 se je kot prvi Goričan udeležil maratona v New Yorku), prava živeča enciklopedija, kar se tiče zgodovine te športne panoge.

Goste je pozdravil učitelj Tomaž Devetak, tudi sam ljubitelj teka, in povedal, da so učenci zanje in za njihove ljudi v Afriki zbrali okrog 30 parov telovadnih copat, ki so - z izjemo dveh novih parov, ki jih je daroval Jan iz 2. razreda - sicer rabljene, toda še vedno v zelo dobrem stanju. Namenili jih bodo kenijskim atletom, mladim, ki si gradijo prihodnost in sploh preživljajo družine s tekom. Da, tek je za Kenijce lahko tudi prava služba! Povprečna mesečna plača preprostega kmeta v Keniji namreč znaša približno 45 evrov; ker imajo preprosti ljudje navadno kos zemlje, ne trpijo zaradi lakote, si pa težko privoščijo vse drugo, "npr. nimajo denarja, da bi si kupili čevlje". Mladi, ki bi radi tekli, zato vadijo kar bosi. To je "najlažji šport", saj ne potrebujejo posebne opreme.

Kenkibet Mutai in Cosmas Kigen, stara 29 in 27 let, ne govorita italijansko. V njunem imenu je Ballaben povedal o njiju veliko zanimivih stvari. Prihajata iz mesta Eldoret, ki ima 250 tisoč prebivalcev in leži na 2100 m visoki planoti v zahodni Keniji, oba imata družino, prvi enega otroka, drugi tri. Kot tudi drugi kenijski atleti že nekaj let prihajata v Evropo, kjer se udeležujeta tekov na pet, deset, enaindvajset kilometrov. Če stopita na najvišje stopničke v manjših tekmah, zaslužita do 500 evrov; na večjih pa je večja tudi konkurenca, je povedal Ballaben, ki skrbi, da vsak dan redno trenirata in ostajata v dobri fizični formi. Pred dvema tednoma sta se v tekmi blizu Bergama uvrstila na drugo in peto mesto, čeprav nista v odlični formi, saj sta komaj prebolela malarijo. Na srečanju v učilnici je Ballaben odgovarjal na številna in najrazličnejša vprašanja razposajenih in radovednih otrok. Med drugim je o sebi povedal, da izhaja iz premožne družine, ima veliko hišo, nima pa žene in otrok. Zato se kot prostovoljec s svojim imetjem in velikim srcem - očetovsko - posveča mladim tekačem, ki potrebujejo podporo, da bi čim več tekli, čim več zmagali in tako s svojimi družinami tudi čim bolje živeli. Zdaj sta to Mutai in Kigen, na domu pa jih je že imel celo do deset hkrati. / DD

Osma Pravljična urica v Feiglovi knjižnici v šolskem letu 2018/2019

Nenavadno, privlačno dvojezično srečanje s pravljico

Pravljična urica v ponedeljek, 18. februarja 2019, je bila res enkratno doživetje! Tokrat je v neslutene širjave domišljije kakih petnajst malčkov pospremilo deset mladih dijakov, fantov in deklet, italijanskih licejev Dante Alighieri in Scipio Slataper, ki so se jim pridružile še tri dijakinje klasičnega liceja Primož Trubar in humanističnega liceja Simon Gregorčič, Katerina Pecorari, Anna Turel in Gaia Cibini. Ti mladi so se vključili v poseben projekt, ki nosi naslov *Librilliamo*. Ta bralni načrt je nastal po zamisli Marca Pellegrinija iz goriškega združenja Associazione Centro Studium. Tudi on je bil aktivno prisoten na Pravljični urici, tudi kot spreten rokohitrc. Kot nam je povedal "veteran" med pripovedovalci, Marco Massaro, ki obiskuje peti razred liceja Slataper, se je ta posebni bralni projekt začel l. 2016. V vrtce in šole pa so začeli zahajati l. 2017. V začetku so bili le štirje taki navdušeni pripovedovalci, zdaj pa jih je kar trideset. Srečujejo se na sedežu omenjenega združenja in tam snujejo zmeraj nove pristope k branju pravljic, da bi bili čim privlačnejši za male poslušalce. Prav zdaj se pripravljajo na nove nastope, ki bodo v tednu branja, od 8. do 13. aprila. Lani so v palači de Grazia imeli razstavo o Ostržku in branje Ostržkovih dogodivščin za vse vrtce in osnovne šole naše pokrajine, predlanskim pa so prebirali Malega princa. V novembru l. 2017 so s tem projektom obiskali bolnišnico Burlo Garofalo in tam razveselili bolne otroke. Za bolnišnico so pripravili tudi dogodek v gledališču Verdi, da bi nabrali denarna sredstva v pomoč tej zdravstveni ustanovi. V letošnjem januarju se teh tečajev za pripovedovanje pravljic udeležujejo tudi omenjena dekleta s slovenskih licejev. Kot sta nam povedali Anna Turel in Gaia Cibini, sošolki v tretjem liceju S. Gregorčič, je tudi zanje to izredno lepa izkušnja. Enkratno doživetje je, ko opazujejo, kako otroci zavzeto spremljajo pripovedovanje pravljic.

Geslo *Librilliamo* lahko tolmačimo na razne načine, tudi kot ljubezen do knjig. Namen omenjenega bralnega projekta za najmlajše bralce je vzbuditi v njih ljubezen do knjig in njihovih vsebin, seveda primernih za take male cicibane. Zelo hvalevredno je, da so se ti dijaki naučili prikupnega pripovedovanja oz. branja pravljičnih vsebin in priredili svojevrsten dogodek za otroke pod naslovom *Odpri oči/Apri gli occhi.* Z njim so nastopili že v marsikaterem vrtcu, Te izkušnje so jih zelo obogatile. Tudi v Feiglovi knjižnici so po pozdravu knjižničarke, direktorice NŠK Luise Gergolet, v slovenskem in italijanskem jeziku prebrali kar nekaj drobnih pravljičnih vsebin. V slovenščini so dekleta zelo privlačno prikazala pravljico *Ššš! Imamo načrt.* Jezika sta se prepletala ob ugotovitvah, da so nekatere besede oz. medmeti skupni obema. Marco Pellegrini je govoril v italijanščini, Anna Turel je pa prevajala v slovenščino. Posebno zanimivo je bilo "branje" pravljice, ki je bila sestavljena iz polnih modrih, rdečih in oranžnih krogov-pik, malih in velikih, ki so se tudi vili kot kakšna cesta... "Za razbiranje njihovih pomenov " je "bralec" spretno moduliral glas, ko je izgovarjal samoglasnika o in a pa še uauu... Pomagala mu je pri tem tudi Luisa Gergolet. Vse skupaj je bilo zelo duhovito in zabavno. Otroci so prav radi poslušali te nenavadne vzklike začudenja in še marsičesa ter zgodbo o vase zagledanem, samovšečnem volku. Bahal se je pred malimi živalicami, dokler ni prišel do ogromne zmajčkove mame. Takrat je postal zelo majhen in ponižen. Lepa poučna misel za vse, ki se postavljajo pred nemočnimi! Dinamičen in šegav je bil tudi pravi gledališki prizorček o medvedu, ki bi rad spal (zelo komično ga je prikazal Marco Massaro). Medo je bil strašno truden, njegova soseda račka pa ga je stalno prihajala budit.

Svojevrsten, živahen pravljični ponedeljkov dogodek se je prehitro končal. Otroci bi gotovo še radi poslušali razigrane, lepe in zabavne pravljične utrinke, tudi tiste, sestavljene iz medmetov!

IK

KULTURNI CENTER LOJZE BRATUŽ 1962
vljudno vabi na odprtje likovne razstave ob mednarodnem dnevu žena
MISLI V BARVAH
jasna merkù, marina legovini
maša bersan mašuk
Umetnice in njihova dela bo predstavila umetnostna zgodovinarka dr. Nelida Nemec
Glasbeni poklon gojenk SCGV Emil Komel
PETEK 08. MARCA 2019
OB 18.URI
KULTURNI CENTER LOJZE BRATUŽ

Obvestila

Od 6. do 16. marca 2019 je v dvorani "Delbianco" v ul. F. Ili Zambon v Štarancanu na ogled likovna razstava "Le stagioni della Donna". Med razstavljalci sta tudi Maria Grazia Persolja in David Cej. Ogled je možen vsak dan razen ob nedeljah od 10. do 12. in od 16. do 18. ure.

V četrtek, 7. marca 2019, ob 18. uri bo v galeriji Kulturnega doma v Gorici, ul. Brass 20, na predvečer 8. marca - mednarodnega dneva žena, odprtje samostojne razstave slikarke Janine Cotič iz Sovodenj ob Soči.

Glasba in disleksija - Akreditiran izobraževalni tečaj za vzgojitelje vrtcev, osnovnih, srednjih in višjih šol v organizaciji SCGV Emil Komel. Tečaj vodi dr. Martina Ozbič, logoped, surdoped, specialno-rehabilitacijski pedagog. Začel se bo v marcu (datume bomo sporočili). Možnost plačila tečaja s t. i. "Carta del docente". Več na 0481 532163.

Društvo slovenskih upokojencev za Goriško prireja na dan žena, 8. marca 2019, ogled muzeja "Museo del Caffe' Dersut" v kraju Conegliano (TV) s predstavitvijo kave od grma kavovca do degustacije. Sledilo bo družabno srečanje v restavraciji "Antica Postumia" v kraju Fanzolo – Vedelago. Vpisujejo do 1. marca po tel. 0481 884156 (Andrej F.), 346 1206031 (Sonja K.), 0481 882183 (Dragica V.), 0481 78138 (Sonja Š.). Prvi avtobus bo odpeljal ob 7. uri iz Gorice s trga Medaglie d'oro/Goriščka z običajnimi postanki pri vagi blizu Pevmskega mosta, v Podgori pri telovadnici, v Štandrežu pri lekarni in na Pilošču. Drugi avtobus bo odpeljal ob 7. uri iz Doberdoba s postanki na Poljanah, v Sovodnjah pri cerkvi in lekarni in na Pilošču, od koder bosta nadaljevala pot proti Coneglianu. Organizatorji priporočajo točnost.

SPDG vabi v soboto, 9. marca 2019, na ogled slapa Virje, izvir Glijuna v bližini Bovca. Informacije in prijave po tel. 3495552075 ali cvetka@spdg.eu.

Zaposlimo svetovalca za določen čas na področju kmetijstva in podeželja na Goriškem. Zahtevajo se vsaj višješolska ali visokošolska izobrazba po možnosti biotehniških ved, odlično znanje slovenskega in italijanskega jezika, sposobnosti za svetovanje in pomoč pri izdelavi razvojnih načrtov za kmetijska gospodarstva in ukrepov kmetijske politike EU. Pomembni sta tudi komunikativnost, strpnost in odgovornost. Ponudbe na: AA. SLUZBA@gmail. com

Prispevke za SCGV Emil Komel v spomin na ravnatelja prof. Silvana Kerševana lahko nakažete na bančni tekoči račun: Banca di Cividale - IBAN IT 97 M 054 841 240 1CC 003 003 6225; SWIFT CIVIIT2C s pripisom: za SKLAD SILVANA KERŠEVANA. Informacije na tajništvu SCGV Emil Komel, tel. št. 0481 532163 ali 0481 547569.

"Male oglase" najdete na našem portalu www.noviglas.eu.

RADIO SPAZIO

Vrata proti vzhodu (od 8. 3. 2019 do 14. 3. 2019)

Radijska postaja iz Vidma oddaja na ultrakratkem valu s frekvencami za Goriško 97.5, 91.9 Mhz; za Furlanijo 103.7, 103.9 Mhz; za Kanalsko dolino 95.7, 99.5 Mhz; za spodnjo dolino Bele 98.2 Mhz; za Karnijo 97.4, 91, 103.6 Mhz; na internetu www.radiospazio103.it. Slovenske oddaje so na sporedu vsak dan od 20.00 do 21.00. Spored:

Petek, 8. marca (v studiu Niko Klanjšček): Zvočni zapis: posnetki z naših kulturnih prireditev - Glasba iz studia 2.

Sobota, 9. marca (vodi Ezio Gosgnach): Okno v Benečijo: oddaja v benečanskem, terskem, rezijanskem in ziljskem narečju.

Nedelja, 10. marca ponovitev oddaje Okno v Benečijo.

Ponedeljek, 11. marca (v studiu Stefania Beretta): Pravljica za lahko noč.

Torek, 12. marca (v studiu Matjaž Pintar): Utrinki v našem prostoru - Glasbena oddaja z Matjažem.

Sreda, 13. marca (v studiu Danilo Čotar): Samotni pastir: Praznik žensk in vprašanje nasilja. - Izbor melodij.

Četrtek, 14. marca (v studiu Andrej Bavcon): Četrtkov večer z glasbo - Zanimivosti, obvestila in humor.

Založba Mladika

Bojana Daneu Don - Begunec nikdar

Knjiga Begunec nikdar je izviren spominski, avtobiografski zapis begunske izkušnje, ki jo je doživela avtorica, Bojana Daneu Don, še kot otrok v času fašizma in druge svetovne vojne. Rojena primorskim staršem na Dolenjskem, ki so se pred fašizmom umaknili v Jugoslavijo, se je z družino selila na Vrhniko, v okupirani Maribor, osvobojeni Črnomelj, kjer je po letu 1944 delovala ruska misija, Beograd in Bočar v Banatu, dokler se ni maja 1945 vrnila na Primorsko. Njen oče Danilo Daneu je sodeloval pri ponovni vzpostavitvi slovenskega šolstva v Trstu in Gorici in bil nekaj časa tudi ravnatelj na slovenski šoli v Tržiču. Bojana Daneu se je šolala v Trstu in Gorici, po trgovski maturi se je zaposlila v uradu za begunce (Displaced Persons Office) anglo-ameriške vojaške uprave v Trstu do leta 1954, ko je Trst prišel pod Italijo. Spremno besedo v knjigo je napisal zgodovinar Jože Pirjevec.

KATOLIŠKA KNJIGARNA v sodelovanju z Založbo Mladika vabi na kavo s knjigo
Bojana Daneu Don
BEGUNEC NIKDAR

Z avtorico se bo pogovarjala urednica Nadia Roncelli
v sredo, 13. marca 2019, ob 10. uri
v prostorih knjigarne na Travniku 25 v Gorici
Dogodek je del kulturnega programa knjigarne, ki ga sofinancira Javna agencija za knjigo Republike Slovenije
JAK JAVNA AGENCIJA ZA KNJIGO RS
Kavo bo ponudilo podjetje PrimoAroma CAFFÈ PER AMORE TRIESTE

Abonmajska sezona SSG v Gorici: Zadnjih pet let

S pepelom prekrita nekdanja vroča ljubezen

Muzikal *Zadnjih pet let (The Last Five Years)* ameriškega avtorja Jasona Roberta Browna, ki ga je Slovensko stalno gledališče Trst premierno uprizorilo v tržaškem Kulturnem domu 8. februarja 2019, je v ponedeljek, 18. februarja, zaživel tudi na odru Kulturnega centra Lojze Bratuž v Gorici. Prvič se je SSG napotilo v nelahke vode tega gledališko-glasbenega žanra, ki izvedbeno vsekakor skriva kar nekaj težav in nastavlja pasti. Še posebno takle tip muzikala, ki predvideva le dva igralca, brez kakšnih bleščečih spektakelskih plesnih intermezzov. Zadnjih pet let je "komorna različica" te zvrsti za samo dva igralca, ki seveda morata biti domača tudi v petju, ali dva pevca z igralskim talentom. SSG je novo gledališko produkcijo uresničilo v sodelovanju s SNG Nova Gorica, v katerem je članica Patrizia Jurinčič Finžgar, sicer naše gore list, kot je kraški domačin tudi igralec Danijel Malalan, ki letos opravlja v SSG nalogo umetniškega koordinatorja. Pri tej koprodukciji je soudeležena še Glasbena matica, saj na odru v živo spremlja petje in sploh dogajanje instrumentalna skupina GM pod vodstvom Andrejke Možina. Sestavljajo jo, po imenih sodeč, italijanski glasbeniki: Sebastiano Frattini, Irene Ferro - Casagrande, Mariano Bulligan, Matteo Bognolo, Luca Emanuele Amatruda in še Andrejka Možina, ki je vadila tudi z igralcema. Glasba v muzikalu je zelo prijetna za poslušanje in zadovoljuje razne okuse. V njej se pretakajo različni ritmi, od valčka do rocka. To seveda pestri muzikal, ki ga izvajata, kot rečeno, samo dva igralca. Muzikal je na odru prvič zazvenel v sodobnem slovenskem prevodu Janeza Usenika. Režijo je podpisala mlada režiserka Jasmin Kovic, ki je šele na začetku strme umetniške poti, a si zelo prizadeva, da bi vse, česar se loteva, napravila čim boljše. Tudi v to izkušnjo je vložila veliko truda, navdušenja in mladostniške zagnanosti. Kako ji je vse skupaj uspelo, pa lahko sami presodijo vsi, ki so si ogledali to "malce po ameriško sladkobno" zgodbo z grenkim priokusom. V središču je namreč zaljubljeni par, ki vsak zase pripoveduje, seveda s svojimi očmi in dušo, ljubezensko razmerje, ki se je, žal, že izpelo. In to zaradi tega, ker sta pred ljubezen postavljala željo po uspehu. On je namreč obetaven pisatelj, usmerjen v bleščečo pisateljsko pot, ona pa bi zelo rada postala igralka, a ji to ne uspeva. V milijonskem mestu si je pač težko izboriti primeren prostor. Čim bolj on blesti v svoji pisateljski karieri in slavi in hodi na razne predstavitve svojih knjig, na katerih ni ravnodušen do komplimentov in čestitk mladih dam, tako da si privošči tudi skok čez plot - pomembno je le, da njegova žena tega ne izve! -, tem bolj se ona pogreza v malodušje. Na skupni življenjski poti prideta do razpotja. Vsak ubere svojo smer.

Foto Luca Quaia

Zanimivo v muzikalu je to, da ona pripoveduje dogodke zadnjih petih let zakona od konca, ko jo vidimo, kako skrušeno na robu zakonske postelje ugotavlja, da jo je Jamie zapustil. Njegova pripoved pa se razvija kronološko od začetka, od prvih zaljubljenih pogledov in srečanj. Čeprav ju v poročnem prizoru gledamo skupaj, je v resnici med njima vselej velika razdalja, saj sta se že razšla. Iz vsega veje neka rezka osamljenost, ki prekriva še predvsem njeno izpoved.

Igralca, Jurinčičeva in Malalan, imata rada petje, a vajena sta se spopadati z izpovedno močjo besede. Tokrat pa sta imela le petje kot izrazno sredstvo za izpovedovanje čustev protagonistov; to ni lahko premostljiva težava. A uspelo jima je. Cathy v igri Jurinčičeve se na začetku izrisuje kot strta in razočarana mlada ženska s poteptanimi sanjami; resnično ji je žal, da se je ljubezenska nit z možem pretrgala. Čisto na koncu pa jo vidimo, ko se kot vedro dekle, polno upov v lepo življenje, pripravlja na zmenek s fantom. Jamie Danijela Malalana je samozavesten, vajen je se kretati v velikem mestu. Vseskozi je briljanten, bolj zaverovan vase in svoj uspeh.

Izbrušena glasbena ušesa so morda občasno zasledila kakšne negotovosti v intonaciji ali ne dovolj čisto fraziranje za popolno razumevanje besedila, a le-to se dogaja tudi v operah opernim pevcem! Andrejka Možina je svoje delo gotovo odlično opravila, saj pred seboj ni imela pevca, ampak dramska igralca s pevsko žilico. Poleg vsega je ustvarjalce preganjal neusmiljeni čas. Pomembno je, da je režiserki in igralcema uspelo ustvariti pravo ozračje in obuditi duha okolja, v katerem je nastal izvirnik - baje je avtor vlil vanj kar nekaj osebnih doživetij.

S celoto se usklajuje tudi natrpana scenska podoba s prav po ameriško kičastimi božičnimi okraski. Zamislila si jo je scenografka Giulia Belle', ki je izbrala tudi sodobne kostume. Posebno ozračje ustvarjajo tudi luči in ogledala, v katera se le-te zrcalijo. Pri uprizoritvi muzikala je kot lektor sodeloval Srečko Fišer.

Iva Koršič

Kratke

Spomini in misli Branka Rebozova

Pri založbi Mladika v Trstu je tik pred izidom četrta knjiga zbirke Zapisi iz zdomstva, ki je posvečena spominskim in esejističnim delom izpod peresa Slovencev po svetu.

To je knjiga Spomini in misli, ki jo je napisal Branko Rebozov (Sevnica, 1926 – Buenos Aires, 2013) in obsega 342 strani ter 16 dodatnih strani fotografij.

Pred njo so v zbirki, ki jo ureja Ivo Jevnikar, izšli spomini rajnega prof. Alojzija Geržiniča iz Argentine Od Save do Srebrne reke (2015), časnikarja Pavleta Borštnika, ki živi v Clevelandu, Moj čas (2016) in pa Jožeta Mihevca iz Toronta Skozi taborišča do sreče (2018), To knjigo je skupno z dodatki avtorjeve sestre Milke in brata Toneta uredila dr. Rozina Švent. Zdaj je spet na vrsti Argentina.

Avtor, ki je objavljal poezijo in prozo v revijalnem tisku v Argentini in Sloveniji, prevajal mlade slovenske pesnike, ki ustvarjajo v španščini, in izdal pesniško zbirko Črn plamen (2012), v tem delu iskreno obnavlja predvsem svoja doživetja iz vojnih let in iz prvega povojnega časa. Takrat je bil star 17 do 19 let. Ob tem kritično razmišlja o revoluciji, partizanstvu in domobranstvu, saj so ga močno zaznamovala najprej doživetja iz časa, ko je bil prisilno mobiliziran kot partizan in ko je bil nato domobranski prostovoljec, nato pa britanska prevara v Vetrinju in povojni poboji.

Na zavihku te pričevanjske knjige je zapisano: "Kdor se želi vživeti v čutenje protikomunističnega, vernega in domoljubnega fanta v času tuje zasedbe, revolucije in bratomornega spopada ter v razmišljanja kritičnega političnega emigranta, bo dobil v tej knjigi dragoceno gradivo".

Krstna predstavitev Spominov in misli bo v četrtek, **14. marca, ob 11. uri** v dvorani Študijskega centra za narodno spravo, Tivolska 42, v Ljubljani. Ob uredniku Ivu Jevnikarju bosta spregovorila dobra znanca avtorja Branka Rebozova dr. Rozina Švent in Božo Trefalt.

Celovec / Koroška poje 2019

Krščanska kulturna zveza vabi na osrednji koncert Koroška poje v nedeljo, **10. marca 2019**, ob 14.30 uri, v Domu glasbe v Celovcu.

"... zopet bodo slavčki peli in ne bo veselja kraj".
(iz pesmi Pomlad, Jože Podlesnik, Pavle Kernjak)

Prireditelji posvečajo koncert tudi Pavletu Kernjaku ob 120-letnici rojstva in 40-letnici smrti.

Nastopajo: Kvintet bratov Smrtnik - Korte, Oktet Suha, Dekleta Smrtnik - Obirsko, Kežarjevi vnuki - Šentprimož, Kvartet 4 U - Rož, Tercet Tri rože - Šentjakob, Vokalna skupina Klika - Železna Kapla, Vokalno-instrumentalna skupina Sanje - Suha, Vokalna skupina AnTaMiNa - Dobrla vas. Agnes Schnabl & Petra Schnabl-Kuglitsch - Straja vas in Ženska vokalna skupina Rupa-Peč - Italija. Glasbena spremljava: Ana Tijssen - klavir; Christian Filipič - prečna flavta; Roman Pechmann – harmonika.

DROBCI DOMAČE ZGODOVINE (54)

Dimitri Tabaj

Nadporočnik dr. Kumičić (2)

Tomo Kumičić je končal gimnazijo in univerzo v rojstnem Zagrebu. Pred prvo svetovno vojno je zastopal Stranko prava v hrvaškem Saboru, v kateri je bil izvoljen pri 25 letih. Med prvo svetovno vojno je bil vojaški sodnik in tolmač na Tirolskem. Iz rubrike *"hrvatska knjižara"*, ki jo izdaja zadruga Ognjište, izvemo, da je pisal novele, črtice, romane in drame. Izdal je zbirko novel in več romanov. Najbolj poznana dela so: *Afrika, Zagreb, Aretuza helenska drama, Erna Kristen, Istočni grijeh, Olga d. d., Pelen, Tajna*. Napisal je tudi veliko gledaliških in umetniških kritik. V svojih spisih izkazuje veliko znanje in odlično klasično izobrazbo. Ukvarjal se je predvsem z aktualnimi temami. Umrl je zaradi bolezni leta 1940 v Zagrebu, medtem ko je njegova užaloščena mati umrla pet let kasneje. Družina Kumičić ima krasno in veličastno grobnico na glavnem zagrebškem pokopališču Mirogoj, ki velja za eno najlepših v Evropi.

Glavni naslov časopisa, v katerem je bila objavljena pesem nadporočnika dr. Kumičića, se je glasil: *"Naši na italijanskih tleh. Trst rešen. - 40.000 laških ujetnikov. 300 topov zaplenjenih. Poraz laške vlade"*. V članku beremo: *"Siloviti plaz naših in nemških vojev tam med Kobaridom in Avčami, katero črto so naši in nemški voji že prekoračili, so čutili že v Rimu. Italijanski ministrski predsednik je ostal v zbornici brez večine. Padel je, ko so na Monte Citorio izvedeli, da je laška bojna črta pri Soči zrukana. /.../ Na vročih italijanskih tleh bi seveda tudi nova revolucija čisto nič ne presenetila. /.../ Bitka je divjala šele dva dni; na 50 km dolgi bojni črti je italijanska vojska razbita. /.../ Predor se od včeraj ni samo poglobil, marveč tudi razširil. Vrzel, ki se je prebila v italijanski črti, ne znaša več 30, marveč 45 km. Širi se proti jugu do tiste gore Sv. Gabrijela, ob katero so se razbijali v enajsti soški bitki valovi naskakajoče italijanske vojske"*. Ravno vojaki 87. - pretežno slovenskega - pešpolka iz Celja so se junaško izkazali v omenjenih krvavih spopadih na Škabrijelu.

Naši na italijanskih tleh.
Trst rešen. — 40.000 laških ujetnikov.
300 topov zaplenjenih. — Poraz laške vlade.

Članek časopisa Slovenec z dne 27. oktobra 1917

Nadaljuje novinar: *"Cadorna je sicer poizkušal z močnimi silami izboljšati položaj, napadel je, a naši junaki so ga odbili — umakniti se je moral.*

V italijanski armadi zmeda: Italijani so polagali orožje. V dveh dneh 30.000 ujetnikov, 300 topov zaplenjenih: Cadorna je doživel poraz, ki je katastrofalen. /.../ Na severnem Goriškem naši voji preplavljajo že italijanska tla; na jugu zapušča Italijan, kar je v enajsti soški bitki pridobil: uspeh naših čet proti nekdanjemu našemu verolomnemu zavezniku.

Posebno mi Slovenci se moramo veseliti zmag avstrijskega in nemškega orožja. Saj se tako vsak dan bolj združuje po italijanskem zavratnem napadu razkosana slovenska domovina. Izginjajo žalostne misli, da bi bila kdaj solnčna Goriška odtrgana od matere domovine — obratno danes že podajamo roke beneškim našim bratom. Že mora iz beneške Slovenije bežati oholi Italijan. Malodušnosti nič več v slovenska srca — te dni se je zopet izkazalo, da pravica, ki je na strani Avstrije, končno le more zmagati. Vsi načrti, kako bi Avstrijo z zavrtnimi umori in napadi uničili na jugu, so ničevi. Ne Srb in ne Italijan ne bo gospodar naši zemlji — to te dni vnovič podkrepljeno veselo dejstvo, z največjo radostjo sprejema slovensko ljudstvo, katerega zvestoba do Habsburžanov je ostala vedno neskaljena. Kvišku srca, je bil vedno naš klic, ko so odkriti in prikriti sovražniki Avstrije, v smelih nadah delali načrte o razdelitvi lasti Habsburžanov — kvišku srca kličemo tudi danes našemu izmučenemu narodu".

Spominska plošča Eugenu Kumičiću, očetu Toma Kumičića. Postavljena je bila v Zagrebu ob 1000-letnici nastanka hrvaškega kraljestva.

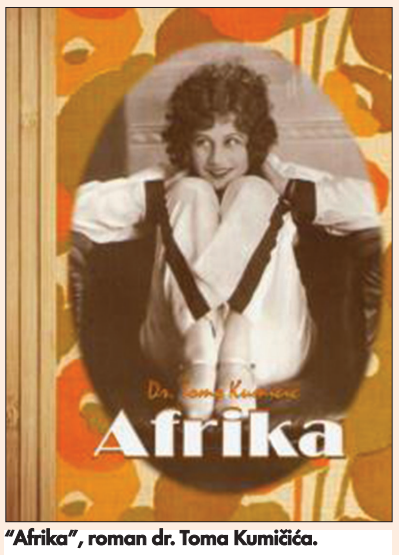

"Afrika", roman dr. Toma Kumičića.

Erna Kristen, roman dr. Toma Kumičića

Veličastna grobnica rodbine Kumičić na glavnem zagrebškem pokopališču Mirogoj, ki velja za eno najlepših v Evropi (vir: spletna stran www. billiongraves. com).

Trst / Slovenistka na naših licejih

Pesnica Katerina Gomboc

Marsikdo je prepričan, da je nujno postaviti ločnico med literarnim delom in njegovim avtorjem/avtorico. Že takoj naj zapišem, da bi tega besedila ne bilo, ko bi me službene obveznosti ne privedle v stik s Katarino Gomboc, ki je februarja letos debitirala v vlogi jezikovne asistentke za slovenščino na tržaških licejih Slomšek in Prešeren. Doslej smo na naših šolah premogli lektorje tujih jezikov (angleščine, španščine, ruščine), nihče pa se dolgo časa ni spomnil, da jih potrebujemo tudi za slovenščino. No, hvala bogu ga oz. jo zdaj imamo.

Katarina Gomboc je diplomirana slovenistka in rusistka, v Trst pa prihaja prek projekta, ki združuje Center za slovenščino kot drugi/tuji jezik na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani in Zavod Republike Slovenije za šolstvo s pomočjo pedagoške svetovalke za slovenske šole v Italiji Andreje Duhovnik Antoni.

Katarina Gomboc se je rodila leta 1993 v Šempetru pri Gorici, a je kmalu postala Ljubljančanka, študirala je na ljubljanski filozofski fakulteti, v študijskem letu 2017/2018 je bila štipendistka Škrabčeve ustanove. Pesmi objavlja na literarnih portalih LudLiteratura. si in AirBeletrina. si, leta 2017 pa je zmagala na Festivalu mlade literature Urška, ki ga prirejata Javni sklad za kulturne dejavnosti Republike Slovenije in revija Mentor. K nagradi spada tudi natis zmagovalnega literarnega dela, v njenem primeru je to pesniška zbirka, ki je hkrati knjižni prvenec z naslovom *Negotovosti navkljub*.

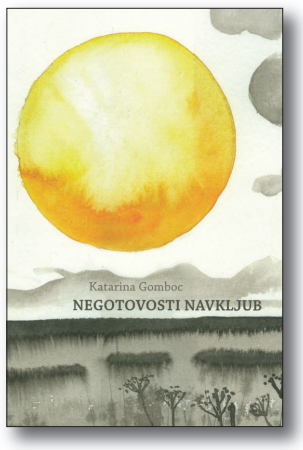

V uvodniku revije Mentor je jeseni 2017 takole zapisala o pomenu festivala Urška: "V svetu nedostopnih založb, samopromocije in zaprtih skupin, ki se zbirajo okoli literarnih revij in portalov, je to festival, ki sprejme vsakogar". Tudi sam dodam, da bi bilo dobro, ko bi tudi profesorji slovenskih šol v Italiji svoje dijake in dijakinje usmerjali v revijo Mentor in na ta festival. Letos namreč minevajo natanko štiri desetletja, odkar so utihnile tržaške Literarne vaje, ustreznega "nadomestila" pa do danes še nismo dobili.

V poeziji Katarine Gomboc sta jasno prepoznavni dve prvini. Prva je želja po intimi, druga pa tej nasprotno zelo močna vpetost pesniškega jaza v zunanji svet. V prvem od skupno treh pesniških razdelkov se namreč pesnica ukvarja ne le z notranjimi občutki lirskega subjekta, ampak tudi in predvsem z vplivi zunanjega sveta, ki oblikujejo njegovo čutenje, pa naj bodo to poletni oddih na Krku, vloga ženskega spola v družbi ali podatek, da sta se avtoričina starša poročila v letu jedrske katastrofe v Černobilu.

Če so lirske izpovedi v prvem ciklusu še precej nežne, postane pesničin jezik v nadaljevanju na nekaj mestih veliko bolj močan, ponekod tudi grob. Z njegovo uporabo želi avtorica obelodaniti predvsem tiste družbene stereotipe in vzorce, ki so po njenem mnenju napačni, denimo mačizem, ravnodušna pa ne ostaja niti do nenehnih tegob, ki uničujejo človeška življenja po svetu. To niso le vojne (tista v Siriji), ampak tudi in predvsem tujstvo v

medosebnih odnosih, ki ga je že večkrat izkusil vsakdo od nas. Med bolj intimnimi verzi v tem razdelku namreč večkrat izstopajo nesoglasja med bitji, ki so si tako ali drugače blizu. Intima je značilna tudi za tretji razdelek zbirke, v katerem pesnica že večkrat posega po erotičnih prvinah. Čeprav Katarinina mentorica in avtorica spremne besede njenega prvenca mag. Ana Porenta pravi, da pesnica uporablja prosti verz, je v njenih pesmih moč zaznati močno navezanost na jezik, s katerim ne eksperimentira, ampak ga predvsem vrednoti, in to kljub temu, da je zanjo "jezik (...) tista manifestacija misli, katerega meje najraje odkriva". Tudi po njihovem odkritju teh ločnic očitno ne presega, ker tega ne želi, zato je jezik zanjo predvsem dobrina, ki jo gre ceniti in vrednotiti.

O avtorici bomo v prihodnje zagotovo še slišali in brali, njene prisotnosti med nami pa sem zelo vesel. Ne zgodi se namreč vsak dan, da v naše razrede stopi slovenistična noga, ki je malodane vse svoje življenje preživela v središču domovine in se tam tudi izobraževala. Morda se z vse večjim številom učiteljev in učiteljic (profesorjev in profesoric) slovenščine iz matice pri nas v nekaterih vidikih ponavlja zgodovinski trenutek, ki smo ga doživljali takoj po drugi svetovni vojni, ko naša šola za slovenščino ni imela dovolj lastnih učnih moči. Vrzel so zato napolnili prišleki (tedaj je sicer šlo za politične emigrante) iz osrednje Slovenije. Morda se bodo sčasoma s podobnimi izmenjavami (pedagoškimi, pa tudi literarno-umetniškimi) v smeri Ljubljana – Trst postopno zmanjšale razlike med središčem in obrobjem naše slovenske stvarnosti.

Primož Sturman

Prešernova proslava goriških dijakov licejskega in tehniškega pola

Do srca z besedo in podobo

Kaj pomeni slovenskim višješolcem domača beseda in kako v njih živo in živahno bije ustvarjalno srce, je bilo občutiti na zelo doživeti, z eleganco izpeljani Prešernovi proslavi. Ob mentorskem in režijskem vodstvu zavzetih profesoric Marije Kostnapfel, ki je sama pesniška duša, in Damiane Devetak so dijaki, licejskega in tehniškega pola, čeprav je za skupne vaje primanjkovalo časa, pripravili prisrčno, v šolski dejavnosti že dobro ustaljeno prireditev ob dnevu slovenske kulture. Tokrat so na njej osvetlili *besedo* in njeno izpovedno moč. Besedo *lahko nosimo v srcu*, beseda *lahko rani in boli, lahko nas bogati in utrjuje vezi med nami*, lahko pa tudi *postane laž ali nam razkrije resnico.* Tako so o njej med drugim v "prologu" povedali Nika Devetak, Rada Vižintin, Giulia Sartori in Ivan Ferfolja, ki so tudi prebrali odlomke na vsakoletnem natečaju nagrajenih del. Miha Kovic, ki je z Alexom Terpinom tekoče, ob pažnji na izgovarjavo, povezoval bogat spored, se je pri omembi našega velikana duha in njegove genialne ustvarjalnosti za trenutek zaustavil ob polemikah, ki pretresajo našo narodno skupnost v Italiji. Ogražajo jo namreč "manipulacije s preteklostjo", ker se nekateri sprenevedajo ter pozabljajo na preganjanje in trpljenje tukajšnjih Slovencev pod fašistično oblastjo. Ti ljudje želijo rušiti mostove med nami in zamegliti prihodnost.

Mrke misli je pregnal čudovit klavirski intermezzo talentirane mlade pianistke Michele Sbuelz, ki si nabira znanje pri znanem glasbenem pedagogu Sijavušu Gadjievu na goriškem Slovenskem centru za glasbeno vzgojo Emil Komel. Tankočutno je zaigrala Lizstovo *Lahkotnost.*

Za glasbenim utrinkom je v središče spet stopila beseda. Letos so dijaki v goste povabili prevajalca, pisatelja, literarnega in gledališkega kritika, literarnega zgodovinarja in teoretika Aleša Bergerja. Kratko predstavitev mojstra besede je prebral Luka Paljk, ki je z Gregorjem Devetakom, Petrom Sobanom in Eleonoro Brissi – vsi so maturantje na klasičnem liceju Primož Trubar -, postavil gostu vrsto zanimivih vprašanj. Nanje je izčrpno in jasno odgovoril, kakor so jasni in kleni njegovi prevodi. Dijaki so zgledno poslušali gostove besede. Berger je diplomiral iz primerjalne književnosti in francoščine na Filozofski fakulteti v Ljubljani l. 1970. Bil je novinar v kulturni redakciji ljubljanskega radia, l. 1978 pa urednik za prevodno književnost pri založbi Mladinska knjiga, kjer je ostal do upokojitve l. 2008. Kot urednik je pripravil več kot 700 knjižnih izdaj izvirnega slovenskega in prevodnega leposlovja. Vseskozi je prevajal iz francoske in španske književnosti (Beckett, Cortes, Apollinaire, Prevert, Moliere, Queneau). Kot štipendijst francoske vlade je v 70. letih prejšnjega stoletja večkrat bival v Franciji. Danes pa se njegova življenjska pot vije med Solkanom, Bledom in Ljubljano. Njegov opus prevodov je zelo obsežen in zajema poezijo, prozo, dramatiko in esejistiko ter mladinsko literaturo. Za svoje delo je prejel veliko nagrad in priznanj (Sovretovo, Župančičevo, Schwentnerjevo, nagrado iz Prešernovega sklada, l. 2017 pa Prešernovo nagrado za življenjski opus). Je tudi vitez umetnosti in leposlovja francoske republike.

Ugledni gost je izrazil zadovoljstvo, da je v tako lepi družbi mladih. Ob njihovih vprašanjih je razkril marsikaj zanimivega o svojem prevajalskem delu. Med drugim je povedal, da je slovenščina bolj "glagolska", ne ljubi gnetenja samostalnikov, ampak misel razveže v podredja. Ima tudi razne prednosti: pregibnost besed, sklanjatve in spregatve. Posebno pri rimani besedi je to veliko bogastvo, ki je npr. angleščina nima, francoščina pa v manjši meri. Prednost slovenščine sta tudi dovršnost in nedovršnost glagolov. Včasih nastane pri prevajanju kakšna zadrega, npr. pri prevodu viteških romanov, ker slovenska zgodovina ne pozna teh časov, zato nima niti izrazov. Sicer pa tudi ob nastopu računalnikov ni bilo nobenega besednjaka v slovenščini. Vsi so bili prepričani, da bo treba uporabljati angleške izraze, zdaj pa imamo za vse ustrezne besede. Jezik zna izumiti vse, kar hoče, je zatrdil Berger. Žal pa se v njem marsikatera beseda izgubi, ker je ne uporabljamo več (npr. planšarskih nožev je bila cela vrsta, vsak je imel svoje ime, kot so ga imele razne sorte jabolk, krompirja...). Janez Gradišnik se je zelo bojeval proti tujkam, zato je npr. ponudil besedo vesoljec ali grenivka, ki sta zdaj že udomačeni. Zdaj se nam zdi domače tudi krožišče, do nedavnega te besede sploh ni bilo. Jezik je gibek, iznajdljiv, je dejal Berger in pritrdil mislim Ungarettija, da je prevod "kompromis med pesnikovo in prevajalčevo dušo". Berger meni, da mora prevajalec vedeti, kje se konča njegova svoboda. Preveč svoboden ne sme biti. Čista

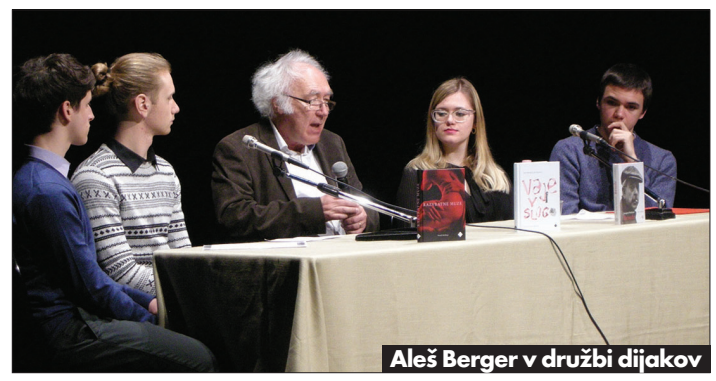
Aleš Berger v družbi dijakov

dobesednost prevoda pa tudi ne privede nikamor (prevajalstvo ni mehansko delo!). Nastane le jezikovno skrpucalo, saj je npr. že skladnja v jezikih različna. Prevajanje proze in poezije je različno. Proza natančno, nazorno pripoveduje zgodbo, pesem pa je bolj "megličasta", pripoveduje o občutjih, mislih na bolj iracionalen način. Zato se je treba pri prevajanju poezije bolj potruditi in skušati ujeti duha, ki ga je pesnik izrazil. Še težje je pri klasični poeziji, pri kateri je treba ohraniti ritem, rime, oblike. Enostavno ni niti pri dramatiki: posebna skrb je tu namenjena izgovorljivosti besedila, značaju likov, ki ga govorijo. Vsaka od literarnih zvrsti ima svoje zakonitosti in zahteva posebno prevajalčevo pozornost, nudi pa mu tudi veselje. Včasih se je treba pri rimah, zaradi zvočnosti, malce oddaljiti od smisla, da prevlada zvok. Za prevajalca nastane tudi težava zaradi spola besed, ki nosijo v sebi neko simboliko (naše morje je srednjega, v francoščini pa ženskega spola, naša smrt je

Nagrajenci natečaja Pot do človeka

ženska, na Nemškem pa moški!). Prevajalec se mora odločiti kaj izbrati, da bo čim boljše zvenel prevod in bo smisel jasen. Navezujoč se na *Razvratne muze*, antologijsko zbirko francoskih dekadentov, je povedal nekaj misli o erotični, opolzki poeziji, ki nekoč zaradi cenzure (ta je v Franciji obstajala do l. 1968) ni bila dostopna. Več take poezije so sežgali. Dolgo vrsto let je bila namreč poezija nekaj posvečenega, vzvišenega, zato je bila njena erotična različica tako moteča. Noben pesnik sicer ni zaslovel zaradi te vrste lirike, do katere obstaja še zmeraj nekakšen "zadregast" odnos. Tudi slovenski ustvarjalci, npr. Ervin Fritz, Milan Dekleva, imajo take kosmate rime, a to so le drobci v opusu, ki je sam po sebi pomemben, tudi brez tega erotičnega nadiha.

Berger je nekaj toplih besed namenil svoji mentorici, izvrstni prevajalki Radojki Vrančič (prevedla je cel opus Marcela Prousta), požrtvovalni knjižničarki v NUKU. Ona je namenjala prijazno pozornost mladim študentom. Z leti sta se z Vrančičevo tako zbližala, da mu je predlagala, naj se tikata. To je bilo zanj kot druga diploma! Razveselila ga je, ko mu je razkrila, da prebira vse njegove prevode Asterixa. V zvezi s prevodom dramskega dela *Vaje v slogu* (Queneau) je Berger povedal, da je bil največji izziv prevesti vseh 99 različic opisa nepomembnega dogodka. To delo je prevajal dve leti in terminologijo pobiral "malo tu, malo tam". Nekateri menijo, da je ta eden izmed njegovih najboljših prevodov. Omenil je tudi svoje bivanje v kraju Arles, kjer imajo francoski prevajalci srečanje. Tu je tudi prevajalsko središče tujih prevajalcev. Prvič je bil tam l. 1989, lani pa že petnajstič.

Zanimivemu pogovoru, ki je osvetlil marsikateri vidik prevajalskega dela, je sledil čustveno obarvan glasbeni trenutek, ko so na odru Rada Vižintin, Giulia Sartori in Tina Balta štiriročno na klavir in kitaro z uglašenimi glasovi zapele Ditkino pesem *Ne bodi kot drugi.*

Ivanu Cankarju, čigar stoletnica smrti je potekala lansko leto, sta se na odru s posnetim branjem *Skodelice kave* in gledališkim "prizorom" na odru poklonila Ilenia Franti in Jocopo Agli', dijaka turistične smeri zavoda Žiga Zois, pod mentorstvom prof. Romea Grebenška.

Sledilo je nagrajevanje natečaja *Pot do človeka*, ki ga vsako leto razpisuje skupina profesorjev omenjenih šolskih zavodov v spomin na ustvarjalno živahno dijakinjo Živo Srebrnič. Tema za letošnji literarni natečaj je bila *Skodelica sanj*, za likovni in fotografski pa *Podobe iz sanj.* Udeležilo se jih je razveseljivo število dijakov. Komisija, ki so jo sestavljali profesorji Damiana Devetak, Marija Kostnapfel, Michele Codermaz, Alja Slamič in Ivan Žerjal, je natančno pregledala vse prispevke in nagradila najboljše v posameznih kategorijah. Na likovnem natečaju so nagrado prejeli: 1.: Anika Tosolini, 4. r. humanističnega liceja S. Gregorčič *(zaradi tehnične dovršenosti likovnega dela in učinkovite upodobitve predlagane teme)*; 2.: ex aequo: Serena Sluga, 3. r. hum. liceja S. Gregorčič, in Laura Drašček, 3. r. Ž. Zois, smer turizem; 3.: Vittoria Vascotto, 1. r. znan. liceja S. Gregorčič.

Na fotografskem natečaju so bili nagrajeni: 1.: Anna Michelon, 2. r. znan. liceja S. Gregorčič *(tudi zaradi premišljene uporabe motiva)*; 2.: Nika Devetak, 3. r. Ž. Zois, smer UFM; 3.: Janina Marušič, 1. r. Ž. Zois, smer turizem.

Na literarnem natečaju so bili najbolj uspešni: 1.: Luka Paljk, 3. klasični licej P. Trubar za pesem z naslovom *Introspektiva ŠT: II (vsebinsko zrelo in zgoščeno je mladi pesnik podal bivanjsko stisko s sproščenim, a stilistično dovršenim in prečiščenim jezikom)*; 2.: ex aequo: Majda Ceresatto in Đulistana Burzic (obe 1. r. klasičnega liceja P. Trubar); 3.: Irena Gruden, 1. r. turistične smeri zavoda Ž. Zois.

Knjižne nagrade, ki jih je dijakom vročil tudi Aleš Berger, so prispevali založba Mladika iz Trsta, goriški Kulturni dom in Katoliška knjigarna.

Naj objavimo vsaj besedilo prvonagrajene pesmi: "**STOP**

Zadnji, dolgi požirek. / **NADALJEVANJE** / Kava je bila zanič. / Kot vsako jutro. / Na bruhanje mi gre, silim se jesti / Ne gre mi od rok, bivanje. / Gnus // **STOP** // Medigra – umivanje zob, pljunec, ogledalo / **NADALJEVANJE** / Saj me ne potrebujejo, ti ljudje, / če jim je umetnost vse. / Take popolnosti nimam. nisem. ne bom. / Kaj blodim? / Nov dan, / nove možnosti / (in stare muke) / **STOP**".

Da se je dovršena, lepo izpeljana prireditev končala v veselem vzdušju, je poskrbel trio dijakov znanstvenega liceja, ki ga sestavljajo Samuele Mian, Ivan Boškin in Sandi Lakovič. Na harmoniko, kitaro in doma izdelanim "bidon basom" so zaigrali dve priljubljeni skladbi Lojzeta Slaka, *Pod Poncami* in *V dolini tihi*, ki jo je s petjem iz dvorane spremljala pogumna in uglašena skupina dijakinj.

Čestitke vsem ustvarjalkam in ustvarjalcem, profesoricam in profesorjem, ki se zavedajo, da je treba dijakom posredovati kaj več kot le učno snov.

Iva Koršič

Kratke

Na italijanski OŠ Aldo Padoa branje slovenskih pesmi

V okviru aktivnosti Sanje za Mirjam, namenjenih širjenju poznavanja našega jezika in kulture na tržaškem in goriškem območju, v spomin na intelektualko naše skupnosti prof. Mirjam Brajkovič, je v torek, 26. februarja, v dopoldanskih urah na osnovni šoli Aldo Padoa potekala v dveh razredih vzgojna dejavnost, pri kateri so zelo motivirani učenci z zanimanjem in navdušenjem sodelovali pri poslušanju branja slovenskih otroških pesmi iz zbirke Rima raja in pri razlagi njihovega pomena v italijanščini. Dejavnost je organizirala dr. Veronica Ujcich. Pesmi v slovenščini je prebrala Elena Cerkvenič in učencem v italijanščini obrazložila njihovo vsebino. Ključne besede pesmi, njihov pomen v italijanščini in specifike slovenske slovnice so si učenci skrbno zapisovali. Dejavnost spada med aktivnosti, ki jih promovira in podpira Tržaški pakt za branje.

V Deželnem svetu o problemu smrada v Dolini

Problem smrada, ki uhaja iz naftnih rezervoarjev družbe S. I. O. T., je prejšnji teden odmeval v avli deželnega sveta. Svetnik Slovenske skupnosti Igor Gabrovec je ponovno izpostavil, da je zadeva zelo resna, saj po nafti zaudarja vedno, raven smrada pa prehaja z nizkih do najvišjih stopenj. Da je tako, nam potrjujejo vedno bolj pogosti javni nastopi prizadetih občanov in v zadnjih časih pomnoženi članki v krajevnih medijih. Pristojni odbornik za okolje Fabio Scoccimarro se je v odgovoru osredotočil na izredni prispevek 35.000 evrov, ki ga je Občini Dolina namenila že prejšnja deželna uprava. Vsota naj bi služila študiji, monitoriranju in izdelavi predlogov za premostitev problematike. Scoccimarro je še povedal, da je zadnji sestanek o tej tematiki potekal v začetku decembra lani, ko so za reševanje problema predlagali sodelovanje tržaške univerze in državnega omrežja agencij za okolje. V tem smislu so po odbornikovih besedah tudi že razpoložljivi strokovnjaki, in sicer prof. Boscolo s tržaške univerze in dr. Giua iz apuljske agencije Arpa ter inž. Ziron iz Arpe sosednjega Veneta. Po odbornikovih besedah naj bi bila zdaj na vrsti Občina Dolina, ki mora še najprej formalizirati konvencijo s tržaškim vseučiliščem. Gabrovec je v repliki opozoril, da Dežela FJK ne sme čakati, temveč igrati aktivno vlogo pri reševanju delikatne tematike. "Občini je treba stati ob strani in ji priskočiti na pomoč, zato da bomo resnično napredovali pri reševanju problematike, ki predolgo bremeni to območje. Tu se pretakajo milijoni litrov nafte in z njimi tudi znatni zaslužki; zelo primerno in umestno bi bilo, ko bi bil delež tega namenjen odškodnini za območje oz. reševanje nevšečnosti in vlaganje v nove tehnologije, ki omejujejo onesnaževanje", je dejal Gabrovec, ki se je odborniku Scoccimarru zahvalil za izkazano pozornost ter ga v isti sapi pozval, naj Dežela FJK pomnoži prizadevanja in vsestransko podporo dolinski upravi.

Zagon projekta Euradria 2019

19. februarja 2019 se je v Trstu uradno začel projekt Euradria 2019, pod vodstvom Centralne direkcije za delo, usposabljanje, izobraževanje in družino Avtonomne dežele Furlanije Julijske krajine, vodje čezmejnega partnerstva med Italijo in Slovenijo EURES-T in s podporo ustanove Informest. Skupna vrednost projekta, ki ga je Evropska komisija – Generalna direkcija za zaposlovanje, socialne zadeve in vključevanje že odobrila, znaša 431.421,41 evrov.

Italijanski in slovenski partnerji so se sestali 19. februarja, da bi zagnali projektne aktivnosti in določili tehnični in strateški operativni načrt projekta. Partnerstvo je izredno reprezentativno, saj vključuje osrednje akterje na trgu dela z obeh območij, med katere spadajo združenja delodajalcev v Italiji in Sloveniji, sindikalna združenja, patronati, specializirani za čezmejna vprašanja ter zavodi za zaposlovanje iz obeh držav. Cilj projekta EURADRIA 2019 je zagotoviti nadaljnjo podporo mobilnosti na čezmejnem območju z nudenjem strokovne pomoči delavcem in podjetjem. Popolnoma obnovljeni virtualni in fizični prostori, namenjeni čezmejnim vprašanjem, ki že delujejo na italijanskem in slovenskem območju, bodo pozornost celotnega partnerstva usmerili v odpravo posebnih ovir mobilnosti: med osrednjimi temami so med drugim varnost pri delu, invalidnost, obdavčevanje, družinska nadomestila in bolezen. One stop shop (portal "vse na enem mestu") in natančno izdelan komunikacijski načrt bosta pripomogla k izboljšanemu dostopu do dvojezičnih informacij (v italijanščini in slovenščini) in lažji uporabi vsebin preko video posnetkov in webinarjev. Ne nazadnje bo vzpostavitev stalne opazovalnice o čezmejnosti, ki jo bo upravljala Avtonomna dežela Furlanija Julijska krajina, prispevala k ugotavljanju in spremljanju teženj in dinamike čezmejnega trga na podlagi specifičnih kazalcev.

Večer DSI / Gostja Tanja Jakomin Kocjančič

Propagandni tisk med vojno

Osrednjo gostjo večera, Tanjo Jakomin Kocjančič, je na tradicionalnem sestanku v Društvu slovenskih izobražencev predstavila radijska urednica Loredana Gec. O njej je povedala, da je posebno v slovenski Istri zelo znana, saj je o svojih ljudeh, o svoji vasi Kubed in širšem okolju objavila že veliko člankov; veliko let je že radijska napovedovalka in voditeljica na radiu Koper. Tudi za tržaški radio je prispevala vrsto oddaj. Tokrat je v DSI predstavila svojo doktorsko disertacijo o Slovenskem Primorju v časopisni propagandi v letih od 1941 do 1945, ki jo je opravila pod vodstvom zgodovinarja dr. Egona Pelikana in ji dala naslov *"Dober tisk je orožje ljudstva"* (gre za citat, ki ga je gostja izbrala iz Partizanskega dnevnika). Kot je povedala sama predavateljica, je s svojo raziskavo skušala zapolniti vrzel v analizah medvojnega tiska, saj so doslej obstajale raziskave in analize časopisja le iz osrednje Slovenije, z izjemo Partizanskega dnevnika pa je bilo znanje o primorskem tisku v tem obdobju zelo fragmentarno.

Kot je poudarila predavateljica, je vsem člankom iz vojnih časov skupno to, da imajo propagandno vlogo in je poročanje prikrojeno; viri niso zanesljivi in opazni so posegi cenzure. S svojim pristranskim poročanjem so skušali vplivati na javnost, vsak na svojo ciljno publiko. Predavateljica je analizirala poročanje časopisov in jih opredelila glede na to, katere interesne skupine so nagovarjali. V pretres je torej vzela italijanski režimski tisk, okupatorski nacistični tisk, seveda pa tudi objave obeh osrednjih ideološko in politično nasprotujočih si taborov, to je časopise partizanskega in domobranskega kroga.

Zaradi razlike v svetovnonazorski usmerjenosti med njima so časopisi razne medvojne dogodke osvetljevali z različnih vidikov.

Foto damj@n

Predstavila je partizanski tisk: gre za vojaška glasila, ki so izhajala v okviru narodnoosvobodilnega boja. Bila so ciklostilirana, saj niso mogli imeti tiskarne, tudi zaradi stalnih premikov. Med temi glasili je najbolj poznan in najstarejši Partizanski dnevnik (predhodnik Primorskega dnevnika). Iz istega idejnega kroga so še: Goriški borec, glasilo Gradnikove brigade, Južnoprimorski borci (propagandni odsek južnoprimorskega odreda) in pa glasilo briško-beneškega odreda z naslovom Glasilo skrajnih meja. Poleg njih so na Primorskem izhajali še: Bollettino v italijanščini, Bratstvo - Fratellanza (dvojezični list), pa še dva časopisa, Slovenka in Naša žena, namenjena ženskam, ki naj bi se udeležile partizanskega boja. Po eni strani so imeli ti časopisi vodilno vlogo pri organizaciji odpora ter so izrazito poudarjali vse negativne vidike okupatorja, po drugi strani pa izstopa vodilna vloga komunistične partije, kasneje pa njen absolutni monopol. Partizanski časopisi so propagirali komunizem in kot zgled navajali politično ureditev Sovjetske zveze. Njihovo najpogostejše geslo je bilo *"smrt fašizmu-svoboda narodu"*. Njihov najbolj priljubljen in citiran pesnik je bil Karel Destovnik Kajuh.

Domobranska glasila so bila prav tako ciklostilirana: le Goriški list so tiskali v goriški tiskarni. Izhajala so v okviru Slovenskega narodnega zbora. Gre za Tolminski glas (glasilo tolminskih domobrancev), za časopis Mi gremo naprej (postojnska skupina narodnih stražarjev) ter glasilo Vipavec. Pri njih je Jakominova opazila, da so bili pod izrazito nemško kontrolo in cenzuro, zato ne vemo, koliko je pristnih avtorskih prispevkov. Njihov najbolj priljubljen pesnik, simbol protikomunističnega boja, je bil, še posebno po smrti, France Balantič.

V člankih je prisotno opozarjanje na nevarnost komunizma in boljševizma, posebno zaradi njunega nasprotovanja veri in zaradi prepričanja, da bo slovenski narod v primeru njihove zmage izginil. Geslo, ki se velikokrat ponavlja, pa je "mati - domovina - Bog".

Italijanski režimski časopisi so bili glasilo fašistične stranke. Osrednje glasilo je bil Il Piccolo. Časopis je nastal leta 1881; ustanovil in urejeval ga je Teodoro Majer, tržaški Jud, ki je sledil fašistični ideologiji. Z uvedbo rasnih zakonov leta 1938 je bil prisiljen odstopiti; njegove delnice pa je odkupil Mussolinijev osebni prijatelj in sošolec Rino Alessi. Vse do nacistične okupacije je bil Il Piccolo osrednji tržaški časopis in glasilo fašistične stranke. Poudarjal je italijanskost mesta Trst, nujnost ohranitve političnih meja ter nemško-italijansko zavezništvo. Poleg tega pa je isto propagando v Trstu širil še časopis Italia repubblicana.

Leta 1944 so Nemci ustanovili Deutsche Adria Zeitung, ki je seveda podajal svojo sliko dogodkov. V Trstu je videl mesto s strateško pozicijo in pomenom, saj je predstavljalo najkrajšo pot iz "združenega nacističnega Reicha" do morja. Poudarjal je, da je bil v preteklosti Trst združen z "nemškim svetom" in da je bilo mesto takrat še v razcvetu; obtoževal je italijansko upravo za njegov propad. Bombardiranja zaveznikov pa je npr. imenoval "napade teroristov".

Jakominova je omenila še t. i. "sredince", npr. Ščeka, Vilfana, Besednjaka. Ti so v enaki meri odklanjali vse totalitarne ideologije, tako komunizem, fašizem kot nacizem. Sami pa so bili tarča kritik s strani partizanov in domobrancev. Tokrat avtorica ni v analizi vzela v poštev njihovega glasila, morda pa bo to storila v prihodnje. Ob koncu je predavateljica citirala Lada Piščanca, duhovnika, nedolžno žrtev partizanskega maščevalnega in zahrbtnega uboja, ki je v svojih dnevnikih premišljeval o tem, kako je bilo težko v tako hudih in zmedenih časih vedeti, komu verjeti in se prebiti do resnice.

Bogdan Kavrečič, sodelavec radia Koper, je med predavanjem prebral več pesmi in odlomkov iz raznih časopisov. Večer so popestrile še glasbene točke mlade violinistke Nike Toškan in petje Kubejskih pup.

Anka Peterlin

TKS / Predstavitev slikanice Pesem velikanov

Prisrčno srečanje z Marie-Laure Depaulis

V četrtek, 28. februarja, so v Tržaškem knjižnem središču predstavili slikanico *Pesem velikanov*, ki je ravnokar izšla pri Založništvu tržaškega tiska. Pravljica je sad sodelovanja francoske pravljičarke Marie-Laure Depaulis in slovenske ilustratorke Dunje Jogan. Ob tej priložnosti so bili prisotni otroci iz osnovne šole Josip Ribičič od Sv. Jakoba. Prisotnim so odigrali prizor iz pravljice, ki so ga z navdušenjem pripravili dan prej na delavnici z avtoricama. Sledil je pogovor s pravljičarko in ilustratorko, ki ga je vodila urednica Alina Carli. Pisateljica in popotnica Marie-Laure Depaulis živi v jugozahodni Franciji in zelo rada potuje. Dolga potovanja po Italiji, Maroku in Grčiji, na katerih se poglablja v krajevno kulturo in skuša živeti tako, kot da bi bila domačinka, so navdihnila marsikatere njene zgodbe. Končno pa je prišla v stik tudi s slovensko kulturo, katero, kot pravi, je začela počasi raziskovati in bi se rada vanjo poglobila. Prevod njene pravljice v slovenski jezik, za katerega je poskrbel oče ilustratorke Igor Jogan, je lep začetni korak za spoznavanje slovenske skupnosti in veliko veselje, je povedala Depaulis. Pravljica pripoveduje o deklici, ki dan za dnem neutrudno išče, kje bo zaslišala pesem velikanov, ker ve, da bo takrat odrasla. Gre za zgodbo o iniciaciji, ko se otrok razvije v odraslo osebo, ko dojame, da je "pesem velikanov", na videz nedosegljiva veščina, pravzaprav sposobnost, ki jo pridobi vsakdo izmed nas v trenutku, ko zaupa svojim sposobnostim. Avtorica rada pripoveduje svoje zgodbe, tudi z željo, da bi mladim posredovala ljubezen do jezika. Knjiga je bogata z enkratnimi, barvitimi in čarobnimi ilustracijami Dunje Jogan, ki jo v našem prostoru poznamo kot ilustratorko številnih knjig za otroke in stalno sodelavko pri reviji Galeb. To slovensko-francosko navezo, ki je nastala pri izdaji pravljice *Pesem velikanov*, so zapečatili tudi z odprtjem razstave ilustracij Dunje Jogan, ki si jo lahko ogledate v prostorih TKS.

Foto MČ

MČ

OPČINE 52. Kraški pust

Pustno vzdušje osvaja veseljake vseh starosti

V preteklih dneh je bila na Opčinah 52. izvedba Kraškega pusta. Niz dogodkov se je pričel že v četrtek, 28. februarja, ko sta v Prosvetni dom na Opčine prispela letošnja kralj in kraljica pusta, ki sta bila, kot veleva tradicija, izbrana iz vrst lanskih zmagovalcev pustnega sprevoda, torej iz Štivana. Kralj Albano De Štivan in kraljica Irene Power sta v četrtek zvečer izžrebala štartno listo za vozove in skupine mask, prijavljenih na sprevod.

V petek se je veselo vzdušje v Prosvetnem domu nadaljevalo s programom za otroke: najprej je bil na vrsti tematski pustni defile o temi poklicev, sledil je nastop čarodeja Paula. Kasneje so se pustarji lahko zabavali ob glasbi odličnega ansambla Hec.

Vrhunec Kraškega pusta pa je bil kot vsako leto v soboto, 2. marca, ob 14. uri, ko so z openskega Pikelca startale skupine z maskami in vozovi. Na openskih ulicah jih je pričakalo res veliko število pustnih navdušencev vseh starosti, ki so lahko ob toplem sončnem vremenu res uživali v sprevodu, ki sta ga vodila Zorro (Matija Kralj) in njegova žena Zora (Jari Jarc).

Na sprevodu se je zvrstilo kar trinajst pustnih skupin z obeh strani meje, število pustnih vozov pa se iz leta v leto zmanjšuje: letos se jih je predstavilo samo šest, treba pa je priznati, da so bili vsi zelo lepo izdelani. Zanimivo je tudi, da se vozovi, na katerih so se po navadi velikokrat znašle karikature raznih politikov, ne navdihujejo več po aktualnem političnem dogajanju: izdelovalci so se tokrat spopadli z drugačnimi temami.

Foto damj@n

Po sprevodu se je praznovanje nadaljevalo na pustnem borjaču Prosvetnega doma, kjer je prisotne zabavala skupina Lisjaki. Voditelj Omar Marucelli je v večernih urah z odra razglasil zmagovalce 52. sprevoda. Med vozovi je že drugo leto zapored slavila skupina Medjevas – Štivan: tokrat se je predstavila z veličastnim vozom *Aladdin in zataknjena svetilka* ***(na sliki)***, ki so ga krasili junaki iz znane Disneyjeve risanke o Aladinu: nad letečim tepihom, na katerem je sedel Aladin s svojo princeso Jasmin, se je dvigovala velika podoba modrega genija iz svetilke. Sprednji del voza je krasil krotilec kač s svojo kobro.

Drugouvrščeni je bil voz iz Praprota, ki je z naslovom *Utapljamo se v plastiki!* opozarjal na eno od perečih problematik današnjega časa. Voz so predstavljale žalostne morske živali, ujete v plastiko: v ozadju se je dvigoval kit, ki mu je iz odprtega gobca gledal potapljač. Zanimivi so bili tudi kostumi Prapročanov, ki so razigrano plesali pred vozom: oblečeni so bili v modre valove, tudi ti pa so bili na žalost onesnaženi s plastičnimi embalažami.

Tretje mesto je pripadlo *Šempolaju v čudežni deželi.* V današnji družbi, ko večina mladih poseda pred računalniki ali telefoni, je Šempolajcem uspelo ustvariti pravo čudežno deželo, za kar je zaslužna prav vaška mladina, ki se je, namesto da bi se ukvarjala z računalniškimi igricami, rajši zbirala in svoj prosti čas namenila izdelavi voza in kostumov. Veličasten šempolajski voz je upodabljal junake iz pravljice o Alici v Čudežni deželi.

Sledilo je še nagrajevanje pustnih skupin. V močni konkurenci so letos prvo mesto dosegli Bazovci, ki so z naslovom *"Gušti" s Krasa* predstavili originalne in raznolike kostume različnih kraških dobrot, od fancljev z dušo do slivovih cmokov. Drugo mesto je pripadlo skupini Piščanci – Ferlugi z naslovom *Samo milijon nas še brenči*: oblečeni so bili v simpatične čebele. Tretji na stopničkah pa so se znašli člani skupine pustarjev Luna puhna iz Padrič in Gropade s temo *Je več kuharjev ku klobas*. Poleg zanimivih kostumov v obliki klobase so Padričani in Gropajci med publiko delili tudi še tople kuhane klobase, ki so se, glede na to, da je letošnji sprevod res dolgo trajal, zelo prilegle.

Organizatorji Kraškega pusta so lahko tudi letos zadovoljni z izvedbo in obiskom prireditve, ki je bila, tudi po zaslugi spomladanskega vremena, res uspešna. Tradicionalni sprevod pa je ponovno dokazal, da veseli pustni čas združuje veseljake vseh starosti.

Mojca Petaros

Gregor Čušin gost Društva Finžgarjev dom

Duhovito, a tudi resnobno o evangelijih

Društvo Finžgarjev dom je tokrat, v sklopu predavanj *Za prijetnejše življenje in prijaznejše odnose*, vabilo na izreden in poseben večer z naslovom *Evangelij po Čušinu*. Gost je bil seveda znani dramski igralec, dramatik in kolumnist revije Ognjišče, Gregor Čušin. Dolgoletni član Ljubljanskega mestnega gledališča je zdaj svobodni igralec, kar ga, kot sam pravi, še bolj utruja. Tako lahko pa sam izbira, s čim bo nastopal, in se lahko izraža tako, kot se čuti in želi. Čušin je znan predvsem po monodramah, ki se vsebinsko naslanjajo na evangelij oz. zgodbe iz Svetega pisma. Vse pripoveduje in igra v značilnem slogu, ki zabava, kdaj pa kdaj bi lahko celo rekli, da se "pači", toda vsemu temu vedno sledijo resni trenutki, ko se publika nenadoma zresni in smeh nadomesti popolna tišina, ko se poslušalec globoko zamisli v moralo in vero. Nekatere ta način pripovedovanja malce "zbode", če pa dobro premislimo, zakaj resne misli sprevrže v šalo, lahko razumemo, da se skriva za tem poučni razlog. Igralec je na openskem večeru interpretiral kratke zgodbe iz evangelija, tako kot da bi bil sam prisoten ob Jezusu, angelih, svetnikih in apostolih. V prizorih prikazuje, kako sam doživlja vero, in sicer na resen, smešen, drzen in žalosten način; tako skuša vesele ljudi pripeljati k veselemu Bogu.

Njegova pripoved se začne na Gospodov dan, ko ga angel pripelje v puščavo na visoko goro. Zaplete se v kratko diskusijo z angelom; ta mu je namreč svetoval, naj shujša, saj se je preveč utrudil, ko ga je s težavo privlekel na vrh gore. Čušin angelu odgovori, da bi raje dobil kakšen teološki nasvet, ne pa zdravstveni. Nato začne tavati po puščavi. Tam najde Jezusa, s katerim začne versko dogodivščino.

Foto MČ

Najprej gresta mimo jezera, kjer najdejo Janeza Krstnika, ki ju krsti, potem pa se zberejo z apostoli in začnejo potovati iz kraja v kraj, utrjevati ljudi v veri in jih učiti nov zakon ljubezni. Z Jezusom ni bilo nikoli dolgčas. Pripovedoval je zgodbe, zdravil in hranil ljudi: "Nekoč nas je bilo nekaj tisoč in Jezus nas je vse nahranil s par štruc kruha in konzervo sardin". Veliko je učil in za vse je imel pravi odgovor. Nekdo ga je vprašal, naj pove kaj o nebeškem kraljestvu, on je odgovoril, da je lahko kot zaklad, skrit na njivi, ki ga je nekdo našel in znova skril; je podobno trgovcu, ki išče lepe bisere. Ko najde najlepšega, proda vse, kar ima, in kupi tistega. Nebeško kraljestvo je kot mreža, ki jo vržeš v morje in z njo ujameš vse ribe. Le-te na kopnem ločijo: dobre obdržijo in slabe odvržejo. Ob koncu časov bo tako. Prišli bodo gospodovi angeli in ločili pravične od krivičnih. "Pred mano bodo zbrani vsi. Tem na moji desni bom rekel: "Pridite, blagoslovljeni od mojega Očeta, v kraljestvo, ki je za vas pripravljeno od začetka časov, kajti lačen sem bil in ste mi dali jesti, žejen sem bil in ste mi dali piti, nag sem bil in ste me oblekli, tujec sem bil in ste me sprejeli". Takrat ga vprašajo: "Kdaj smo te videli lačnega, žejnega, nagega"? in Jezus jim odgovori: "Kar ste storili mojim najmanjšim, ste tudi meni storili". Še bolj modro je odgovoril, ko so ga nekateri vprašal, ali so njihovi sinovi, ki jemljejo mamila, si režejo žile in imajo probleme z anoreksijo, primerni za nebeško kraljestvo. Odgovor je bil: "Nimajo prebodenih rok, ampak srce. Nimajo raztrganih žil, ampak dušo. Saj ne pljuvajo hrane, ampak strah. Sinovi iščejo uteho, nočejo umreti"!

V nekem prizoru se je Čušin dotaknil tudi delikatne teme, s katero se Cerkev spopada prav v tem času. Omenil je grešna dejanja duhovnikov, prav tistih, ki bi morali širiti božjo besedo. Neki učenec vpraša Jezusa, zakaj take ljudi postavlja v Cerkev, in Jezus mu odgovori, da jih dobro pozna in da so ti njegova krona in križ. "Peklenska vrata ne bodo premagala moje Cerkve, ne od zunaj ne od znotraj", pravi Jezus. Nazadnje je Čušin opisal še zadnjo večerjo in zadnje občutke, preden se je Jezus poslovil. Bili so okoli mize vsi veseli, šalili so se, ker niso vedeli, kaj jih čaka. Edino Jezus se je držal 'malo kislo'. "Verjetno ga je skrbelo, kako bo vse to plačal", je šaljivo povedal igralec. Potem pa je razdelil kruh (svoje telo) in vino (svojo kri). Vsi so začutili, kako se Jezus ukoreninja v telo. Povedal jim je, da odhaja, in če so ga kdaj ljubili, naj ne pozabijo teh besed: "Ljubite se med seboj, kot sem vas jaz ljubil". Zgodba je potem znana, je ob koncu dejal Čušin, Jezus je vstal od mrtvih, se z nami družil, nekega dne pa nas je peljal na hrib in nam povedal, naj oznanjamo evangelij po vsem svetu: "Jaz sem z vami vse dni do konca sveta". In po tem stavku se je vzdignil v nebo in izginil.

Po dolgem in zasluženem aplavzu je neutrudljivi Gregor Čušin povedal še nekaj svojih misli o življenju, družini in veri. "Naše življenje so hribi, doline in gore, same gore! Gora Horeb (božje zapovedi), gora Tabor (spremenjenje), gora Blagrov (življenjska modrost in vera), Oljska gora (premišljevanje in sprejetje), gora Kalvarija (trpljenje). Ljudje se vsakodnevno vzpenjajo na eno ali drugo goro, nekateri celo življenje le na eno. Eni imajo že kondicijo, drugi se kar naenkrat zbudijo iz turističnega dremeža in se grejo igrat človeka. Ob večernem mraku gledaš hvaležno na goro in ji zašepetaš: osvojil sem te, spet, morda ne zadnjič".

MČ

Obvestila

Društvo rojanski Marijin dom vabi v soboto, 9. marca, na potopisno predavanje "Skrivnostna in nepoznana Burma". V sliki in besedi bo državo prikazal Aleksander Semen. Pričetek ob 17. uri v rojanskem Marijinem domu (ul. Cordaroli 29). Prevoz izpred rojanske cerkve bo na razpolago četrt ure pred pričetkom.

Društvo slovenskih izobražencev prireja v nedeljo, 10. t. m., ob 12. uri pred grobnico Tomažičevih na pokopališču pri Sv. Ani v Trstu Spominsko slovesnost ob 75. obletnici umora Danice Tomažič, dr. Stanka Vuka in dr. Draga Zajca. Vljudno vabljeni!

Založba Mladika in Slavistično društvo Trst-Gorica-Videm vabita v torek, 12. marca, ob 18. uri v kavarno San Marco (ul. Battisti 18) na predstavitev pesniške zbirike Marije Kostnapfel Pesmi/Poesie. O avtorici in delu bodo spregovorili Marija Pirjevec, Darja Betocchi, Gabriella Musetti in Nadia Roncelli. Branje pesmi Marjetica Puntar. Predstavitev bo potekala v slovenščini in italijanščini.

Zahvala

Karitas vipavske dekanije se zahvaljuje **župniji sv. Jerneja iz Barkovelj** za 100 evrov - dar za otroke.

Šolske sestre sv. Frančiška Kristusa Kralja se iz srca zahvaljujemo organizatorjem nagrade Nadja Maganja: Skupnosti sv. Egidija, Društvu slovenskih izobražencev, slovenskim skavtom, Jevnikarjevi družini in Zalki Arnšek, da ste nam ob našem 150. jubileju podelili nagrado Nadja Maganja. Prispevek bomo porabile za nam zaupane otroke. Hvaležna s. Gabrijela s sosestrami

Darovi

Misijonski krožek Rojan je prejel:

Za slovenske misijonarje: Marjana Babnik 20, Tatjana Janežič 20, A. M. 50 evrov.

Za sestro Vesno Hiti – Burundi: U. M. M. 50 evrov.

Za sestro Bogdano Kavčič – Burundi: U. M. M. 50 evrov.

Darove lahko nakažete tudi na:
ZADRUŽNO KRAŠKO BANKO
IBAN: IT22 L089 2802 2010 2000 0086 948
Codice BIC: CCTSIT2TXXX
Misijonski krožek Rojan
ul. Cordaroli 29
34135 Trst

Slavnostni koncert "zlate" Primorske poje

Revija utrjuje našo kulturno identiteto

Foto MČ

V nedeljo, 3. marca 2019, so v Avditoriju v Portorožu s slavnostnim koncertom proslavili 50. obletnico revije Primorska poje. Jubilejnega praznika se je udeležil tudi predsednik Republike Slovenije Borut Pahor. Izrazil je čestitke vsem organizatorjem in kulturnim delavcem, ki so v 50 letih gojili in ohranili tradicijo slovenskega zborovskega petja v Sloveniji in Italiji. Revija je za zgled na državni ravni in utrjuje našo slovensko kulturno identiteto. Ima tudi mednarodni pomen, saj od nastanka povezuje Slovence iz matične države s Slovenci izven nje, je poudaril Pahor, ki je predsedniku Zveze pevskih zborov Primorske Antonu Balohu izročil zahvalo predsednika Republike reviji Primorska poje: za krepitev tradicije zborovskega petja, ohranjanje slovenskega narodnega izročila in krepitev sožitja med slovenskim in italijanskim narodom, a tudi z avstrijskim in hrvaškim.

Primorska poje povezuje v kulturi, besedi in pesmi, to je bila od nekdaj vodilna misel organizatorjev, je povedal Baloh, ki se je toplo zahvalil za priznanje, saj pomeni, da Primorska poje odlično opravlja svoje delo. "Nič nas ni v teh desetletjih ustavilo. Revija že petdesetič prižiga v primorskih Slovencih ponos, zavest in moč obstoja. Vabi starejše in mlajše pevce, večje in manjše sestave. Vsako leto se ji pridružujejo nove moči, letos kar 11 novih zborov in 11 novih zborovodij. Primorska poje raste iz želja naroda, nihče je ne zapoveduje, za nobenega ni posel in zato je še tu. Spodbuja odličnost, vztrajnost, skupnost in hkrati različnost in odprtost".

V prvem delu slovesnega koncerta so nastopili Skupina ljudskih pevk Kulturnega društva Mandrač iz Kopra, MoPZ Anton Klančič iz Mirna in ŽePZ Ajda iz Umaga. Sledile so podelitve nagrad MoPZ Anton Klančič, MoPZ Fantje izpod Grmade, MoPZ Dragotin Kette, MoPZ Fran Venturini, MoPZ Valentin Vodnik, MoPZ Tabor, MoPZ Vasilij Mirk in Moški vokalni skupini Lijak, ki že 50 let nastopajo na reviji. Med nagrajenci je tudi zborovodja Ivan Tavčar, ki prav tako že 50 let dirigira na reviji.

Večer se je nadaljeval z nastopom Ženske vokalne skupine Vinika iz Goriških Brd (na sliki), ki je pod vodstvom Franke Žgavec zapela *Po lojtrcah je hodiu* (ljudska, Hilarij Lavrenčič), *Moj ljubi potuje* (Feri Lainšček, Patrick Quaggiato), *Dvojina* (Feri Lainšček, Patrick Quaggiato). Sledila sta Komorni zbor Grgar in MePZ Postojna. Za slavnostni konec so se na odru predstavili še pevci in pevke MePZ Jacobus Gallus iz Trsta, ki jih vodi Marko Sancin. Ti so zapeli *Dekle na vrtu* (ljudska, Marko Sancin), *Preuozke so stazice* (ljudska, Hilarij Lavrenčič), *Veter* (Srečko Kosovel, Ubald Vrabec), *Pomladni večeri* (Karl Mauser, Patrick Quaggiato) in po dolgem aplavzu še *Jnjen čeua jti gna* (ljudska, Pavle Merku').

MČ

Slovensko zdravniško društvo Trst - Gorica (2)

Bežen pogled v jesensko delovanje

Iz Topolšice so tržaški in goriški izletniki krenili v Šentvid nad Zavodjem, na domačijo pri Žlebniku, kjer je zelo lepo urejena muzejska soba v spomin na prav tam padlega priljubljenega partizanskega pesnika, ki je pisal tudi zelo čustvene ljubezenske pesmi, Karla Destovnika – Kajuha. Tamkajšnje obeležje je odprla Občina Šoštanj. Po vožnji po zelo lepo urejenem in slikovitem šaleškem podeželju so si ogledali Velenje, najmlajše mesto v Sloveniji in peto največje slovensko mesto. Leži ob vzhodnem delu šaleške doline, ob porečju reke Pake. Kot trg je bilo prvič omenjeno v 13. stoletju, mesto pa je postalo v petdesetih letih prejšnjega stoletja, ko so sredi polj v nekaj letih z udarnim prostovoljnim delom zgradili novo, sodobno mesto. V njem so sodobne stavbe, športni objekti, mestni stadion, Rdeča in Bela dvorana, smučarsko skakalni center, pokrit zimski bazen, pa tudi turistično rekreacijsko območje ob jezeru na predelu ugrezninskih jezer, ki so nastala ob izkopavanju premoga. Mesto ima polno zelenja. Na trgu stoji še ogromen spomenik maršala Tita (nekoč se je imenovalo Titovo Velenje). V začetku so v zgrajenih blokih, polnih svetlobe, živeli večinoma rudarji. Še zdaj so prebivalci mesta Velenje rudarji ali pa so zaposleni v tovarni Gorenje.

"Pojoča" omara v gradu v Velenju

Stara zidanica v Šmartnem ob Paki

Izletniki so se povzpeli tudi do lepega gradu, ki je prvič omenjen l. 1270. Njegovi prvi lastniki so bili gospodje Kunšperški, nato gospodje Ptujski, potem pa je postal last družine Liechtenstein. V 16. stoletju ga je družina Wagen von Wagensberg spremenila v renesančno rezidenco. Med lastnike sodita konec 19. stoletja tudi Karl in Bianca Adamovich. Zadnji pa je bil grof Coronini – Kromberg, ki ga je imel v lasti do l. 1943, ko so ga po kapitulaciji Italije Nemci kot italijanskega državljana izgnali iz Velenja. Danes je v njem muzej z raznimi eksponati, tudi o načrtih in gradnji Velenja. Na ogled sta tudi rekonstrukciji trgovine in nekdanje krčme z originalnim pohištvom in čudovito še delujočo veliko "pojočo" omaro. Okoli Velenja se vije Pozojeva pot. Pozoj je tamkajšnji jezerski zmaj, ki ljubi čisto in urejeno okolico.

Po tem kulturnem užitku so se izletniki odpravili proti Šmartnemu ob Paki. Tu je ob sv. Martinu možno okušati vina domačih sort in druge domače dobrote v topli prijaznosti zidanic. Koščka tega rajskega sveta so ob tipični stari zidanici bili deležni tudi tržaški in goriški izletniki v prekrasni pokrajini med lepo urejenimi vinogradi. Dvodnevni izlet je okronalo dobro kosilo, zalito z domačimi vini v vinotoču Primožič.

Med potjo domov je v avtobusu dr. Miran Dolhar ponujal posebno zdravilno domačo pijačo, ki jo zelo radi imajo prepolni želodci. Udeleženci izleta so se prisrčno zahvalili prof. Lupinčevi za bogat program izleta, Eriki Fonda za opravljene "finančne" zadeve, pa tudi šoferju za varno vožnjo. V imenu vseh se jim je zahvalil častni predsednik društva dr. Rafko Dolhar.

Muzejska soba v spomin na pesnika Karla Destovnika – Kajuha

/ konec

Iva Koršič

Katja Ferletič

TAKI SMO (70)

Letošnji "temnopolti" oskarji uničujejo meje in rušijo zidove

Na odru Dolby Theater v Los Angelesu so 24. februarja podelili najprestižnejše filmske nagrade. Tokratna, 91. podelitev oskarjev je prvič po 30 letih potekala brez voditelja, skupno pa so podelili 24 oskarjev. Večer je potekal ob strpnosti in enakopravnosti, s precejšnjo mero "anti-trumpizma", z občutenimi glasbenimi trenutki in med blestenjem dragocenih diamantov, ki so dopolnjevali čudovite obleke hollywoodske elite.

Pred podelitvijo sta za največja favorita veljala filma Najljubša *(The Favourite)* in Roma, osem nominacij je imel tudi film Mož iz ozadja *(Vice)* s povsem neprepoznavnim Christianom Baleom v glavni vlogi. Morda še največje presenečenje večera pa je bila zmagovalka glavne igralske kategorije, angležinja Olivia Colma, ki je v boju za oskarja za najboljšo žensko glavno vlogo prehitela izkušeno, 71-letno Glenn Close, ki kljub največjemu številu nominacij (sedem) ni nikoli prejela zaslužene nagrade. Olivia Colman je člane Akademije prepričala v vlogi angleške kraljice Ane v filmu Najljubša, ki si je od desetih nominacij prislužil le eno nagrado.

Večer je uvedel nastop skupine Queen z Adamom Lambertom, ki z rokerji sodeluje že od leta 2009. Po začetni *We will rock you*, ki je celotno dvorano spravila na noge, so zaigrali še pesem *We are the champions*, ene najpomembnejših skladb nepozabnega Freddieja Mercuryja, s katerim so še posebno obeležili izreden uspeh Bohemian Rhapsody, biografskega filma o angleškem pevcu, ki je bil po številu nagrad na letošnjih oskarjih najuspešnejši film – domov je odnesel kar štiri kipce: za najboljšo filmsko montažo, najboljšo montažo zvoka, za mešanje zvoka in oskarja za glavno moško vlogo, ki ga je prejel Rami Malek za vlogo legendarnega frontmana skupine. Gotovo podelitev oskarja mlademu, še malo poznanemu igralcu egipčanskega rodu ni bila presenečenje, saj je film požel izjemen svetovni uspeh (samo v Italiji je podjetje Fox, ki opravlja distribucijo filma, unovčilo že več kot 28 milijonov evrov) in je Malek zelo dober igralec. Za zelo občuten glasbeni nastop sta med večerom poskrbela tudi Bradley Cooper in Lady Gaga, ki je prejela oskarja za najboljšo izvirno pesem *Shallow*, kar je bila, kljub osmim nominacijam, tudi edina nagrada za film Zvezda je rojena *(A Star Is Born)* .

V Hollywoodu je zdaj ponovno zelo razširjena kinematografska zvrst, ki pripoveduje zgodbe o sodobni ameriški zgodovini in ponazarja politično in demokratično sliko države predvsem iz prejšnjega stoletja. Tudi letošnja podelitev oskarjev se od prejšnjih razlikuje po veliki pozornosti, ki so jo člani žirije namenili rasni raznolikosti in družbenim vprašanjem, saj veliko nominacij in nagrad so prejeli temnopolti igralci, režiserji in filmi, ki pripovedujejo zgodbe o rasizmu, nestrpnosti in krivicah, ki so jih utrpeli Afroameričani v prejšnjem stoletju. Tako je v najprestižnejši kategoriji, za najboljši film, slavil film Zelena knjiga *(Green Book)* režiserja Petra Farrellyja, ki pripoveduje resnično zgodbo o očetu Nicka Vallelonge, ki je bil v 60. letih prejšnjega stoletja voznik temnopoltega pianista Dona Shirleyja in ga je vozil in branil na poti po ameriškem rasističnem jugu. Zelena knjiga je bila tedaj knjiga, v kateri so bili navedeni vsi kraji, v katerih je bilo temnopoltim osebam dovoljeno vstopiti. Očeta v filmu igra Viggo Mortensen, ki je bil nominiran za glavno moško vlogo, Shirleyja pa Mahershala Ali, ki je osvojil oskarja za stransko moško vlogo. Zelena knjiga je prejela še tretjega oskarja, in sicer za najboljši izvirni scenarij. Gotovo je bila to najbolj *"black"* podelitev oskarjev v zadnjih letih, verjetno tudi zaradi mnogih polemik, ki so jih sprožile preveč *"bele"* – *"#SoWhite"* edicije prejšnjih let, pozlačenega kipca se je namreč razveselila tudi temnopolta igralka Regina King iz filma Šepet nežne ulice - *(If Beale Street Could Talk)* , v katerem zgodba poteka v newyorški četrti Harlem v sedemdesetih letih prejšnjega stoletja, v času, ko je skupnost Afroameričanov utrpela veliko krivic in nasilja s strani belih policajev. Tudi film o afriškem superheroju Črni panter *(Black Panther)* je dobil oskarje za kostumografijo, scenografijo in izvirno glasbo - nagrado sta prejeli Afroameričanki Ruth Carter za najboljšo kostumografijo, ki je ob prejemu oskarja dejala, da so vrata končno na stežaj odprta, in Hannah Beachler za najboljšo scenografijo. Prvič po letu 2015, ko je prejel častnega oskarja, je nagrado dobil tudi temnopolti režiser Spike Lee, in sicer za prirejeni scenarij za film Črni KkKlanovec *(BlacKkKlansman)* , ki ga je tudi režiral. V povsem anti-Trumpovem vzdušju, ki je cel večer prevladovalo v dvorani, je režiser v političnem govoru Američane pozval, naj se mobilizirajo, udeležijo volitev leta 2020 in se postavijo na pravo stran zgodovine. Govoril je o suženjstvu in genocidu v ZDA in o potrebi, da pravilno izbiramo med ljubeznijo in sovraštvom.

Ameriški konservativci se z letošnjimi oskarji ne strinjajo, saj so največ nagrad dobili filmi o temnopoltih junakih, o homoseksualnem glasbeniku in priseljencih, filmi, ki pripovedujejo o resničnih krivicah in nasilju. V sozvočju s sodobnim "antitrumpizmom" je bil nagrajen tudi film Roma mehiškega režiserja Alfonsa Cuarona. Cuaron spada z Guillermom del Torojem in Alejandrom Inarritujem v skupinico treh izrednih mehiških režiserjev, ki jih v Hollywoodu poznajo kot *"Three Amigos"*. Inarritu je režiral tudi film The Revenant, s katerim je leta 2016 Leonardo Di Caprio končno, po petih nominacijah, dobil nagrado za najboljšega igralca v glavni vlogi, Alfonso Cuaron pa je letos s svojo črno-belo dramo Roma prejel nagrado za fotografijo, za najboljši film v tujem jeziku in na koncu še za režijo. Mehiškega režiserja sta na odru sprejela španski igralec Javier Bardem in temnopolta igralka Angela Bassett. Bardem je med podelitvijo oskarja, misleč na Trumpov zid na ameriško-mehiški meji, v španščini dejal: "Ni zidov, ki bi lahko omejevali talent". Gotovo ne smemo mimo dejstva, da je za temi tremi Cuaronovimi oskarji orjaška spletna platforma Netflix, ki je pri filmu Roma skrbela za produkcijo, distribucijo in promocijo in ustvarila nelagodje med hollywoodskimi filmskimi mogotci. Antagonizem med filmskim platnom in ekranom pametnega telefončka pa bo moral začasno v ozadje, saj si je Cuaronov film zaslužil oskarje in dosegel nepojmljivo število gledalcev, zaradi tega pa se bo moral svet kinematografije nujno sprijazniti z vedno večjo močjo Netflixa in revolucije v proizvajanju in gledanju filmov, ki jo platforma s seboj prinaša.

Špeter / Predstavitev dela A. Marinija

Izpovedi partizana

V prostorih Slovenskega multimedialnega okna SMO v Špetru je bila pred kratkim predstavitev drugega literarnega dela, in sicer zanimivih spominov partizana iz Veneta Augusta Marinija, ki se je boril v beneških gozdovih. Številne goste, premajhna dvorana je bila namreč prenatrpana, sta najprej pozdravila Michele Obit in Živa Gruden, ker junak knjige zaradi starosti in zdravstvenih težav ni mogel biti prisoten, pa so prireditelji predstavili krajši videoposnetek, v katerem je Augusto Marini pripovedoval o mrazu, lakoti in hudih vojnih letih v Benečiji.

Zanimive in privlačne vojne izpovedi, gre za povzetek kratkega dnevnika Marinija samega, za njegove spomine ter spomine njegovih otrok, je Mauro Caselli zbral v precej obsežnem delu, ki ga je izdala tržaška založba Battello Stampator. Naslov knjige, *Bandito*, ni slučajna izbira, poleg tega, da so z nazivom "banditi" Nemci in italijanski fašisti označevali uporne partizane, pomeni beseda "bandito" v italijanščini nekoga, ki je kaznovan, obsojen in izobčen. Augusto Marini je bil že v otroštvu interniran in izobčen, kajti sam oče ga je zatožil fašistični oblasti zaradi neposlušnosti in nepokorščine režimu. Njegovo otroštvo ni bilo lahko, v prvi vrsti ga je mučilo nerazumevanje z očetom.

V partizanskih letih, ki jih je po čudnem naključju preživel v Benečiji kot član brigade Garibaldi, je Augusto nekako dozorel, odrastel in postal samozavesten. Postal je pokončen človek, saj je bil ujet in zaprt, z mučenjem in tepežem pa niso fašisti iz njega izvlekli niti besede o tovariših. Za odločnost je nato prejel v nekdanji Jugoslaviji tudi odlikovanje. Benečija mu je bila vsekakor pisana na kožo, v svojih spominih večkrat piše o ljudeh, o kmetih, ki so trdo garali, o nezaupanju do tujcev, Italijanov, ki je bilo posledica dolgoletnega pritiska Italije na Nediške doline in njene prebivalce. V letih, ko se je boril v beneških gozdovih, je Augusto spoznal marsikaterega tukajšnjega borca in voditelja, med njimi slavnega beneškega heroja Marka Redelongija.

Po osvoboditvi, v Benetkah, se Augusto Marini svojim vezem z Benečijo in njenimi ljudmi ni izneveril, saj se je poročil z Benečanko, s katero je delil več kot šestdeset let skupnega življenja.

Knjiga *Bandito* torej ni le dragoceno in iskreno pričevanje o odporništvu in doživljanju osemnajstletnega fanta v partizanskih vrstah, ampak tudi pričevanje o Benečiji in njenih ljudeh v drugi svetovni vojni. Vsekakor jo je vredno prebrati.

V prejšnjem tednu sta v Benečiji in Posočju potekali tudi prireditvi, ki spadata v sklop dogodkov skupnega kulturnega prostora. Na mednarodni dan maternega jezika je bilo v Špetru živahno in prisrčno srečanje pesnikov iz Benečije in Posočja; častni gost je bil Renato Quaglia, pela pa je vokalna skupina Flance. V Kobaridu je bila tudi predstavitev letošnjega Trinkovega koledarja, nastopilo je tudi Beneško gledališče z igro *Glavna vaja*.

Suzi Pertot

10. obletnica razkritja morišča v Hudi jami

Kandidati manjših strank skoraj brez možnosti na evropskih volitvah!

Sveti oče je ob kritičnem času in na odgovoren način spodbudil razpravo in ukrepanje o spolnem nasilju v Cerkvi. Na njegovo pobudo je v Rimu potekal strokovni posvet predsednikov Škofovskih konferenc in drugih katoliških izvedencev, pristojnih za ustrezna področja. Vse, kar se je v Cerkvi dogajalo, potrjuje, da je problematika spolnega nasilja pereča in da dosedanje ukrepanje Cerkve ni bilo zadostno. Pokazalo se je tudi, da zgolj predpisi ne zadostujejo. Zaradi tega je treba k problematiki spolnega nasilja v Cerkvi pristopiti na nov način, iskreno in odgovorno. Treba je prekiniti molk in se oddaljiti od tišine, razbiti sokrivdo ter ustvariti možnost, da žrtve spregovorijo. Papež Frančišek je v sklepnem govoru na omenjenem posvetu dejal: "Tudi če bi se v Cerkvi odkril samo en primer spolne zlorabe, ki je sam po sebi že pošasten, bi se s tem primerom soočili z vso resnostjo. Cerkev v upravičeni jezi ljudi vidi odsev jeze Boga, ki je izdan in oklofutan od nemoralnih posvečenih oseb. Odsev nemega krika malih, ki so namesto tega, da bi v Cerkvi našli očetovstvo in duhovne vodnike, naleteli na rablje, bo zatresel srca, omamljena zaradi hinavščine in oblasti. Imamo dolžnost, da prisluhnemo temu zadušenemu nememu kriku".

Sv. oče pa se je v sklepnem govoru na srečanju oziroma posvetu o spolnih zlorabah v Cerkvi tudi zahvalil "vsem duhovnikom in posvečenim osebam, ki v zvestobi in popolnoma služijo Gospodu ter se čutijo osramočene in na slabem glasu zaradi sramotnega obnašanja nekaterih njihovih sobratov".

Skoraj sočasno s posvetom v Rimu se je v Sloveniji oblikovala Civilna iniciativa za zaščito žrtev spolnih zlorab v Cerkvi na Slovenskem, z imenom *Dovolj je!* Ljubljanski nadškof metropolit Stanislav Zore, ki se je tudi udeležil posveta v Rimu, je opozoril, "da so žrtve tako zlorabljeni kot njihove družine in župnijska občestva, na svoj način pa tudi večina dobrih duhovnikov, na katere pada sum". Sicer pa je vernike pozval, "naj zlorabe prijavijo".

Za politiko v Sloveniji pa je značilnih več ponavljajočih se in več novih dogodkov. Premier Marjan Šarec vodi vrtiljak kadrovskih zamenjav v vladi, zadnji je bil odstavljen Jure Leben, minister za okolje in prostor. Predsednik vlade s svojimi trditvami in govorniškimi posegi, v katerih je moč zaznati tudi držo in slog igralca komika, kaže, da bi morda rad postal nekakšna kultna osebnost Slovenije. Njen najbolj vzvišeni glasnik in predstavnik.

Tiste politične stranke, ki so zaradi raznih očitkov in škandalov svojih predstavnikov izgubile vpliv, moč in prestiž, imajo težave s pridobivanjem možnih kandidatov za evropske volitve. Na njihovih volilnih listah bi imele tudi znane osebnosti malo možnosti za izvolitev. Po sedanjih napovedih in javnomnenjskih raziskavah bodo poslance v evropski parlament izvolili v Listi Marjana Šarca, Slovenski demokratski stranki, Socialdemokratski stranki, stranki Levica in po nekaterih napovedih tudi v Slovenski ljudski stranki – krščanskih demokratov. Nekdanji evropski komisar Janez Potočnik je zavrnil povabilo, da bi znova kandidiral, tokrat v Stranki modernega centra, ki jo vodi dr. Miro Cerar. Kandidate za volitve v evropski parlament zaman iščejo v Stranki Desus, za katero njen sedanji poslanec Ivo Vajgl noče več kandidirati, in v Stranki Alenke Bratušek. Obe stranki sta v krizi, saj celo njuna voditelja, to sta Karel Erjavec in Alenka Bratušek, nista bila izvoljena v slovenski parlament. Pač pa se je pojavila domneva, da bi za poslanca evropskega parlamenta utegnil kandidirati Janez Janša, predsednik SDS.

Znova vznemirja poročilo vladne komisije za reševanje vprašanj prikritih grobišč, ki ga je izdala ob deseti obletnici razkritja žrtev povojnih pobojev v rovu sv. Barbare, rudnika v Hudi jami. V že četrtem poročilu z naslovom *Nemoč laži* je objavljenih 57 prispevkov 25 avtorjev z več kot 500 prilogami. Sporočajo, da je bilo do konca leta 2018 raziskanih 233 grobišč ali morišč, iz 129 je bil opravljen delen ali celoten prekop žrtev, v 104 pa je bil s sondiranjem potrjen obstoj človeških skeletnih ostankov. Odkriti so bili posmrtni ostanki vsaj 2532 oseb. Od teh je bilo pokopanih 1615. 162 grobišč ali morišč je bilo urejenih v naravi. Med raziskavami je bilo odkritih več tisoč predmetov umorjenih. Poročilo posebej opozarja na neurejeno stanje, zanemarjenost vojnih grobišč v Sloveniji, tudi partizanskih, in slovenskih vojnih grobišč v tujini.

Predstavnika komisije, dr. Jože Dežman in prof. dr. Mitja Ferenc, sta v intervjujih, objavljenih v medijih, poudarila, da sta odkrivanje grobišč oziroma morišč ovirala nekdanji minister Ivan Svetlik in nekdanja ministrica Majda Širca. Zdaj pa pokop romskih otrok, žrtev partizanskih pobojev, na pokopališču Žale v Ljubljani, preprečuje ljubljanski župan Zoran Janković.

Še to pomlad bodo začeli izkopavanje iz jame pod Macesnovo gorico v Kočevskem rogu. Tam pod tisoč kubičnimi metri miniranih skal ležijo posmrtni ostanki okoli 1.500 domobrancev. Gre za njihovo največje morišče. Oba omenjena predstavnika komisije slovenske vlade za reševanje vprašanj prikritih grobišč poudarjata, da ima od vseh predstavnikov slovenske vrhunske politike največje razumevanje za delo komisije predsednik države Borut Pahor.

Velik del slovenske javnosti je zaskrbljen zaradi delovanja skupine ljudi, ki se zavzemajo za uzakonitev evtanazije v Sloveniji. Nasprotovanje je videti večje, kot pa je podpornikov evtanazije, čeprav le-to podpirajo tudi vplivni mediji. Navajam, da evtanazija pomeni pospeševanje smrti z morebitno zdravniško pomočjo, da bi se trpečemu neozdravljivemu bolniku skrajšalo trpljenje.

Marijan Drobež

S 1. strani

Še ne razčiščene travme

Njihov namen je bil, da bi po pruskem vzorcu na Poljskem prek raznarodovanja in razlaščanja ter odkupovanja zemlje ustvarili pogoje za postopen prodor Italije. V tem času in iz te filozofije se je rodil tudi miselni vzorec "barbaro slavo e latino portatore di civilta'" (slovanski barbar in latinski nosilec civilizacije), ki je bil nato italijanskim generacijam dolgo časa polagan že v zibelko. Asimilacijski pritiski na ta prostor so bili že tedaj tako siloviti, da se je obnje na koncu 19. stoletja javno spotaknil celo tržaški škof msgr. Juraj Dobrila s svojim vizionarskim opozorilom, da se bodo nekega dne "Slovani v Istri dvignili na način, ki ne bo ugoden za Italijane". To se je med drugo svetovno vojno tudi zgodilo in pripomoglo k veliki tragediji, imenovani eksodus. Etnično čiščenje vzhodne meje se je še posebej stopnjevalo pod fašizmom, ko je pod brutalnimi pritiski moralo Julijsko krajino zapustiti okrog 120.000 Slovencev in Hrvatov. Med drugo svetovno vojno pa si je Italija priključila še Ljubljansko pokrajino, ki je bila prav tako izpostavljena nasilni politiki "etnične melioracije".

Z izgubo dela Julijske krajine po drugi svetovni vojni pa se je italijansko travmatično doživljanje vzhodne meje zavleklo vse do današnjih dni. Italija se npr. ni nikoli sprijaznila s Pariškim mirovnim sporazumom (1947) in iz njega izvirajočo izgubo vzhodnih ozemelj, saj je že v nekaj tednih po njegovem podpisu uradno terjala njegovo revizijo. Tudi Londonske spomenice o soglasju (1954), s katero je bila de facto vzpostavljena nova meja med Italijo in Jugoslavijo, si italijanske vlade ob neprestanem spogledovanju z desnico nikoli niso upale predložiti parlamentu v ratifikacijo. Iredentisti so pokazali svojo moč tudi ob sklenitvi Osimskega sporazuma (1975), ki je mejo med Italijo in Jugoslavijo zakoličil tudi de iure. Pognali so se proti njemu s silovito propagandno kampanjo, ki je uspela v tolikšni meri, da dolga desetletja nobena italijanska vlada ni želela sprejeti finančnih sredstev, ki jih je Slovenija kot ena od pravnih naslednic Jugoslavije nakazala Italiji skladno z določbami Osimskega sporazuma. To naj bi, očitno, ustvarilo pravni temelj za morebitno kasnejše izpodbijanje sporazuma. Hkrati so ob tem prerivanju okrog Osima izsilili Solanov kompromis, prek katerega si je Italija izborila prednost na slovenskem nepremičninskem trgu pred drugimi članicami EU. Italija tudi ni doživela svojega Nürnberga in sploh še ni kritično obračunala s svojo preteklostjo.

In ob tako načrtno gojenem občutku krivičnega miru ni bilo težko nikoli do kraja poraženim iredentističnim silam indoktrinirati italijanske javnosti z mitom o neporavnanih krivicah ter jo počasi psihološko pripravljati na času in okoliščinam primerne oblike revanšizma. In v teh okoliščinah smo dočakali najprej padec berlinskega zidu in nato še razpad Jugoslavije, ko so se te sile v Italiji celo povzpele na oblast ter se jim je zaradi porušenih ravnotežij ponudila nepričakovana priložnost, da uresničijo vsaj del svojega sna. Prek institucij italijanske države in tudi v zakulisju so sprožile svojo novo veliko ofenzivo proti svojim vzhodnim sosedom. Začelo se je z zahtevo po reviziji Osimskega sporazuma, čemur so se odločno uprle zaveznice druge svetovne vojne na čelu z ZDA, ker bi morebitno popravljanje meja v tem prostoru sprožilo mnogo hujši rušilni val domino efekta tudi drugje po Evropi. Sledile so zahteve najprej po istrski avtonomiji in nato še po čezmejni regiji, čemur se je odločno uprla predvsem Hrvaška; nadaljevalo se je z nudenjem najrazličnejših ugodnosti za prebivalce izgubljenih vzhodnih ozemelj, predvsem z Zakonom Boniver in Zakonom o dvojnem državljanstvu, kar je sprožilo val "kupovanja duš" in ostre odzive javnosti, vključno s slovensko in hrvaško Cerkvijo.

Zadeve so se umirile šele z vstopom Slovenije v EU in evroatlantske povezave. Vendar nedavna neodgovorna izjava predsednika evropskega parlamenta Antonia Tajanija v Bazovici, "naj živi Trst, naj živi italijanska Istra, naj živi italijanska Dalmacija ..." in zlasti frenetičen aplavz, s katerim so prisotni pozdravili te izjave, kažejo, da velik del Italije, vključno z vrhovi njene politike, še niso požrli izgube vzhodnih ozemelj. Ob tej zadnji priložnosti sta ušli neprimerni izjavi tudi notranjemu ministru Matteu Salviniju in predsedniku republike Sergiu Mattarelli. Pred leti (2005) pa nam je ob podobni priložnosti predsednik republike Giorgio Napolitano zabrusil v obraz nič manj kot barbarstvo in ekspanzionizem. Tajani si je dovolil stegovati roke po tujih ozemljih celo na položaju predsednika parlamenta EU, ki je nastala kot prvi in edinstven mirovniški projekt v zgodovini evropske celine. Upati je le, da so to poslednji trzljaji tiste Evrope, ki bi jo radi pozabili, in da bo EU, kot zgodovinski projekt miru, "stala in obstala" ter vzdržala sunke preživelih pristašev te mračne evropske preteklosti.

Tino Mamić **DALMATINO** 18

Slovenski tajni arhivi

Precej pompozno so slovenski mediji objavili novico, da je papež Frančišek dovolil odprtje tajnega vatikanskega arhiva za obdobje med drugo svetovno vojno. V resnici namreč ne gre za nič kaj posebnega, saj so vatikanski arhivi precej bolj odprti javnosti kot slovenski. Res je, da se zelo lepo sliši izraz "vatikanski tajni arhivi", a pravi, dobesedno tajni arhivi so v resnici matični uradi vseh slovenskih mest.

70 let zaprti arhivi

Vatikan namreč redno odpira arhive posameznega pontifikata, ko preteče 70 let od smrti vsakega papeža, zato dovoljenje papeža Frančiška ni bilo nič kaj posebej novega. Sicer si predstavljam, da določenih dokumentov mogoče zgodovinarji nikoli ne bodo videli, saj to počno vse države. A vendar se česa podobnega, kot se je zgodilo v Sloveniji, da je v nekaj mesecih bila uničena velika večina arhivskega gradiva iz časa komunizma, ne bi privoščili nikjer. Kaj šele, da bi kaka demokratična država zoper uničevalce nacionalne dediščine ne sprožila kazenskega postopka. Slovenske novinarje, ki se zmrdujejo nad 70 leti čakanja na odprtje arhivov v Vatikanu, bi moralo biti sram, da množičnega uničevanja arhivskega gradiva v Sloveniji sploh niso opazili in še danes ne terjajo od države, da bi vsaj začela iskati uničevalce dediščine.

100 let zaprti arhivi

V Sloveniji smo še bolj papeški od papeža. V slovenskih škofijskih arhivih, denimo, matične knjige še bolj skrivajo, kot skriva svoje gradivo Vatikan. Imajo namreč pravilo, da noben podatek iz matične knjige, ki je mlajši od 100 let, javnosti ni dostopen. V Vatikanu in drugih zahodnih državah je ta meja 70 let. Za poročne in mrliške knjige je na zahodu meja še nižja. A ne v Sloveniji. V Sloveniji je tudi mrliška knjiga dostopna šele, ko doseže stotko. Slovenska pravila mi zato niso všeč, saj zgodovinarjem precej otežijo raziskovanje.

A to še ni vse. To sploh še ni vse. Poglejmo, kako z matičnimi knjigami ravna slovenska država. Precej matičnih knjig, ki so jih župnijam med drugo svetovno vojno ukradli nacistični okupatorji, nato pa obdržali še domači komunisti, tudi po toliko desetletjih še vedno niso vrnili lastnikom. Tudi demokratična Slovenija namreč mnogih knjig noče vrniti cerkvenim arhivom, ampak jih hrani v matičnih uradih upravnih enot. Na 60 različnih krajih so tako matičarji, ki si vsak malce po svoje razlagajo zakonodajo.

Večno zaprti arhivi

Tako so namesto, da bi za matične knjige veljal zakon o arhivih, za ukradeno gradivo uveljavili drugo zakonodajo, ki je veliko bolj stroga. Posebej ko gre za razvpito "varstvo osebnih podatkov". Zgodovinar matične knjige niti pogledati ne sme, to namesto njega opravi matičar. Da veliko matičarjev ne zna latinsko ali nemško, kaj šele brati nemško pisano gotico, pri tem sploh ni pomembno. A še večja težava je, da za vsak vpogled v matično knjigo, pa čeprav gre za poroko iz leta 1785, matičarji zahtevajo pravni interes. Iskanje prednikov, zgodovinska raziskava ali genetska raziskava ne spadajo pod kategorijo pravni interes. Zgodilo se mi je, da moja stranka ni mogla izvedeti kraja rojstva svojega dedka iz leta 1882. Ded se je namreč poročil leta 1915 in stranka je matični urad zaprosila za to informacijo. A podatek o rojstvu deda je tajen tudi za njegove potomce, če nimajo pravnega interesa. Kako je to mogoče, mi ni jasno. A v Sloveniji je očitno vse mogoče. Slovenski novinarji največjih medijev, ki pišejo o vatikanskih "tajnih" arhivih, resnično TAJNIH slovenskih arhivov, kajpada, sploh ne opazijo.

Kratke

Razstava v Mirnu

V Turistično informativnem centru (TIC) na mejnem prehodu v Mirnu bo **9. marca ob 18. uri** odprtje umetniške razstave Epigeneza. Razstava bo na ogled do 9. aprila, ob petkih, sobotah in nedeljah, od 15. do 19. ure.

Tržnica v Renčah

V marcu Društvo KUL-TU-RA Renče in KS Renče organizirata Tržnico pod platanami v soboto, **9. marca 2019, ob 8.30**. Na stojnicah bodo sodelovali: Čebelarstvo Furlani, Čebelarstvo Miran Cipot, Čebelarstvo Zdenko Kerševan, Društvo upokojencev Renče, Erika Nemec - pletene kape BY E, Kozjereja in sirarstvo Nevo Pregelj, Krajevni odbor Rdečega križa Renče, Kvačkan nakit Mili - Adrijana Černic Lazić, Mandale DIVINA, Masaže - Helena Simčič, Nakit - Tadeja Pecman, Potujoča ribarnica Arčon, Pupe s Krasa - Tadeja Rodman, Sivkin dotik - naravna kozmetika, Suha roba - Janez Trhljen, Tako lepo - Dejan Jež s. p., Varstveno delovni center Nova Gorica, Vina Guštin in Vrtnarstvo Marvin. Vabljeni!

Katja Ferletič

STARE JEDI V NOVIH LONCIH (29)

Pust se pri nas uradno konča na pepelnično sredo. V Doberdobu na zadnji pustni dan priredijo pogreb strica Lovreta, slamnate lutke, oblečene v staro obleko in postavljene v leseno krsto. Nekoč je Lovre ležal "na parah" v osmici do popoldneva, ko so ga končno dvignili in nesli po vasi v žalostnem pogrebnem sprevodu. Za "mrtvim pustom" so hodili tudi "duhovnik", ki je z vinom škropil po ljudeh, "boter", "vdova", ki je jokala in se večkrat onesvestila, visoki pustni svečeniki in Lovretovi sorodniki ter prijatelji. Potem ko so mrtveca stehtali in prebrali njegovo oporoko, po branju litanij in obupanem joku, so ga končno zažgali, z njim je na grmadi zgorelo vse zlo preteklega leta in pust se je uradno končal. Zvečer so pogrebci skupaj pojedli, kar je na "briški" ostalo od pustnega nabiranja, dekleta pa so nekoč morala na pepelnično sredo ostati doma.

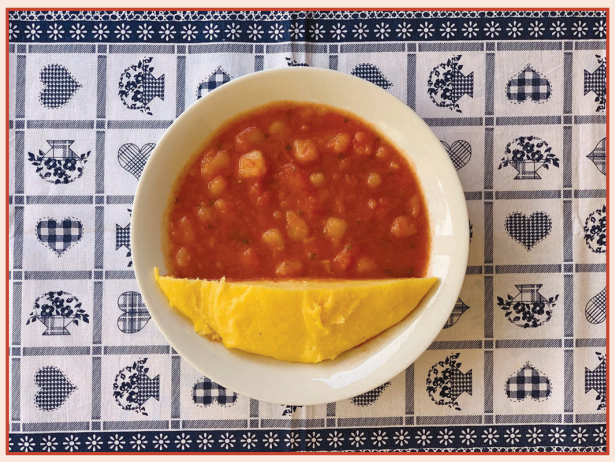

Pustne dni so nekoč praznovali z dobrimi, obilnimi, cvrtimi jedmi - za pust morajo biti siti vsi: človek, živina in duhovi. Najbolj znane sladkarije so pustni krofi, pri nas pa so cvrli še "štraube, miške, fritule ali kroštole". Kar je krofov ostalo, so jih ponekod na podstrešju posušili in po štiridesetdnevnem postu so bili dobri za v belo kavo, saj po pustnem prenajedanju pride vedno čas za post, ki se začne na pepelnično sredo – pepelnico, praznikom v katoliškem koledarju 46 dni pred Veliko nočjo. Bistvena značilnost pepelnice je obred pepeljenja - posipanja s pepelom. Pri tem obredu duhovnik vernikom na čelo s pepelom nariše znamenje križa v spomin na minljivost življenja na zemlji. V postnem času bi se verniki morali odreči grehu in se pripraviti, da s Kristusom vstanemo k novemu življenju. Pepelnična sreda in veliki petek sta dneva strogega posta. Postno čiščenje, uživanje lahke hrane, poznajo vse kulture, tudi najstarejše. Ljudje so bili nekoč v tem času, med pripravo na praznovanje Kristusovega vstajenja, zelo strogi sami s sabo, niso se le vzdrževali pri jedi in pijači, ampak tudi pri praznovanjih in izražanju veselih čustev. Takrat se ni smelo plesati in ni bilo nobene glasbe, ljudje so se izogibali vsem slabim navadam, kot je bilo prekomerno uživanje alkohola in tudi kajenje. Niso se smeli poročati, saj se kaj takega za kristjana ne spodobi – starejši so pravili, da se v postnem času ženijo le vrabci in mačke. Če so po naključju na vasi fantje kaj zapeli ali zavriskali, to starejšim ni bilo po volji, tudi plesanje je bilo strogo prepovedano. Vsaj do polovice 19. stoletja je bil postni čas obdobje intenzivne duhovnosti, postili so se strogo. Med postom so se po naši tradiciji izogibali mesu, tudi jedi niso smeli zabeliti z mastjo - samo bolnim ali porodnicam je bilo dovoljeno uživati ribe, "štokviž", "župo požgano" in preproste, lahke golaže brez mesa, kot je bila pri nas npr. zelo preprosta jed s simpatičnim imenom - "toč di šimja". Postna hrana je bila še do pred nekaj leti prav taka, brez mesa, tudi brez ocvirkov, masti, klobas, salam in slanine, vendar z ribami.

Stric Lovre

Zadnja leta je cerkvena oblast post prilagodila novejšim človeškim navadam in zaradi korenito spremenjenih življenjskih razmer so danes postna pravila zelo omiljena. Post vsekakor pomeni zdravljenje duše in telesa, zajema celega človeka, ki se ne posti le pri hrani, ampak si prizadeva za dobrodelnost, pravičnost, ljubezen, polnost življenja. Vseeno pa se skušajmo vzdržati sladkarij, mesa ob petkih, morda od kave ali kajenja, lahko pa tudi televizije, računalnika. Namesto tega lahko več časa namenimo stikom z bližnjimi, pomoči drugim, posebni skrbi za koga v bližini, ki je ostarel, bolan, osamljen, reven ipd. Postni čas je čas pokore, v tem obdobju pa lahko poskusimo pripraviti jed po hitrem in preprostem receptu naših non: to je "toč di šimja", za konec pa si lahko privoščimo priboljšek, sladke "šnite".

"TOČ DI ŠIMJA"

Sestavine:

2 žlici olivnega olja, polovica čebule, 2 velika krompirja, sol, poper, približno 125 ml paradižnikove mezge, sesekljan peteršilj.

Priprava:

Na dveh žlicah olivnega olja porumenimo pol čebule ali eno šalotko. Damo žlico vode in dva velika krompirja, zrezana na kocke, dodamo še sol in poper ter toliko vode, da bo krompir pokrit. Kuhamo pokrito na nizkem ognju. Ko je krompir skoraj kuhan, dodamo paradižnikovo mezgo in še malo pokuhamo. Na koncu dodamo malo sesekljanega peteršilja (none so rade pravile: "S peteršiljem je bolj prtično"!) in serviramo s kruhom ali polento. Bog žegnaj!

NOVI GLAS

ODGOVORNI UREDNIK Jurij Paljk, e-mail **paljk@noviglas.eu**
Izdajatelj Zadruga Goriška Mohorjeva - **Predsednica** Franka Žgavec
Registriran na sodišču v Gorici 28.1.1949 pod zaporedno številko 5 - št. ROC 3385
Uredništvo v Gorici: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 550330, faks 0481 548808, e-mail **gorica@noviglas.eu**
Uredništvo v Trstu: Ulica Donizetti 3, 34133 Trst, tel. 040 365473, faks 040 775419, e-mail **trst@noviglas.eu**
Uprava: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 533177, faks 0481 548276, e-mail **zadruga.gm@gmail.com**
www.noviglas.eu
TISK: Centro Stampa delle Venezie Soc. Coop. a.r.l., Via Austria, 19/B - 35129 Padova PD, tel. 049 8700713 - faks 049 8073868; e-mail cdascv@libero.it
LETNA NAROČNINA: Italija 50 evrov, Slovenija 50 evrov, inozemstvo 100 evrov - **Poštni tekoči račun** 10647493
PODPORNA LETNA NAROČNINA: 100 evrov
Bančni podatki: IBAN: IT 61 H 0892812400013000730643, **SWIFT** ali **BIC koda**: CCRTIT2TV00
naslovljen na: Zadruga Goriška Mohorjeva - P.zza Vittoria/Travnik 25 – 34170 GORICA.
OGLAŠEVANJE: tel. št. 0039 0481 533177 – e-mail gorica@noviglas.eu
Jamčenje zasebnih podatkov: v smislu zakonskega odloka št. 196/03 (varstvo osebnih podatkov) jamčimo največjo zasebnost in tajnost za osebne podatke, ki so jih bralci posredovali Novemu glasu. Bralci lahko brezplačno zaprosijo za spremembo ali izbris podatkov, ki jih zadevajo, kakor tudi izrazijo svoje nasprotovanje rabi le-teh.
Novi glas je član Združenja periodičnega tiska v Italiji **USPI** in Zveze katoliških tednikov v Italiji **FISC**
Izdajanje našega tednika Novi glas podpira tudi Urad Vlade Republike Slovenije za Slovencev v zamejstvu in po svetu
Tednik Novi glas prejema neposredni državni prispevek v skladu z zakonom 7.8.1990 št. 250
Novi glas prejema javna sredstva za medije.
Novi glas je kot član združenja FISC tudi v inštitutu IAP (Istituto dell'Autodisciplina Pubblicitaria) in spoštuje njegov kodeks
To številko smo poslali v tisk v torek, 5. marca 2019, ob 13. uri

Četrta številka mladinske revije Galeb v š. l. 2018/19

Poučno 2019!

Mnogo lepega in poučnega želi Galeb svojim bralcem ob začetku novega leta. Na naslovnici njegove decembrske številke je belobradi sv. Miklavž, okoli njega pa so darila, bonbončki... Narisala ga je Lisa Emili, tretješolka OŠ Josip Jurčič, Devin. Medved in miška iz stripa Majde Koren in Bojana Jurca sta šla do Finske, da bi našla Božička. Ravno se je pripravljal na pot, da bi raznašal darila, pa je s sabo vzel še njiju. Bralci ob zapisu izvejo marsikaj o Finski in Fincih ter tudi lahko izpolnijo priložene naloge. Tudi v *Vaji za koncentracijo*, ki sta jo pripravili Ester Derganc in Chiara Sepin, je protagonist Božiček, ki mora najti pot do sani oz. jelenčka, ki ga čaka na drugem koncu strani. Ali se skrivajo za Miklavževim plaščem rogati peklenščki, bodo tisti, ki imajo radi malce strašljive zgodbe, izvedeli v tokratnem nadaljevanju povesti Helene Jovanovič, *Hitro spat, da ne pride sova sanjača.* V živo rdeče, peklenske barve je vse obarval Štefan Turk. Črn dimnikar, ki nosi srečo, in beli strahec ter še marsikaj drugega so na pobarvanki Anke Kočevar, namenjeni malim bralcem, ki morajo ugotoviti, kaj je črno in kaj belo. Kakšna pa je razlika med hoteli, gorskimi kočami in prikolicami, bralci spoznajo med branjem *Zgodb o bivališčih*, ki tokrat nosijo podnaslov *Počitniška bivališča*. Piše Maša Ogrizek, ilustracije pa prispeva Tanja Komadina. Kaj vse je lahko v shrambi, bo bralcem razkrila radovedna Marija, ki se klati po babičini hiši in tako bralcem predstavlja razne sobe, ki sestavljajo stanovanje oz. hišo. Avtorica in ilustratorka teh zapisov, ki spadajo v Bralno značko, je Erika Cunja. Življenje miši, ki se sporazumevajo z ultrazvočnim civilizacijo, je pod drobnogledom Marjete Zorec, ki je tem glodalcem namenila štiri strani. Kot vselej natančno jih je upodobila spretna roka Katerine Kalc. Pisani *Dejnozaverčki* ***(na sliki).*** Mihe Ha se veselijo cvetja, ki je vzklilo po dežju. V zgodbi *Bratranec Šastkopo na obisku* Pošastek in Šastkopo rešita Braneta iz jame, v katero je telebnil, ko je padel s kolesa. Tako je tudi on spoznal, da sta ta dva čudna "stvora" prav prijazna. Dunja Jogan je prizor ilustrirala v značilnem likovnem slogu. Kako neumno in brezplodno je bilo sanjarjenje siromaka, ki je v svoji podrtiji imel le slamnjačo in lonec, pripoveduje Klarisa M. Jovanović ob ilustracijah Štefana Turka. Kot vedno je zgodbi priložila recept, in sicer za mlečni riž na indijski način. Darinka Kobal in Ivana Soban se ukvarjata s sopomenkami v rubriki *Soimenjaki*. Tokrat opisujeta in z vprašanji, ki seveda terjajo odgovor, predstavljata *tajnika, afriško ptico ujedo* in *uradnika.*

Da je Ljubljana v decembru še bolj očarljiva kot druge mesece in zato še bolj vredna ogleda, poudarjata v svoji rubriki --- *Po slovensko* --- Matejka Grgič in Chiara Sepin, ki sta si za bralce, posebno tiste, ki niso tako vešči slovenskega jezika, domislili marsikatero primerno vajo.

Tudi decembrska številka Galeba prinaša nekaj rimane besede. Jure Jakob in Anja Jerčič Jakob v stihih opisujeta tovornjak, ki *"utrujen, komaj pri zavesti, / prisopiha po tržaški cesti". Snežinke potepinke* je naslov pesmice Majde Artač Sturman, ki je pisana z velikimi črkami, da bodo ob branju stihov uživali tudi prvošolčki. Prav tako je tiskana tudi pesmica Milana Petka Levokova *Vesoljski jazbečar*, ki je specialist za luknje, tudi vesoljske. Prvo pesmico je ilustrirala Živa Pahor in podarila z njo prikupen zimski prizorček, drugo pa Chiara Sepin, ki je ustvarila pravo vesoljsko ozračje. O rumeni barvi, barvi topline, optimizma, koncentracije, odprtosti, veselja... piše Jasna Merku' v rubriki *Energija barv.*

V Galebovi rubriki *Naši šolarji pišejo in rišejo* so risbice z božično vsebino učencev OŠ Josip Jurčič iz Devina, vesoljskimi motivi petošolcev OŠ F. Milčinski s Katinare in velika fotografija četrtošolcev OŠ France Bevk z Opčin, ki so izdelali sumerske zigurate iz kartonastih škatel in vreč za kruh ter prikazali klinopis na glinenih ploščicah. Čestitke!

IK

Erika Brajnik

NATUROPATSKI NASVETI (234)

Navadni netresk

Netresk, sempervivum tectorum, je zimzelena rastlina, ki raste do 2.000 metrov nadmorske višine. Netresk je zelo trpežna rastlina, ki za rast potrebuje malo zemje, zato raste tudi med skalovjem, ob cestah, med ruševinami itd. Nekoč so verjeli, da netresk obvaruje hišo pred strelami, zato so ga radi sadili ob hišo in v vrtove. Netresk je tudi zdravilna rastlina; uporabljamo svežega, sok, iztisnjen iz mesnate rastline, lahko namažemo po koži, ki je razpokana, kjer so zatrdline, saj jih odpravlja. Poleg tega netresk odpravlja tudi bolečino pri opeklini. Vse to seveda ob blagih težavah. Sveži sok netreska lahko razmažemo po hemoroidih, ranah, žuželčjih pikih, suhi koži, predvsem pa odpravlja otiščance na nogah. Zdravilna moč netreska je pri nas poznana iz obdobja srednjega veka.

Da odpravimo otiščanec in kurje oko na nogi, stisnemo sveži sok iz lista netreska, ga pokapamo na gazo, gazo položimo na otiščanec ali kurje oko, povijemo s prozorno folijo za živila, obujemo nogavico in držimo obkladek na sebi celo noč. Ko netresk mažemo po koži, lahko naredimo iz soka tudi emulzijo, to pomeni, da ga pomežamo z oljčnim oljem in potem vtiramo v kožo, ko je suha, razpokana ali poškodovana. Še vedno pa je netresk pri nas najbolj znan za odpravljanje bolečin ušes. Ko otroka ali odraslega bolijo ušesa, kapnemo sveži sok netreska v uho in bolečina bo takoj popustila. V uho sveži sok netreska kapamo tudi, če iz ušesa izločamo veliko masla, saj bo ta pomagal zmehčati maslo, da se bo uho sčistilo, hkrati pa bo uho okrepil, da ne bo sekrecija več tako močna.

Kot že povedano, uporabljamo sveži sok netreska: zelo enostavno in zelo učinkovito!

Iščimo zdravje!

www.saeka.si

Sreča je menda le trenutek

Helikopter

Obstajajo taki dnevi, ko misliš, da je življenje samo sončna, pisana planjava. Brez večjih vzpetin in prepadov. Samo sonce in modrina neba, nič drugega. To so tisti redki trenutki, ko se ti zdi, da imaš vse. Ne govorim o denarju, tega potrebujemo toliko, da lahko dostojno živimo, kar je več, je luksuz. Govorim o prijateljih, zdravju, veselju nad življenjem. O sreči, da lahko svobodno zadihamo s polnimi pljuči. O drobcenih užitkih, miru in jasnini v očeh. Trenutki, ko pomisliš, kako je lepo. Živeti namreč. Taki trenutki so redki, a obstajajo. Takrat je svet zares lep.

Tak dan je bil zadnjič, ko sem uživala v avstrijskih gorah. Vreme je bilo kot po naročilu, ko sem se brezskrbno zapeljala na pogorje Gerlintzer, Osojščica za naše brate na avstrijskem Koroškem. Sreča je hotela, da je bil celo avtomat za plačevanje cestnine pokvarjen, tako da je bila tokrat vožnja pod vrh, ki je visok nekaj manj kot 2000 metrov, čisto zastonj. Na zgornjem parkirišču popolno brezvetrje, in čeprav je šele začetek februarja, take temperature, da si se lahko odpravil na pot v samih kratkih rokavih. Sneg, ki je še tako trden, da hoja ni naporna, se počasi topi, ptičje petje in prekipevajoča narava oznanjata, da bo zime v kratkem konec. Veselo korakam po steptanih stezah proti prvi planinski koči, v kateri vem, da bom našla odličen čaj in domačo torto, ki nosi ime po gori, kjer se nahajamo. Samo pičlih dvajset minut je do zavetišča. Terasa, ki gleda na Osojsko jezero in smučarske proge, je že skoraj popolnoma natrpana, a vendar najdem prosto mizo. Slečem se, da bi ujela čim več sončnih žarkov. Vitamina D namreč ob koncu zime že vsem zmanjkuje, sončenje v gorah pa je v tem letnem času najbolj učinkovito.

Krasno, pomislim in se veselim življenja, kljub občutku, da dnevi neizprosno hitijo, polzijo mimo mene. Ko zaprem oči in srkam toplino na licih in koži, sem še vedno ujeta v modrino brez konca, v naročju naših zasneženih Julijcev, najlepših gora, kar jih poznam. Mojih gora, pravzaprav, saj sem jih prehodila po dolgem in počez. Skoraj že dremljem, ujeta med sonce in nebo, ko me predrami glasen ropot helikopterja. Čisto zraven nas leti, počasi se v zraku obrača in spušča tja na konec smučarske proge. Pogledam in vidim, da sedežnica miruje, smučarji stojijo v gruči in čakajo, nihče se ne spušča po progi. Iz helikopterja izstopita moška z nosili in hitita na kraj, kjer je zbrana večja množica. Na terasi pred planinsko kočo vlada tišina. Kot bi umolknili tudi sonce in ptice. Vse naokoli je mir, ki je ugasil veselje sončnega, prekipevajočega dne v gorah. Nekdo je padel, kaže, da gre za hujšo poškodbo, pove natakarica, ko jo nemo, vprašujoče pogledam. Vsi zremo na kraj, kjer se helikopter počasi dviguje z ranjencem na krovu. Vem, da mu vsi želijo srečo, da se vsi sprašujejo, kako mu je, ko v bolečinah čaka, da ga prepeljejo na najbližjo urgenco. Zanj je sanjskega dne konec. Vsi upamo, da ne gre za najhujše. Helikopter počasi izginja na obzorju, menda se nekje za Osojščico že spušča v Beljak, v bolnišnico. Gore so enako prelestne kot pred nekaj minutami, nebo je enako modro, slutnja pomladi ravno tako nepremagljiva kot zjutraj, ko je proga pokala od veselja. A vendar mi ropot helikopterja odzvanja v ušesih. Mislim na smučarja, ki se je spuščal, ujet v lepoto, ki jo uživam tudi sama. Morda je ravno tako kot jaz razmišljal o tistih ternutkih življenja, ko si ničesar ne želiš, a se ti vendarle zdi, da imaš vse. Srečo namreč. Tisto drobceno srečo, ki je dovolj, da podariš nasmeh svetu in ljudem.

A sreča je minljiva, sem prebrala nekje, ko sem bila še čisto mlada. Minljiva in krhka. Sreča je menda le trenutek. Tu smo zato, da jo

iščemo, da se prebijamo do nje. S težavo največkrat, včasih celo z bolečino. Sreča je namreč le utrinek, ki ga je težko ujeti. Lahko nam uide, lahko ga sploh ne vidimo, ko gre mimo nas. In kolikokrat se potem zasliši ropot helikopterja. Trenutka ni več. Spet je trpljenje. In hrepenenje. Ni mi več lepo na soncu, želim si naprej. Pomislim na vse tiste, ki jih je že odpeljal helikopter ali ga celo niso dočakali. Za nekatere namreč helikopter pride prepozno. Za mojo mamo, denimo, ki je dolge minute čakala na rešilni avtomobil, ko jo je doma prizadel infarkt. Ali za planinca, ki mu je ravno v teh dneh spodrsnilo na zaledenelem grebenu in je zdrsnil v globino. Helikopter mu ni mogel več pomagati. Pa čeprav je šlo le za trenutek nepazljivosti.

Trenutek. A trenutki so tisti, ki vse spremenijo.

Grem po snegu. Koraki so ujeti v sonce. Nebo je modro, blešči se v očeh. Lepo. Krasno. Prelestno. Minljivo. Kako je vse minljivo. Sreča, ki te napolni, nemir, ki utripa v srcu, nevzdržno veselje, ki kipi. Radost, od katere bi vpil, vriskal, pel. Kdo ne pozna tistih trenutkov, ko se ne moreš umiriti, ko si prepoln vsega. Sreče. Ljudi. Petja. A so samo trenutki. Minejo. Prehitro. Neizbežno. Boleče. In si spet tu, sredi hrepenenja, sanj, iskanja, tavanja, bolečine. Življenje. Najlepša uganka. Najhujša bolest.

Uživaj, si rečem. Pojdi. Ne oklevaj. Nikoli. Dokler ni ovir, spusti se po strmini. Strah je v življenju odveč. Trenutke je treba ujeti. Dokler je nebo modro, dokler so gore polne sonca. Dokler ne utihne veselje in ne zaslišiš helikopterja. Tedaj je morda za vse prepozno. Za vedno prepozno.

Ljudje se spet spuščajo po progi. Spet je sonce. Spet so vsi veseli. Ljudje imamo to srečo, da lahko pozabimo. Da lahko ohranimo v spominu le, kar je najlepšega. Ljudje imamo to srečo, da prebolimo. Drugače bi nas strla bolečina. Drugače bi se ne spuščali po progi. Drzno. Hitro. Brez zaviranja. Drugače bi ne hiteli soncu naproti, polni nemira, polni sanj. Polni tistega prelepega občutka, ki boli, ki skeli in je hkrati poln božanske lepote. Polni hrepenenja.

Suzi Pertot

Pogled na naša zelena igrišča

Šest od enajstih nogometnih ekip tvega izpad

Pri številnih naših nogometnih društvih je spričo rezultatov članske ekipe v zadnjem času zazvonil alarmni zvonec. Najboljše novice s scene amaterskih prvenstev pravzaprav prihajajo iz elitne lige, najvišjega deželnega tekmovanja. Juventina se je utrdila v zlati sredini in koraka mirnemu obstanku naproti, na zeleno vejo pa počasi prihaja tudi Kras, ki si je v soboto, 23. februarja, privoščil celo skalp vodilnega in do pokrajinskega derbija še neporaženega San Luigija, ta je z eno nogo skorajda že v D ligi. Štandrežci, najboljša slovenska ekipa v Italiji v letu 2018, zmagujejo, ko je potrebno, želijo pa si predvsem, da bi jim spomladi ne bilo treba trepetati, kar je za novinca v ligi najbolj pomembno. V Repnu pa lahko po tihem še upajo v rešitev brez play-outa, kar bi bilo sijajno, dobro pa bo tudi, če bodo kategorijo ohranili preko dodatnih tekem za obstanek (tako kot lani).

Derbi Zarja - Vesna 17. 11. 2018

V promocijski ligi je Primorje precej upočasnilo korak pri vrhu, Sesljan/Sistiana je še v boju za play-off, Mladost pa se na vse kriplje in nadvse pogumno bori pred izpadom. V prvi amaterski ligi sta v hudi krizi pri dnu Primorec in Vesna, ki tvega tretje zaporedno nazadovanje. Iz tekme v tekmo bolje pa igra Zarja. V drugi kategoriji se poglabljajo težave Brega in Gaje, ki ju čaka izjemno strma pot do obstanka, Sovodnje pa se spogledujejo z zgornjim delom razpredelnice. Od enajsterice zamejskih enajsteric resnici na ljubo v tem trenutku resno tvega izpad kar šest postav, kar je več kot polovica.

Zlasti v najnižjih ligah (Primorec, Vesna, Breg in Gaja) klavrne rezultate spremlja tudi očitno malodušje, ki je sad težav deloma v slačilnici, pa tudi globljih problematik v klubih, kjer je skupni imenovalec menda preobremenjenost maloštevilnih športnih delavcev. Svoje pa zahteva tudi finančni vidik. Nekateri so zaradi takega stanja spet postavili v javnost vprašanje racionalizacije sredstev in človeških virov preko morebitnega združevanja ekip ali celo društev. Zadeva pa ni tako enostavna, saj je v igri tudi ne več samo po sebi umevno upravljanje občinskih športnih centrov (glej Primorec v Trebčah, katerega razmere je lepo predstavil Primorski dnevnik), za katere so v vaseh domačini dali srce in dušo, ob okrnjenem delovanju klubov pa bi jih naša skupnost lahko kar čez noč izgubila.

HC

GORICA Razstava učencev večstopenjske šole v sinagogi

Mladi nas učijo zaupati v prihodnost

Ob letošnjem dnevu spomina so učenci otroških vrtcev Kekec iz Števerjana, Pika Nogavička iz Štandreža, Pikapolonica iz Pevme, Ringaraja iz ul. Brolo v Gorici, Sonček iz ul. Fabiani v Gorici in Mavrica iz Bračana ter osnovnih šol Oton Župančič (Gorica), Fran Erjavec (Štandrež), Alojz Gradnik (Števerjan), Josip Abram (Pevma) in Ludvik Zorzut (Bračan) s svojimi likovnimi izdelki pod mentorstvom učiteljev skrbno pripravili razstavo v goriški sinagogi, ki je bila na ogled vse do prejšnjega petka. Dne 1. marca popoldne so se številni zbrali v judovskem templju v ul. Ascoli ob sklepnem dogodku, ki je bil hkrati ganljiv, prisrčen in slovesen.

Ravnateljica večstopenjske šole s slovenskim učnim jezikom v Gorici Elisabetta Kovic je v svojem nagovoru med drugim poudarila, da so otroci radovedni, da pričakujejo odgovore na svoja vprašanja ter da so sposobni v sebi predelati tudi globoka občutja. Zato so prefektu ponudili zamisel o razstavi, da bi odraslim pokazali, česa so otroci sposobni. Pri tem jih je podprlo združenje Prijatelji Izraela. Likovni izdelki, ki prikazujejo grozne trenutke, ki so jih judovski otroci doživljali v koncentracijskih taboriščih, so sad pogovorov med učitelji, pričami in otroki. Vse navzoče je ravnateljica povabila, naj si risbe ogledajo, kot priporoča Mali princ: ne samo z očmi, temveč predvsem s srcem. Risbe predstavljajo žalost, strah in tesnobo, obenem pa upanje in zaupanje v prihodnost, saj so mladi sposobni za oblaki uvideti sonce. Ponosno je zato pohvalila učence in učitelje, ki so s prizadevnim delom pokazali, kaj zmore naša šola. Pri projektu je sodelovala tudi srednja šola, in sicer z laboratorijskim delom, ki ga je vodila Erika Mažgon, in z glasbeno delavnico pod vodstvom prof. Nede Sancin ter s temeljnim sodelovanjem profesorjev Marte Lombardi in Jurija Klanjščka.

Zbor srednje šole Ivan Trinko (na sliki zgoraj) je na slavju v sinagogi predstavil pesmi Gam gam in Shalom, ki ju je pripravil za dan spomina, učenca Mose' Komjanc in Lapo Farolfi (na spodnji sliki ob ravnateljici) pa sta občuteno zrecitirala spev Itzhaka Katzenelsona o pokolu judovskega ljudstva.

Nato so si otroci skupno z drugimi navzočimi v muzeju v pritličju, ki prikazuje zgodovino judovstva na Goriškem skozi stoletja in ki ga upravlja združenje Prijatelji Izraela, lahko še enkrat ogledali svoje umetnine.

GORICA KCLB / ZSKP / Iskrivi smeh na ustih vseh

Privlačna otroška igrica in komedijski ljubezenski zapleti

Letošnji, 21. niz ljubiteljskih gledaliških predstav *Iskrivi smeh na ustih vseh*, ki ga prirejata Kulturni center Lojze Bratuž in Zveza slovenske katoliške prosvete iz Gorice, se je živahno začel **v torek, 26. februarja**, ko so na oder ob koračnici *Naša četica koraka* razigrano prikorakali učenci - mali igralci Otroške gledališke skupine SKD Hrast iz Doberdoba. Na odru je zavelo radostno ozračje, ko so Alen Devetak, Greta Devetak, Giorgia Facchini, Maša Ferfolja, Metka Ferletič, Maile Gorjan, Max Gregori, Martin Milanese, Sara Pizzo, Erin Tomsic, Gaia Zampar, v vlogah učencev (učiteljica je bila Ema Colja), v plesnih gibih prikazali, kako neradi hodijo v šolo. V glasbi jim je to živahno pritrjeval Adi Smolar. Mali doberdobski gledališki navdušenci so v režiji Chiare Buzzechesse prikazali pravljico *Rdeča kapica v deželi branja*, ki jo je z ljubeznijo do otrok stkala Lučka Susič. Protagonistka je Rdeča kapica, ki je branje ne privlačuje bog ve kaj, a vseeno bi rada dobila bralno značko. Zato se odloči, da bo obiskala deželo branja. Veverička Čopka in Čipka (Vesna Lakovič in Mila Gergolet) ter lovec (Alberto Mania') ji voščijo srečno pot. Na svojem pustolovskem potovanju Rdeča kapica, ki jo je kot temperamentno deklico sproščeno odigrala Giulia Zampar, zaide v različne pravljice, kjer sreča znane junake: Sneguljčico (Soraja Tosolini), Alico (Sabrina Gergolet), Belega zajca (Ema Colja), Ostržka (Nicolas Tomsic), dva oslička (Dana Gergolet, Desiree' Bomarzi), ki jo vabita, naj gre z njima v deželo igrač, Vilo plavolasko (Noemi Trani), Zvončico (Martina Bagon), kapitana Kljuko (Desiree' Leghissa), Wendy (Soraja Tosolini), Kekca (Liam Gorjan), Mojco (Adelaide Pozzar), Murija (David Bertoli), Velikega mačka (Alberto Mania'). Vsak izmed njih deklici nekaj razkrije in tako se v njej vzbudi radovednost do branja. Živahno in tekoče uprizorjena igrica je razveselila male in velike gledalce. Privlačna je bila tudi njena odrska podoba. Za lepo scenografijo, pritlikave borčke in velik, poslikan scenski element, ki je stilizirano nakazoval pot Rdeče kapice do dežele branja, in za glasbo, ki je uokvirjala posamezne pravljice, so poskrbeli Elena Bidini, Andrej Černic, Matej Ferfoglia, Jurij Lavrenčič, Cristian Lavrenčič in Claudio Peric. Skrbno izdelani kostumi pisanih barv, ob katerih so gledalci takoj spoznali, za katero pravljico gre (zelo lep, bleščeče rdeč kostum Rdeče kapice), so delo Marie Vizintin. Otroke so poleg že omenjene režiserke Bruzzechesse pripravile Evelin Černic, Giulia Černic, Janina Marušič in Mojca Marušič. Privlačen pravljični splet je spravil gledalce v dobro voljo, tako da so rosno mladim izvajalcem prisrčno zaploskali.

Igrici je sledilo podeljevanje priznanj *Mladi oder*, ki ga že dolgo vrsto let razpisujeta Zveza slovenske katoliške prosvete iz Gorice in Slovenska prosveta iz Trsta, da bi še dodatno spodbudila gledališko ustvarjanje v naših društvih. V dvorani je sedel tudi predsednik Slovenske prosvete Marij Maver. Ob napovedovanju mlade Eme Terpin so iz rok predsednice Kulturnega centra Lojze Bratuž, Franke Žgavec, in predsednice Zveze slovenske katoliške prosvete, France Padovan, priznanja prejeli: za kategorijo dramske skupine: dramski odsek PD Štandrež za predstavo *Čaj za dve* Toneta Partljiča v režiji Jožeta Hrovata; za kategorijo Mladinske skupine: Dramska družina SKPD F. B. Sedej iz Števerjana, Mladinska dramska skupina M+ za predstavo *Baron sedi na veji*, ki jo je po literarni predlogi romana Itala Calvina *Baron na drevesu* priredila in zrežirala Patrizia Jurinčič Finžgar. Za razveseljivo najbolj številno kategorijo, otroške skupine, so priznanje prejele: Skupnost družin Sončnica Gorica, Otroška gledališka skupina O'Klapica za igrico Jerneja Mlinariča *Ali ste pisali sv. Miklavžu?* , mentorstvo in režija Sanja Vogrič, Katja Terčič, Kea Vogrič; Otroška skupina KD Sabotin – Štmaver za izvirno igrico *Nora šola* Eve Devinar, ki je z Barbaro Devinar poskrbela tudi za režijo; Otroška dramska skupina SKPD F. B. Sedej Števerjan za izvirno igrico Nike Cotič *Konec dober, vse dobro*, v režiji Ilarie Bergnach; PD Vrh Sv. Mihaela – Otroški pevski zbor Etko Mužetko za igrico *Etko Mužetko*, ki jo je po ljudski vrhovski pravljici za oder priredila Nika Cotič, zrežirala pa Karen Ulian, in za igrico *Glej, zvezda repatica* iste avtorice in v isti režiji; priznanja je bila seveda deležna tudi zelo številna Otroška gledališka skupina SKD Hrast, Doberdob za igrico Lučke Susič *Rdeča kapica v deželi branja* v režiji Chiare Bruzzechesse. Prejeto priznanje naj bo predvsem otrokom v spodbudo za nadaljnje spogledovanje z odrom.

Nagrajenci natečaja Mladi oder s predsednicama Franko Žgavec in Franco Padovan (foto DP)

Pred nagrajevanjem je Giulia Černic, predsednica Dekliške vokalne skupine Bodeča Neža, povedala nekaj misli o pomenu gledališča, ki v otroku krepi samozavest. Pomaga mu namreč premagati strah in bojazen, ki nastopita ob prvem odrskem stiku. Otrok namreč občuti gledališče kot nadgradnjo igre, ki mu je vsakdanja spremljevalka. Prvi stik z odrom je za vsakogar težak, a vaja dela mojstra! Strah in negotovost se spremenita v veliko veselje ob dobro odigranem nastopu. Igra širi v otroku radovednost in mu omogoči, da se vživi v različne like, tudi v take, ki so od njega povsem različni. Otroci so navadno ponosni na svoje vloge, je dejala Giulia. Na vajah tekmujejo, kdo bo najlepši, kdo bo imel najlepši kostum... Vloga mentorjev je, da otrokom povejo, kako je vsak izmed njih pomemben za uspeh. Tudi sporočilo, ki ga nosi vsaka igrica, otroci takoj razumejo in usvojijo. Z gledališko dejavnostjo se veliko naučijo, tudi zaradi zadovoljstva, ki ga nudi igra. Z vsake vaje kaj dobrega "odnesejo".

V petek, 1. marca 2019, se je smeh zaiskril na odraslih obrazih (škoda, da jih ni bilo več, isti dan je bilo tradicionalno pustovanje v Sovodnjah ob Soči!). Uigrani štandreški komedijanti dramskega odseka PD Štandrež so uprizorili celovečerno predstavo, zadnjo produkcijo v 54. sezoni neprekinjenega delovanja, *Bosa v parku* (1963) ameriškega avtorja Neila Simona (1927-2018). Slogovno bolj tradicionalno režijo je podpisal Janez Starina. Z odra je zasijala ljubezen mladega parčka, ki se je prenaglo odločil za poroko. Po šestdnevnem vročem ljubljenju v hotelski sobi ju najdemo v majhnem stanovanju v petnadstropni hiši z mansardo. V njej bivajo različni čudni tipi, ki niso ravno po godu Paulu. On je mlad obetaven odvetnik. Njegova mlada ženkica Corie je razigrana in navdušena nad vsem. Ko se vname med njima prepir za prazen nič, se ona kar želi ločiti. A kaj kmalu spozna, da bi storila s tem usodno napako. Spozna namreč, da ji je mož Paul všeč prav zato, ker je tak, kakršen je: resen, spoštljiv in jo ščiti pred vsem. Kot vse dobre komedije se tudi ta konča srečno: spoznata namreč, da ne moreta živeti drug brez drugega. Igralci so predstavo ponovili že kar nekajkrat. Tokrat si jo je ogledala tudi selektorica regijskega srečanja ljubiteljskih gledaliških skupin Tjaša Črnic, ki sestavlja program regijskih Linhartovih srečanj. Izbrane predstave si nato ogleda državni selektor, ki sestavi program državnega Linhartovega srečanja, ki bo letos med 26. in 28. septembrom v Postojni.

Zahteven komedijski tekst, ki sloni na temeljiti obdelavi likov, nastavlja ogledalo tudi nam. Z raznimi duhovitimi utrinki so komedijsko nit razvijali Mojca Dolinšek (Corie Bratter), ki je s svojim živahnim nastopom dajala ritem predstavi, Matej Klanjšček (Paul Bratter), ki je znal prepričljivo in simpatično prikazati tudi šibko stran sicer bolj togega, pedantnega mladega moža, Gabrijela Vidmar, ki se je prisrčno naravno vživela v Coriejino mamo, gospo Banksovo, in jo prikazala kot dobrodušno, malce naivno gospo in s tem dajala drugačen ton predstavi, kot smo jo videli na premieri, ko je to vlogo odigrala Polonca Cijan, Božidar Tabaj, ki je v duhovito komičnost celostno odel svojega Victorja Velasca, osvajalca ženskih src, in Egon Cijan, ki je zelo povedno prikazal upehanega telefonskega tehnika, ki prisopiha v peto nadstropje brez dvigala. Scena nazorno prikazuje majhno gnezdece dveh zaljubljenih src. Natančno sta jo po zasnovi Branka Drekonje izdelala zvesta odrska mostra Joško in Franko Kogoj. Primerne kostume je odbrala Nevenka Tomašević, izvirno glasbo pa je zapisal Mirko Vuksanović. Za luč in zvok je bil zadolžen Marko Brajnik. Za kulisami je stala mlada šepetalka Katja Leon. Gledalci so z dolgotrajnim ploskanjem iskreno pokazali, da jim je bila predstava všeč.

Letošnji niz ljubiteljskih gledaliških predstav se bo končal **v četrtek, 28. marca**, ko bodo ob 20. uri nastopili zavzeti igralci Mladinske gledališke skupine M+, ki deluje v SKPD F. B. Sedej v Števerjanu. Predstavili se bodo z delom *Baron sedi na veji* v režiji mlade Patrizie Jurinčič Finžgar, članice igralskega ansambla SNG Nova Gorica. Delo Itala Calvina **Baron na drevesu (Il barone rampante)** je sama dramatizirala in ga priredila za potrebe mlade dramske skupine. Ob lanskoletni premieri in ponovitvah je svojevrstna predstava doživela lep uspeh. Bila je uvrščena v regijski program državnega tekmovanja mladih skupin Festival Vizije in v finale tega tekmovanja. Na 31. Čufarjevih dnevih na Jesenicah je osvojila nagrado "nova gaz" za najboljše kolektivno delo vseh ustvarjalcev.

Iva Koršič

(več slik na www.noviglas.eu)

SOVODNJE OB SOČI Uspeh turnirja ŠZ Soča

Tekmovalo je več kot 150 otrok!

Za dodatno razvedritev predpustne nedelje je v sovodenjski telovadnici poskrbelo več kot 150 malih atletov, ki so se v nedeljo, 24. februarja, zbrali z vseh koncev Goriške. V organizaciji ŠZ Soča in pod pokroviteljstvom ZSŠDI, Fundacije CARIGO in ZKB se je 14 ekip najmlajših pomerilo v kategoriji Spikeball (letniki 2011-2013), 15 ekip v kategoriji S3 Green (letniki 2009-2011) in 8 ekip v kategoriji S3 Red (letniki 2007-2009). Trije dobro obiskani turnirji neizpodbitno kažejo na veliko skrb, ki jo društvo ŠZ Soča namenja uvajanju v odbojko.

Ob 14.30 so bili na vrsti najmlajši. Atleti do 8. leta starosti so dedkom in staršem, ki so množično prisostvovali prireditvi, pokazali, kaj so se naučili na treningih. Turnirja so se udeležile dve ekipi iz Ronk, po ena iz Moša in Vileša, tri ekipe iz Krmina, dve iz Mariana, ena iz Štarancana, kar štiri pa iz domačega društva Soča.

Ob 16.00 pa sta se sočasno začela turnirja S3 Green in S3 Red. Tu so bile ob domačih ekipah prisotne ekipe iz Moša, Ronk, Tržiča, Krmina, Vileša, Gorice, Mariana in Štarancana. Kljub sočasnemu pustnemu sprevodu po goriških ulicah je bil obisk turnirja res zadovoljiv. V manj kot 4 urah so na petih igriščih odigrali nad 80 tekem. Kar se prisotnosti tiče, pa se je nedvomno najbolje odrezalo gostujoče društvo, ki je s kar 4 ekipami v kategoriji green z dvema ekipama v kategoriji red in štirimi ekipami v kategoriji Spikeball zbralo na turnirju nad 40 otrok.

Prejeli smo

Prevajanje

Med odlikami razumnega človeka je spoštovanje gotovo prav v samem vrhu. Toda spoštovanje ne more in ne sme biti enosmerno, to se pravi, da pričakujemo tudi od sogovornika, da nam izkaže prav tolikšno mero spoštovanja, kot jo prejema. In če tega ni, je prav, da ga vljudno opomnimo, zmanjšamo našo pozornost, ne pa, da pretiravamo. Dogaja se namreč in vse pogostokrat, da na slovenskih prireditvah v povsem slovenskih društvih dobesedno prevajamo v italijanščino vse, kot bi dejal Kovičev Maček Muri: vse prevede, brez razlike tudi vejice in pike. In to tudi, ko je v dvorani le eden ali ena, ki slovenščine ne razume. Seveda je prav, da tudi njega ali njo seznanimo z vsebino govora. Toda dovolj bi bil krajši povzetek. S tako prakso bi bili zadovoljni vsi, italijanski gost in slovenska večina, kajti prireditev se ne bi zavlekla v nedogled. Še posebej mučno je, ko je govornikov več in vsakdo ponovi svoj govor še v italijanščini, morda v dokaz, da pozna tudi ta jezik? Pa saj na naših prireditvah nismo na maturi, kjer bo od letos treba z dodatno pisno nalogo dokazati, da smo vešči italijanščine.

Lepo je, zadovoljni smo, če naše prireditve obiščejo italijansko govoreči someščani, ker tako v živo spoznajo, kaj vse premore slovenska kultura. Od gostov pričakujemo razumevanje, tisto spoštovanje, ki sem ga uvodoma omenil. In če tak gost stopi na oder in nas pozdravi "dobar vŹčer", to gotovo ni spoštovanje, pač pa omalovaževanje slovenskega jezika. Ko potem nadaljuje v italijanščini, bi bilo pričakovati, da se je z organizatorjem večera domenil za prevod. Če ti menijo, da ni potrebno, saj vsi razumemo italijanščino, je to veliko pomanjkanje spoštovanja do nas samih. Pa res nismo, kot pravi slavistka, pesnica in raziskovalka Bogdana Herman, dovolj samozavestni, ker slabo ravnamo z jezikom.

Koliko ponosa, samozavesti so bili zmožni naši predniki, ko so se v dobi fašistične diktature morali boriti za ohranitev materinega jezika. 27. septembra 1922 je Goriška straža objavila napotek slovenskim fantom, ki so bili vpoklicani na služenje italijanskega vojaškega roka: "Fantje, ki ste naša kri, skrbite, da ta kri ne zvodeni, da se ne zmeša s tujo, da se ne pokvari. Isto kri in isto srce prinesite nazaj, kot ga imate s seboj! Vi, ki ste cvet in seme našega naroda, ostanite zdravi, pošteni, verni in narodni, zvesto vdani svojemu narodu, ki vas čuva tudi v tujini in vam kliče ob odhodu: Bog z vami, na srečno svidenje"!

Časi so se spremenili, spremenili smo se tudi mi. Desetletja smo poslušali, da narodna zavest ni pomembna, da je v prvi vrsti razredni boj, za katerega smo se borili v italijanščini, saj smo jo vsi obvladali, zakaj bi čas zapravljali s slovenščino in prevajanjem. Nato smo postali Evropejci in spet so potiskali naš jezik v ozadje, čeprav je slovenščina ena izmed uradnih jezikov Evropske unije. Spomnimo se, ko prirejamo proslave, nagrajevanja, okrogle mize, da naš jezik ni nič manj vreden od ostalih, morda zaradi dvojine še bolj kvaliteten, in da je na njem teža prireditve, če je prevod potreben, ga posredujemo ne dobesedno, pač pa v krajši vsebinski obliki.

Saša Rudolf